

KOLOSTORI ISKOLA
HALADÁS A TÖKÉLETESÉG ÚTJÁN

IRTA
P. MARCELL

KARMELITA

II. KÖTET

BUDAPEST
A SZENT ISTVÁN TÁRSULAT KIADÁSA

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	2
ELŐHANG	3
ÚJ FELADATOK ELŐTT	4
A BOLDOG KARMELOITA	6
ISTEN HEGYE	6
Az a Hegy!	6
A tévelygő lélek	8
A tökéletlen lélek	9
A szűk út	11
Vágyak nélkül	12
A lélek csápjai	14
A lélek sötét éjszakája	15
Hittel fölfelé	16
A hit, mint vezető a szűk úton	17
A HIVATÁS	19
A drágagyöngy	19
Van-e hivatásod?	20
A) A hivatás döntő jelei	22
Istenszeretet	22
Testvéri szeretet	23
Ami megfürja a hivatást	25
A közösség szeretete	27
Engedelmesség	28
Adsum! (Az előljáró!)	29
Akik nem tudnak engedelmeskedni	30
A hamis hivatás átka	32
B) A karmelita máriás hivatása	33
A szent Rend Tulajdonosa	33
A kiválasztott	34
A Szűzanya dicsérete	35
Ave Maria!	36
Rózsaojtás	37
Meghívás az imádságra	38
Meghívás vezeklésre	40
A HIVATÁS BIZTOSÍTÉKAI	41
A fogadalmak	41
Honnan a fogadalom?	42
Az emberi nyomorúságból	42
Honnan a fogadalom?	44
A lángoló istenszeretetből	44
Függelék	45
A Szűzanyáé vagyok	45
Gyakorlati Máriás élet	45
Rózsaojtás	46

ELŐHANG.

A népvándorlás viharában sokan elvonultak a pusztába, hogy amikor minden összeomlik, mentse az egy lelket. A népvándorlás ma is itt van. Irtózatos hadmenetben népek, nemzetek vonulnak Keletre; aztán megfordult a harci-szekerek iránya és Nyugaton végbement a népek csatája. Amíg ez megtörtént, addig is folyt a népvándorlás seregek előtt, seregek után, az élők világából a holtak birodalmába. Utána milliók indultak kényszer-vándorlásra. Elhurcoltak milliói vonultak hazafelé, ha ugyan sikerült megtalálniuk a hazát. A «béke» tízmilliókat tépett ki gyökerestől ősi földekből.

A római cívus a IV-V. században nem állott megtörtebben a régmúlt omladékain és a közelmúlt üszkein, mint ahogy a XX. század közepén szertenézett Európa embere és nem lelé honját a hazában és Európa téréin.

A népvándorlás valóság, az emberi letörtség nem kevésbé. Keresi-e azonban az egy lelket az ott-hontalan, megbolygatott ember?

Ez a kis könyv, P. Marcell könyve megmutatja az utat, merre kell irányt találnunk. Amikor elszenyvedett szinte mindenki, hol teszük erénnyé a szegénységet? Amikor a vérben, szennyben elcsatakozódott az emberiség, hol él a tisztaság önkéntes erénye? Amikor lobognak a lázadás tüzei, hol található az Istenért fogadott, hősies engedelmesség?

Mindez Istenért, lélekért, rajtuk át az emberért, az Atyától teremtet, a Fiútól megváltott és a Lélektől megszentelt felebarátért.

Amikor beléptem nemrég a lemondás házába, a pécsi karmelita-zárdába, azt súgja a perjelnyő: «Itt van a boldogság szigete!»

P. Marcell kitárja, megismerteti a boldogság világát a most boldogtalan, de boldogságra teremtet ember előtt.

Vegyétek, olvassátok és találjátok meg Istent, a lelket és a boldogságot a kérdésekre adott válasz segítségével.

Esztergom, 1946. Mindszentekek ünnepén,

+ *Mindszenty József* s. k.,
bíboros-hercegprímás, esztergomi érsek.

ÚJ FELADATOK ELŐTT.

«Legyetek tökéletesek.» (Mt. 5,48.)

A Kolostori Iskola első kötete két nagy fejezetben igyekezett fejtegetni a Kármel szellemét. Az elsőben az *imádságot*, a másodikban az *önmegtagadást* magyarázta. Amannak kihangsúlyozott pontjai voltak: mindenekelőtt a férfias elhatározás, aztán a Mária jelenlétében járás, majd a Szentségi Jézushoz tapadás és végül részletesen az elmélkedés. Az önmegtagadásnál éles különbséget tettünk a külső és belső önmegtagadás között, de egy jottát sem engedve az alapvető elvből: «Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát». (Mt. 16,24.) Mert beteg imádság az, amely nem szereti az önmegtagadást.

A Kármel nagyszerű, egységes szelleme, de minden életszentség is, ezen a két hatalmas, viharálló pilléren nyugszik: az imádságon és önmegtagadáson. Aki e kettőben gyöngye, bármily világrengető tetteket hajtson is végre, kísérheti apostoli munkáját *látszólag* mégoly szemkápráztató siker, – szent sohasem lesz. «Kell mindig imádkozni és soha avval föl nem hagyni», (Lk. 18,1.), éppen úgy Jézusnak ellentmondást nem tűrő szavai, mint ezek: «Aki utánam akar jönni...».

A tökéletesség ezen a kettőn múlik. Ez az útja. Minden úton azonban többféleképpen lehet menni. Lehet gyalog, lehet kocsin, paripán vagy autón, s vannak légi utak is. Lehet rajtok járni előre vagy visszafelé, cammogva vagy repülve, sőt lehet egyhelyben is topogni-tipródni. Más szóval: *hogyan* járunk a tökéletességnek, tehát az imádságnak-önmegtagadásnak az útján? *Mik azok a biztosítékok*, amelyek megtartanak bennünket ezen az úton? Ezer veszély környékezi a lelki embert. Az ördög minden kártyáját kijátssza ellene; a világ, ha nem óvatos, még utolsó lélegzetvételénél is megkísérti; Én-je, ez a legveszedelmesebb házi ellensége pedig szüntelenül törbe ejti. Mi *biztosít* tehát a hármas ellenséggel szemben?

A vérbeli szerzetes rögtön ráfeleli: *a fogadalmak*. Igaz! Az evangéliumi tanácsok magának Jézusnak tanácsai: «Ha tökéletes akarsz lenni»... (Mt. 19,21.) Csak az a baj, hogy ennek ellenére is van jó és van lanya szerzetes. Néha talán az utóbbiból több, mint az előbbiből. Mindazonáltal a leghatalmasabb eszközök az előhaladásra. Tárgyaljuk is majd őket a maguk idején. A nem-szerzetes bizonyára azt mondaná: *az erények* – isteniek, erkölcsiek egyaránt – azok a komoly, biztos eszközök, amelyek előre visznek. Ki tudná ezt is kifogásolni? – «A *bizalom!*» – kiáltja közbe valami csodás mennyei lendülettel, édesen, biztatón mosolyogva a bizalom nagy szentje: Kis Szent Teréz! És hogy elfojtsa bennünk minden ellenvetést, rögtön fülünkbe harsanózza: «A *bizalom csodákat mivel!*» Természetesen! Hiszen az egész Szentírás áll mögötte. Végül is Jézus rózsahintő szerelmese és Szent Pál vakmerő kis szakértője zseniális könnyedséggel becsapja ennek az egész nyílt kérdésnek az ajtaját az ő «végrendeletével»: «*Csak a szeretet számít*».

A bizalom és a szeretet mindig és tökéletesen eligazítanak bennünket összes nehézségeinkben. Előttük nincs – lehetetlen. Aki a bizalom és szeretet szárnyain repül, az hasonlatos a zsoltár szerencsefiához, aki áspiskígyón és viperán jár és letiporja az oroszlánt és sárkányt. (90. Zs. 13.) – Ez egészen így van! S aki nem a bizalmat és szeretetet tartaná a gyors és biztos lelki haladás kizárólagos eszközének, az ellentmondana nemcsak a Szentírás tanításának, de megtépné az erények koszorúját is, és siralmasan meggyöngítené a fogadalmak erejét, önmaga pedig szárnyaszegett madárként vergődne lent a szomorú föld terein.

És mégis – még ez sem elég. Van a bizalmon és szereteten felül is még valami, ami *elengedhetetlenül szükséges a lelkiülethez*. Valami, ami nélkül hasonlatosak volnánk Don Quijotte-hoz, aki szélmalom ellen harcolt; regényhősökhöz, akik a valóságban nem éltek. Valami, ami biztosít bennünket arról, hogy a valóság alapján állunk – s ez semmi más, mint – a *tudás!* Más szóval: *ismeretek* a lelkiélet terein, *tájékozottság* a szellemi világban. Szükséges, hogy a lelki ember *tudja*: hová tart, mi a célja; ismerje az utat, annak nehézségeit; legyen iránytűje és tájékozódó képessége; tisztában legyen a bűn, a hiba, az erény fogalmával és fajaival; ismerje szenvedélyeit; képes legyen felismerni ellenségeit; tudja áttekinteni életmódját, haladását és tévedéseit; és mindenekfölött *tudja rendezni életét*. Ha mindezeket nem tudja, ha csak *általánosságban* bízik és szeret, ez a bizalom és szeretet vajmi keveset használ neki, s joggal mondjuk: ostoba bizalom, ostoba szeretet!

Vegyünk példának egy hadvezért, aki tele van bizalommal, hisz a győzelemben. De nem ismeri se-rege beosztását, katonái képességét, a terepet, nem az ellensége erejét és elhelyezkedését. Nos, mire megy a nagy bizalommal?!... Igen, a bizalom csodákat mivel, de nem az ostoba bizalom. A bizalom-

nak is, mint minden erénynek «az okosság a zsinórmértéke». Tehát az *okos bizalom* mivel csodákat.

És a kisteréz-féle vak-bizalom?! Ez is okosságon alapszik. Még pedig a legtermészetfölöttibb okosságon. A nagy alázatosságon, a mély önismereten. Az alázatosság pedig igazság lévén, a vakbizalom ilyképp igazságban gyökerezik.

Az igazságot tehát, hogy lelkiéletünkben szükség van tudásra, ismeretekre, nem lehet megkerülni és mellőzni. Különben nem lesz határozott tárgya sem bizalmunknak, sem szeretetünknek. Akkor pedig miben bízunk oly nagyon, kit-mit szeretünk oly határtalanul?! Szent Pál versenypálya-hasonlatára gondolva, – futunk, csak úgy bizonytalanra, vívunk, csak úgy a levegőt verdesve. Hogy tegyünk szert így a jutalomra, hogy volnánk képesek ilyképp elnyerni a hervadhatatlan koszorút?! (1Kor. 9,25-26.)...

Új feladatok előtt állunk tehát!

Meg kell ismernünk a lelkiéletet magasságaiban és mélységeiben, célkitűzéseiben és akadályjaiban. Egy ismeretlen ország talajára léptünk, a magunk lelkének birodalmába, amelyet magunknak kell fölfedeznünk, hogy mérhetetlen kincseire rábukkanjunk, hogy dús televényföldjét fölszántsuk és beveszük az isteni Ige magvaival, bízva-reménykedve a százszoros termésben.

Meg kell szereznünk a szakember tudását, hogy a több-termelés ne ábránd, hanem valóságos valóság legyen, hogy *életünk legyen, még pedig több-életünk*. Ezért jött Jézus. (Jn. 10,10.) Ezért tanította szünetlenül tanítványait: a tanulatlanokat, hogy tudjanak; ezért mondta el hegyi beszédét, hogy megtanítsa a tökéletes életre; ezért példabeszédeit, hogy ráneveljen a krisztusi bölcsességre; és ezért tanított jó példával, hogy az ember ne szolgál, hanem Isten barátja, mindnyájan ne elvetettek, hanem a Magaságbelinek fiai legyenek. (81. Zs. 6.)

mellette minden más kérdés, mint a kőszáli sas mellett a cinege, az elefánt mellett az egér, sőt mint a porszem a hegyaljában.

A feleletet rá még soha senki oly világosan és csodás egyszerűséggel meg nem adta, mint Keresztes Szent János *az ő hegyrajzával*.

Isten egy fenséges hegy csúcsának szédítő magasságában lakik. Erre a hegyre kell fölmennie a léleknek.

Isten hegye az a hegy, kövér, termékeny; hegy, az a hegy, amelyen Istennek lakni tetszik. (67. Zs. 16. sk.)

Három út indul az aljában: 1. a tévelygő lélek, 2. a tökéletlen lélek és 3. a tökéletesek szűk útja. Az első mindjárt elkanyarodik, és még csak meg sem próbálkozik a följutással. A másik kettő azonban tart fölfelé.

Lélegzetelállító az, ahogyan ezeket az utakat a Szent a maguk sorsdöntő mivoltukban megrajzolta és magyarázza. Roppant egyszerűségben és világosságban rajzolódnak ki előttünk a hegy körvonalai az erényeknek, először az erkölcsi, aztán az isteni erényeknek hegygerinceivel, majd a magas lelkiélet dús terméseivel: a Szentlélek ajándékaival, a Léleknek pompás gyümölcseivel, amelyek mint óriási szőlőfürtök csüngenek le szinte mérhetetlen magasságból Isten hegyének szédületes bordáiról.

Ami azonban a legfelségesebb e páratlanul zseniális rajzon, – *az a hegy teteje*.

Itt lakik Isten! – Micsoda hely az!

A lélek csupa-szem, amely csak néz! Egyetlen sóhaj: odajutni mindenáron! Egyetlen szent "kíváncsiság: mi van ott?!"

Isten lakik ott az Ő fenségével és dicsőségével...

Fenségével!... Fenséges a nagy természet is. A dörgő robajjal leszakadó vízesések: Niagara, Schaffhausen, Tarpatak! A hegy óriások Svájcban, a Himalája és az Andések egekbe ékelődő csúcsai! Fenséges a tenger «örök» morajával! De mi ez mind Istennek, az Alkotónak, az Urnak fenségéhez?! A lélek e fenség rabja lesz örökre. Érti, hogy odatartozik, jussa van hozzá; hogy e Fenség hozta őt létre valaha, hogy nincs más, ami bámulatba tudná ejteni: csak ez az imádandó Nagyság!

Dicsőségével!... A földön is van dicsőség. Caesar dicsősége, és a nagy költőké, a művészeké és a tudományé, sportembereké és az egyéneké! De mi ez a dicsőség, ha nem dicsőíti Isten dicsőségét?!... A *Glória* kizárólag csak Őt illeti, az angyalok beláthatatlan szent kara csak az Ő dicsőségét zengi: *in excelsis Deo!* – Minden vágy törpe – másféle dicsőség után, a földön kúszik; tűr, mint a vakond, s henceg-rikoltoz, mint a páva. Bolond ember a neve, ki egyéb dicsőségre szomjaz; és nevetséges minden erőfeszítés, izzadás és könny, amely magának tömjénez. A zeneköltőnek van igaza: Dicsőít Téged, nagy égi Teremtő!... És leborulunk a vénekkel az égi magasságokban és elfödjük orcánkat, mint Illés a barlang előtt, mikor az Úr elvonul... Dicsőség, dicsőség – mennyben az Istennek!... Ez a dicsőség az én dicsőségem is: Én Istenem és Mindenem!...

Itt, itt, valóban itt lakik Isten az Ő fenségével és dicsőségével. Kiáltom, sóhajtom, harsonázom és elsírom: ez az én lakásom is! Itt a helye a lelkemnek! Minden más lakhely csak bérház, kaszánya és omladozó vályogvityilló. Ahol Istennek lakni tetszik, «ott vagyok honn, ott az én világom!»...

Az Isten hegye kövér hegy, termékeny. (67. Zs. 16.) Nem kopasz, nem sziklás, nedvesség és fű és fa nélkül.

Állandó a lakoma rajta.

A lélekben visszhangoznak az Apocalypsis édes-rejtelmes szavai: «A győztesnek enni adok az élet fájáról, amely Isten paradicsomában van». (2,7.) Elrejtett mannát kap, s a Bárány maga szolgál a ki. Nincsen itt szolga, a szemekben könny, sem halál, sem fájdalom (21,4). Lakoma van itt – Jézussal, a Bárány üli menyegzőjét boldog lélekjegyesével.

És *csend* van Isten hegyén, szent, örök silentium. A zaj, a lárma, utcák, emberek zenebonája – elmúltak. Nem dermesztő csend ez, nem a halálé, hanem az örök boldog élet gyönyörűsége, éltető silentiuma ez, amelyben *hallgat a lélek, hogy halhassa Istent*. Mária ül Jézus lábánál, és az Ige muzsikál fül nem hallotta mennyei hangokon csodás zenét az ő jegyesének. Jézus békéje ez a csend. Örök pihenés, áldott nyugalom, melynek soha nem lesz vége...

Ő lélek, kibírod-e ezt a boldogságot, amelynek még nem vagy részese, de amely a tiéd lesz örökre?!...

És Isten hegyén ott találod az – *isteni bölcsességet*. Azt, ami után epedtél, amit szomjúhoztál, amit nem tudott neked megadni sem tudós, sem a történelem, sem könyv, a költészet sem, senki. Csak a Szentírás hirdette, nyújtotta, forrásolta. Most, itt ezen a hegyen, éled, élvezed és napnál világosabban

látod: a bölcsesség kezdete: Isten félelme. Nos, itt már nem a bölcsesség kezdetén vagyunk, hanem bölcsességben élünk és vagyunk! A bölcsesség teljessége – Isten! De Isten az enyém, tehát bölcsessége is az enyém!

Szédület fogja el a lelket, mikor a Hegy csúcsát járja izmos képzeletével, tiszta elméjével és erős akaratával. Mintha csak hallaná a nagy szózatot a magas trón felől: «Íme Istennek hajléka az emberekkel; és velük fog lakni, és ők az Ő népe lesznek, és maga az «Isten önekik. Emmanuel – Isten velük leszen». (Apoc. 21,3.)

Ide kell feljutni, itt lakni, örökre egyesülni Istennel! Ez az egy – szükséges! S ezért az egyért érdemes élni, csak ezért – szenvedni, megvettetni, Krisztus keresztyét hordozni, – szentnek lenni!...

Három út indul a Hegy tövében. Válasszuk ki a magunkét!

2. FEJEZET.

A tévelygő lélek.

Az odafentvalókat keressétek, ne a földieket.
(Kol. 3,2.)

Isten hegye – Keresztes Szent János hegyrajzában – teljes szépségében és fenségében áll a ráfeledkező lelkek előtt. Úgy vannak vele, mint az utasok – akár turisták, akár nem! – a Tátra lábánál: epedő vágyat éreznek a legmagasabb csúcs megmászására.

Ezek a lelki-emberek!

Valamennyinek Isten jár az eszében; az egyesülés Vele, a fönséges hegytetőn, mint valami csábos eszmény fűti őket belülről, – A baj csak ott van, hogy a legtöbb közülük *tévelygő lélek*. Miért? Egyszerűen azért, mert nem rögzítik meg határozottan, világosan sem a célt, sem a célhoz vezető utat. Van céljuk, de nem azt keresik. A célért csak lelkesednek, de nem törnek feléje. Ha nem volna a dolog annyira szomorú s végzetesen téves, akasztófahumorra azt lehetne róluk mondani: olyanok, mint a komolytalan «turista», aki *a hegyet alulról*, a templomot kívülről, a korcsmát belülről szereti nézni.

A lélek célja az Ég s annak minden kincse. A tévelygő lélek útja azonban a földi javak útja. Ég és Föld ellentétes pólusok. Micsoda kétségbeejtő tévedés: az Égre gondolni és mégis a Föld felé tartani! Az Eget bámulni és Földnek hódolni! Himnuszokat zengeni az örökkévalóságról és élni a mulandóknak! Elismerni a Végtelent és rabja lenni a végesnek!...

A lelkek milliói ilyen tévelygő lelkek! Most nem a nagy bűnökben sínylődő, nem is az istentelen emberekről van szó! Hanem az ú. n. *lelki-emberekről*. Azokról, akik meghalnak a tapsokért, a sikerekért; akik azért élnek, hogy mint a farizeusok, dicsőséget vegyenek egymástól; akik roppant kényesek arra, hogy megbecsüljék őket, s egy dicsérő, elismerő szó után úgy vágyódnak, mint a börtönlakó a friss levegő után; amellet lelki kultúráról beszélnek, s utána – állítólag – «szomjúhoznak». Pedig a tisztelet, a dicsőség, a hírnév – *földi javak*.

Azokról beszélünk, akik belebetegednek az anyagiakról való *túlzott* gondoskodásba. Akik érdeklődnek a lelki dolgok iránt, ilyen könyveket százával olvasnak, de a pénzt megfogják, s a szegények ügye náluk csak bosszúságot s nem lelkiismeret-furdalást okoz. Akik minden kényelmükről gondoskodnak, s az önmegtagadástól úgy fáznak, mint a fösvény az adakozástól. Akik úgy berendezkednek evilágiakban, mintha más világ nem is volna. De azokról is szó van, akik kötik a szívüket tudományhoz, művészethez, irodalomhoz, azokat nem *Istenért*, hanem önmagukért és saját dicsőségükre művelik.

E javak könnyen *szenvedéllyé* lesznek! Aztán hány van a tudósok és művészek közt, aki maga gyárt önmagának vallást! Ilyeneknek időnkint a buddhizmus is jó, s a tételes katolikus vallást hamar fölváltják a senkinek sem felelős panteizmussal.

Mindezeknek nincs *határozott* céljuk. Ezért tévelyeg a lelkük.

De hát *mi a lélek célja?* – Isten!

Csak hogy nem a görög filozófusok istene, sem a modernké, hanem a katolikus vallás személyes Istene. Közelebről – Jézus, aki egy az Atyával. A Keresztrefeszített! Szent Pál nem akar másról tudni, mint Jézus Krisztusról, még pedig a megfeszítettéről. (1Kor. 2,2.) És Szent Bernátnak is a megfeszített Krisztusról való tudomány az egész bölcsessége.

Így, ilyen határozottan, ily ellentmondást nem tűrő hangon kell kijelölni a célt.

A cél – Jézus!

S mi a *feladata* a léleknek? – *Jézus keresése. Ez az út.* Más út nem lehet az igazi. Nem lehet az embernek egyszerre önmagát is, meg Jézust is keresnie. Nem lehet ugyanakkor Istennek is, meg a mammonnak is: nem, nem lehet egyszerre két úrnak szolgálni!...

Az odafent-valókat keressétek, ne a földieket! (Col. 3,2.)

A tévelygő lélek nehezen hallja meg az Apostol kiáltását, annyira szerelmes a földiekbe. Csapásoknak, megrendítő, lelket megrázó eseményeknek kell jönniük, hogy az ilyen lélek ébredni kezdjen. Ezen a lelken olvasmány, prédikáció, gyóntatói figyelmeztetés alig segít. El van telve önmagával, az önszeretet származás rabja, érzékeny, mint a mimosa pudica, makacs a végletekig és okosabb mindenkinél; véleményéhez pedig úgy ragaszkodik, hogy meggyőződéséhez még csak kísérletet sem lehet tenni. Ha Isten kiméletlenül belenyúl az ilyen lélekbe..., ha a szenvedések tisztító tűzébe veti..., ha az irgalmas Atya «megkönyörül magzatán», és a megkérgesedett, kemény szívet fölszántogatja a megpróbáltatások éles ekéjével..., akkor végre a lélek esetleg *megtér*. Föltámad Krisztussal. Megérti, hogy többé nem a földieket, hanem az égi javakat, az odafent-valókat kell keresnie. Egyszerre világos lesz előtte tévedése, útjának tévelygése. Kialakul, napnál világosabban, ítélete a földi javakról Keresztes Szent János fogalmazásában: «*Mennél jobban törtem magam utánuk, annál kevesebb lettem*».

Ez az átka a tévelygő lélek útjának: *a lélek mindig kevesebb lesz!* Végre elfonnyad, mint a pók. (Jób.) Minél nagyobb a buzgóság a földiek után, annál jobban fogy a lélek. Minél több a szenvedély, hevesebb a vágy a hírnév, a vagyon vagy bárminemű birtoklás, aztán az élvezetek után, annál kisebb lesz a lélek. Amily nehezen sikerül a hiú kövéreknek fogyasztókúrával lesoványítaniuk testüket, oly könnyen megy a lefogás a léleknél a *mértéktelen* földi vágyak következtében.

A földiek keresése a lélek igazi fogyasztó kúrája.

Ami azonban egészséges lehet a testnél, a léleknél szörnyű katasztrófát jelent.

A sovány lélek belehal a fogásba!

Vajon létezhetik-e tévelygő lélek a kolostor szigorú falai között?

Ne áltassuk magunkat, feleljünk őszintén.

Ó, igen! Gondoljuk csak végig a *fogadalmakat!* Mindenekelőtt a szegénység fogadalmát. A nagy ragaszkodást cellához, ruhához, könyvhöz, képekhez, s egyéb hitványabbnál hitványabb tárgyakhoz: töltőtollhoz, ceruzához stb. A titkos vagy nyílt elégedetlenkedést ételnél, italnál.

Vegyük aztán az engedelmisséget; vele a vágyat saját akaratunk érvényesítésére; Szent Terézia híres megállapítását: «kényes arra, hogy megbecsüljék!» mint ami főakadálya a lelkiélet magaslataira való jutásnak! Hány titkos, meg nem fékezett vágy ég a tévelygő szerzetesi lélekben nemcsak előljárói állások, hanem különböző hivatalok, beosztások, megbízások, mily égető vágy nem egyszer külső szereplések után! Az ön-szeretetből kiburjánzó ambíció pedig akárhányszor megöli az igazi, de mindezekelőtt a testvéri szeretetnek, amely nélkül boldog szerzetes el sem képzelhető.

A tisztaság fogadalma talán kevésbé s lassabban homályosodik el, mivel ebben a legérzékenyebb a szerzetesi lélek; de annál veszedelmesebb s pusztítóbb, ha az ördög itt ejti meg a vigyázatlanokat.

A tévelygő szerzetesi lélek könnyen elvesztheti hivatását...

Megdöbbenve szemléljük a tévelygő lélek útját.

Azért esengve könyörgünk, mint a Jerikói vak, Dávid Fiához, a mi áldott Jézusunkhoz: Add, Uram, hogy *lássak*, hogy nyíljanak meg a szemeim, s tudjam értékelni Isten hegyét, vele az odafent-valókat, de tudjak választani is, még pedig azonnal és határozottan, az égi és földi javak között, hogy mindig, utolsó leheletemig, csak az odafent-valókat keressem, s soha a földieket! Ámen.

3. FEJEZET.

A tökéletlen lélek.

Az idő rövid... (1Kor. 7,29.)

Boldog az a lélek, aki visszavonhatatlanul átadta magát az *egyetlen* Célnak: Istennek! Akinek minden vágya: egyesülni Vele; elérni Azt, Akiben örökre megpihenhet. Boldog, aki Isten hegyét nemcsak szemléli, de aki meg is indul rajta – *fölfelé!*

Két út vezet föl rá, – tanítja Keresztes Szent János. A tökéletlen lélek útja és a tökéletesség szűk útja. A harmadik, a tévelygő lélek útja, eltávolodik tőle.

Milyen a tökéletlen lélek útja?

Nem egyenes, s nem rövid. *Kanyarog*. El-elvész a hegy völgyeiben, oldalaiban. Minden csúcst, minden meredeket, minden sziklát elkerül. De fölkeres minden helyet, amely szép és kényelmes; pázsitos kis tisztást, ahol meg lehet újra meg újra pihenni, leheveredni a fűbe s nézni hanyatt fekvve a gyönyörű kék égboltot, az édesen szenderegő báránnyelűket; inni nagy kortyokban az üde források kristálytiszt, hideg vizét; kanyarog sejtelmes zúgású fenyvesek szélén, s rajta andalogva haladhat az élvező «turista», tovább, tovább, de tízszer, meg százszor meg-megállva, mert ezer gyönyörűséget kínál a csodaszép természet. No meg a felséges kilátások, a festői panorámák!...

Az idő pedig múlik, szörnyen rohan. Az útnak még csak harmadát, negyedét sem tette meg a nagy «vállalkozó», már is indulhat vissza, hogy rá ne sötétedjék, vagy ha van mersze és ideje bőven, akkor sátrat verhet, és másnap majd újra andaloghat tovább és élvezhet vég nélkül, míg végre kifogy az időből és ki, ki bizony, egészen az elemózsiából.

A hegy csúcsa pedig?... Az várhat!... Majd jövőre! Majd egyszer megpróbálja, – a csúcsig meg se áll!... *Majd, majd!*... Fő, hogy kiélvezte magát, hogy rengeteg élményt szerzett, gazdagabb lett a lelke felejthetetlen emlékekkel. A Napló telik; lesz min elábrándozni, lesz mit elmesélni... A csúcs? – Igen messze van, ködbe vész!... *Majd!!!*...

Ez az út nem – egyszerű. *Zavaros*. Nem lehet tisztán látni: merre is jártunk, honnan jöttünk, merre tartunk! Nem tör egyenesen a célja felé. Elkalandozik, – *hosszú*. Mintha nem lenne végcélja, hanem inkább ezer apró célja: *a sok szépség, a temérdek látni- és élveznivaló*, – mintha a csúcs helyett ezekért lenne; a lényeges helyett *a mellékeseikért*, az egész helyett *a részekért*, az egyetlen szükséges helyett a sok, kábítóan *sok fölöslegesért*, az örök helyett a *végességért*...

Mily, de mily tökéletlenség!...

Ki ne látná ebben a rajzban a saját lelkének képét?! Hiszen a legtöbben ilyenek vagyunk, mi, lelkiemberek.

Keressük Istent és elakadunk a teremtményeknél!...

Mi a tökéletlenség ebben a lelkiéletben?

A megfélelkezés Istentől és a ráfeledkezés a teremtményekre.

A gyönyörködés – nem a teljes szépségben, minden szépség ősforrásában, magában Istenségben, hanem a részletek szépségében. A teremtményekben nem Istent látjuk meg, hanem megtaláljuk önmagunkat, azaz saját élvezetünket. Kisül, hogy nem is annyira Istent keressük, mint inkább *önmagunkat*.

Gondoljuk csak el, mennyire szeretjük az édes áhítatba merüléseket, a mennyei örömeiket a szentáldozásoknál, a nagy és sűrű lelki vigasztalásokat, mennyire ragaszkodunk egy-egy derűs lelki élményhez, a finom, liliomos illatú hangulatokhoz; hogyan tudjuk élvezni, mikor simán gördülnek tova napjaink, s zökkenők nélkül jutunk el egy-egy újabb lelki megvilágosodáshoz; micsoda örömet jelent számunkra egy-egy kitűnő lelki könyv, egy-egy pompás prédikáció, az új színek, új hangok, új változatok – emberekben, zenében, szentképekben, kellemes, stílusos lelki vezetőkben stb., stb.!

Mintha egyedüli életelvünk lenne: *évezni és mindig csak évezni!*

Mentjük magunkat: hiszen ezek égi javak, nagy, szent örömek, mennyei vigasztalások!! Ezeket csak szabad élvezni: *az égi javakat?!...* Azok valóban! De – *teremtmények*... – Ha nem röppen lelkünk-ről/ön a teremtményről istenre, már is fogva van, – *rab!* Szellemi, égi javak rabja, de – *rab!* Nem – Isten rabja. S mindaddig, amíg ott időzik, amíg bilincs van rajta, – Isten felé egy lépést sem tud tenni; a Csúcs – ködben, elvesző messziségben...; lassankint mintha már nem is lenne...

A szellemi élvezet megbűvöli az érzékeket és valami megtévesztően finom érzékiség bilincseibe veri az *évező* lelket!

Mit tesz azonban Isten?

Megkönyörül a tökéletlen lelken. Megvonja tőle élvezetes kegyelmeit, elveszi az áhítatot, sötétségbe meríti a lelket, ad gyötrelmeket, szenvedést: testit, lelkit. És a lélek? – Jajgat, panaszkodik, visszاسírja az örömeiket, az áhítat édes perceit, a boldogság szent, feledhetetlen sikolyait és mindenekelőtt *az élvezetet*, amelyet ezekben talált. A pusztaság, a kereszt, a szenvedés, a sötétség, a megpróbáltatás elől fut, és kétségbeesik, hogy örökre elvesztette – Istent. Pedig csak a teremtmények tűntek el szeme elől.

Mily tökéletlen, mily okatlan!

Hiszen most már közte és Isten közt nincs semmi, nincs akadály, mert nincs – teremtmény. *Szabad az út Hozzá!*

Még egy kis erőfeszítés, még egy kis bátor kitartás, és – Isten keblére öleli!... De nem! Neki – az

élvezet kell!

Ha tudná, hogy amíg élvez, addig nem halad, hanem erőt gyűjt, felüdül, hogy tudjon tovább menni, izzadni, verejtékezni, fölfelé jutni!

Ha tudná, hogy amikor nem élvez, hanem szenved és gyötrődik, – lelke *akkor halad, akkor jut mindig magasabbra!*

Ha tudná, hogy a kereszt, a lélek kínja, gyötrelme az, ami Istenhez visz, – akkor a tökéletlenek kanyargós, hosszú, élvezetes útját azonnal fölcserélné *a tökéletesség szűk útjával.*

De az a baj, hogy *az élvezet szeretete*, mint minden szenvedély, elhomályosítja az ítélőképességet és az akaratot is rabjává teszi.

Az ilyen lélek *nem a pusztá hit útján jár*; – Istent érzékekkel akarja megközelíteni!

Ezért a nagy ragaszkodás, a vigasztalásokhoz; a szép, művészi berendezésekhez; a kellemes muzsikához. A szentáldozás csak addig kell neki, amíg élvezi. A templom is! A prédikáció is! Csak semmi áldozatosság! Irtózik minden erőfeszítéstől. Mindennek a könnyebb végít fogja.

Csak addig tart ki, amíg szép és *élvezetes* minden; de azonnal *abbahagy mindent*, mihelyt nem kedve szerint mennek a dolgok; ha csalódik valakiben; ha elevenére tapintanak; ha elveszíti gyóntatóját; ha megszólják, vagy rágalom éri; *ha jön – a kereszt!*

Az ellenszenv és rokonszenv, ez a két nagy átka a lelkiéletnek, úgy bujkál benne, mint ágak közt a vipera, mely halálra marja áldozatát, ha megbolygatja nyugvóhelyét, így pusztítja el ez a két lelki vipera is azt a sok jó szándékot, amely a tökéletlen lélekben Isten felé tör.

Igen! Mindenütt és mindenben felülkerekedik az *Én*, a kiirthatatlan *önszeretet!*...

Ah, mekkora oktalanság, s mily hallatlan idővesztés!

Az idő pedig rövid... Nem tudjuk sem a napot, sem az órát!

Jobb, ezerszer jobb *a szűk út!*...

4. FEJEZET.

A szűk út.

Kevesen vannak, akik azt megtalálják.
(Mt. 7, 14.)

Mikor el akarunk érni egy célt, vagy csak megközelíteni is azt, ismernünk kell az utat, amely hozzá vezet. A cél feltételezi az utat. Aki ezt az utat nem ismeri, hogyan érje el akkor a célt?!... A lelki ember egyetlen célja: Isten. Az út hozzá?...

Valaki azt mondhatná: sok út lehetséges *hozzá*, aztán meg Istennek különbözők az útjai. Bizonyára így van. De én *a legbiztosabb át keresem, a legrövidebbet*; utat, amelyen *eltévedni lehetetlen*.

Melyik ez az út? – Ilyen csak egy van, s az – a szűk út. Honnan tudom? – magától Istentől.

A Hegyi Beszédben (Mt. 7,13-14.) Ő csak két utat ismer: a széles és a szűk utat. De mily éles, mily határozott a megkülönböztetés! «Tágas a kapu és széles az út, amely a pusztulásba viszen, és sokan vannak, akik azon bemennek!»

A széles út a tömegké, a sokaságé. Megdöbbsen rövid kijelentés és félelmetesen szemléltető, hogy szinte eleven színekkel látjuk az élet országútját, rajta a tarka-barka, oktalan, mit sem sejtő embertömegek sokaságával, amely ott végzi, ahol a kárhozat kezdődik: a pokol szakadékaiban.

Amit ez után mond a Mester, az nem egyszerű kijelentés, hanem az örök Szeretetnek jajkiáltása a pusztában: «Mily szűk a kapu és keskeny az út, mely az életre viszen, és kevesen vannak, akik azt megtalálják».

Pár szó, de köteteket beszél! Eleven erővel markol bele a szívünkbe: *és kevesen vannak!*...

Vajon azok közé tartozom-e én is?! Megtaláltam-e, *ráléptem-e erre az útra?*!...

Most nincs értelme vitába szállni a Szentírással, s feszegetni, hogy hát csak oly kevesen üdvözülnek?!... Mert hiszen Isten végtelenül könyörületes, s reméljük, hogy sokan jutnak el az – Életre, de csak majd egy rettentő purgatóriumon át! S nekem nem mindegy: mennyit szenvedek a tisztulás helyén! De meg ki biztosít engem, hogy elkerülöm a végső romlást?!...

A dolog halálosan komoly, s mivel «az idő rövid...» (1Kor 7,29.), véglegesen választanom kell a két út között. Nem tudom sem a napot, sem az órát...

Rémülten gondolok az Üdvözítőnek egy másik figyelmeztetésére is: ketten lesznek a mezőn, az

egyik fölvetetik, a másik elhagyatik; ketten lesznek a malomban, az egyik fölvetetik, a másik elhagyatik. Ha én leszek az egyik, melyiknek a sorsa lesz az enyém?!...

Apokaliptikus idöket élünk; temérdek a hamis próféta, a gonoszak gonoszabbak lesznek, a jók jobbak. De hová tartozom én?! Jöhetnek idők, amikor az igazak is könnyen megtévednek...

A Hegyi Beszéden ott volt Júdás is. És a tömegben hányan voltak, akik később Feszítsd meg!-et kiabáltak. Én is élek lelkiéletet, Isten tudja már mióta, –de nem vagyok-e talán már is Júdás, vagy ma még hozsannázó, holnap pedig – fehérített sír, farizeus, aztán – Isten-gyilkos?!

Ezer és egy okom van rá, hogy a szűk utat válasszam.

Miért késlekedem?! Miért maradok a tökéletlen vagy a tévelygő lélek útján?!

Élvezetes, – súgja fülembé a Sátán. Kényelmes, – teszi hozzá önszeretetem. Változatos – kiabálja a Világ. – Ismerem mindegyiket: a Sátánt, önmagam, a Világot. Tudom, hogy hazudnak és becsapnak. Mi tart tehát vissza?! Miért a megalkuvás? Egészen Istené akarok lenni, – miért a habozás? Miért riadozom a szűk úttól?

Egyszer egy fővárosi fiatalember jelentkezett a rendbe fölvetelre. A szépen berendezett beszélőszobában, minden ellenvetés és lebeszélés ellenére, makacsul kitartott állítása mellett: neki van hivatása és könnyen kibírja a szigorú szerzetesi életet. Erre elvezették az egyik cellába, hogy nézzon egy kicsit körül... Szó nélkül távozott; soha többé nem kíváncsozott – *belépni!* Megismerte a cellát, nem kellett neki – a rend!

Miért tehát az ingadozás?! – Megmondom, akárki légy! – *Nincs bátorságod!*

Keresztes Szent János igen egyszerűen s igen érthetően rajzolta meg a szűk utat. Ráírta, hogy *azon nincsen semmi*, semmi, semmi, semmi, – így négyszer! Kétoldalt pedig, hogy mi nincs rajta! Az egyik oldalon: pihenés, köztiszteltet, szabadság, élvezet, tudomány; a másik oldalon: tudás, öröm, biztonság; dicsőség, az sincs, vigasztalás, az sincs, semmi sincs, a hegyen szintén semmi sincs. – Azaz: aki ezen a szűk úton járni akar, annak le kell mondania mindenről, annak a tökéletes önmegtagadást kell választania.

Lemondás, önmegtagadás, semmi, de semmi élvezet, – ez a nehéz, a visszariasztó! Míg a beszélőszobában vagyunk, megy a dolog; lelkesedünk, s bízunk – magunkban. De benn a cellában?! – Magán a szűk úton, a *tökéletesség* szűk útján, az Istennel való egyesülés biztos, rövid, de szörnyen meredek útján – járni?! Ahhoz bátorság, férfiaság, oda elszántság és határozottság kell! Oda nem széltől hánnyatott nádszálak, nem puhába öltözött emberek, hanem önmegtagadó Keresztelő és Keresztes Szent Jánosok kellene!

Bátorság kellene, *fortitudo!* A fortitudo a Szentlélek Úristen ajándéka. Az ajándékért pedig imádkozni kell. Imádkozni azonban csak az tud jól, aki megtagadja magát. Imádság és önmegtagadás elválaszthatatlanok.

S ha visszariadnál, testvérem, ettől a kegyetlen beszédőtől, megmondom azt is, miért nem vagy bátor, vagy miért nem kapod meg a bátorság ajándékát? Más szóval: miért nem tudod magadat elszánni arra, hogy egyszer s mindenkorra rálépj a tökéletesség szűk útjára?!

Azért, mert nincs benned elegendő – *szeretet!*

Lacordaire, a nagy dominikánus, kitűnően megérteti velünk: *milyen* szeretetről van itt szó:

Egy óráig szeretni, – állati dolog.

Egy esztendőn át szeretni, – emberi dolog.

Egy életen keresztül szeretni, – anyagi dolog.

Egy életen keresztül *csak egyet* szeretni, – isteni dolog.

A tökéletesség útja azoknak való, akik *csak egyet* szeretnek. Ez az egy – *Jézus!* Ezeknek azonban van is bátorságuk szűk úton, a lemondás, az önmegtagadás pusztaságos, kizárólagos útján járni, mert aki szeret, annak minden könnyű. – A szeretetnek szárnyai vannak, röpti a lelket, – azért *rövid* is a szűk út. S mert az Isten nem egyéb, mint szeretet, azért, akik ezen az úton szeretetben járnak, azok útja *biztos*, mert a Szeretet Istene viszi őket.

Tudsz-e igazán csak egyet szeretni? Jézust?! Akkor jöjj, megmutatom a szűk utat.

5. FEJEZET.

Vágyak nélkül.

«Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát.»

(Mt. 16,24.)

A mennyországért meg kell szenvedni. S úgy is van, hogy csak az erőszakosak kapják meg. Az Istennel való egyesülés, az elképzelhető legnagyobb gyönyörűség.

Ára?!

Meg kell járni érte a szűk utat!

Az alpesi csúcsokra külön felszereléssel, mérhetetlen sok veszedelemnek, nem is egy szakadéknak legyőzésével, izzadság és keserves izommunka árán lehet csak feljutni; és azonkívül mily lelkierő, mily férfias bátorság s elszántság szükséges hozzá!

Szűk út!... A *tökéletesség* szűk útja!

Tehát nem a tökéletleneké, még kevésbé a tévelygő lélek útja. Mert a *tökéletesség* útja, azért ezen nincs megalkuvás, nincs ingadozás, – minden 100%-ra megy.

Itt ez az elv uralkodik: szeress, de *teljes* szívedből, *egész* lelkedből és *minden* erődből! Azért, akit szeretsz, mindent oda kell adnod, mindenről le kell mondanod, érte mindent fel kell áldoznod. Nem lehet kettőt, vagy többet szeretned. Hanem csak egyet!

Milyen tehát ez az út? – *Szűk!* Azaz nem vihetsz magaddal mást, sem személyt, sem tárgyat, csak – önmagadat. Különben nem férnél el rajta, lezuhannál róla. Csak a magad lelkét viheted. Azt is üresen, de végtelenül epedően – Isten után. Ha van valami más a lelkedben, – megakadsz, nem bírod lélegzettel. *A teherből előbb meg kell szabadulnod!*

A szűk út a lemondás útja. Még pedig a *teljes lemondásé*. Ki kell ürítened mindent a lélekből, hogy haladhass, hogy feljuthass – a Csúcsra, Istenhez! – Mint ahogy a fölszálló léggömbből kidobnak minden fölösleges terhet, hogy a magasba jusson, a süllyedő hajót is «tehermentesítik», hogy felszínen maradhasson.

Mindenről lemondani?!

Lemondani!... De miről mondjak le?!

Összes vágyaidról! Ezt az utat csak *vágyak nélkül* lehet megtenni. Azaz egy vágy lehet, sőt kötelező rajta, hiszen ezért az egyért mondasz le a többiről valamennyiről. Ez a vágy *kizárólag Istenért* eped, s mindazért, ami *Istent* közel hozza, ami *Isteni* nekünk adja. Tehát a vágy – teljesíteni *az Ő* törvényét, végrehajtani *az Ő* szent akarátát. Ez az egyetlen vágy magában foglalja az epedést *Krisztus keresztye* után. Mert *Isten* szeretetének ez a letagadhatatlan bizonyítéka, ez a vaskosan valóságos jele.

A kereszta bot, amelyre támaszkodik a lélek a szűk úton. Nélküle képtelen fölfelé haladni.

Minden más vágy csak akadály, csak teher!

És hogyan történik a lemondás? – *Önmegtagadással.*

Tagadd meg vágyaidat! Mondj le vágyaidról!

– Ez a két kifejezés egyet jelent. Önmegtagadás annyi, mint lemondás. A tökéletes Önmegtagadás – tökéletes lemondás!

Most már értheted tehát, miért írta oda a Szent a szűk út rajzára: semmi, semmi, semmi, semmi! Semmi sincs rajta. *Semmi vágy!* Ez a Semmi útja a Mindenhez. A *csak* Istenért epedő lélek útja Istenhez! Ez a Semmi tana a Minden érdekében. Tanára: Keresztes Szent János, a Semmi egyházdoktora, de a Minden szerelmese. A Minden – Isten! – Honnan vette az ő tudományát? – Magától Jézustól: «Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye föl a keresztyét és kövessen engem». (Mt. 16,24.) – Lehetséges utána menni önmegtagadás, keresztye nélkül? – Aki ezt állítja, az megtagadja nem önmagát, hanem Krisztust.

Ki szereti tehát Jézust? Aki *Érte* megtagadja önmagát, s hordozza keresztyét. Ki szereti Őt a legjobban? Aki tökéletesen megtagadja magát, tökéletesen lemond önmagáról, azaz *összes vágyairól.*

Ezt az utat járták mind a szentek.

S ha azt mondanád: nem csábító ez az út; hogy – kemény beszéd ez, – azt felelem: igazad van!

«Kevesen vannak, akik az útra, mely az Éltre viszen, rátalálnak», még kevesebben, akik arra – rálépnek. Miért? Egyszerűen azért, mert az a *tökéletesség* útja. A tökéletesség útja pedig a tökéleteseké, azaz az önmegtagadóké, azoké, akik *mindenről* le tudnak mondani annak az Egynek a kedvéért, aki értük szintén mindenről lemondott, Jézus Krisztusért!

Minden azon fordul meg: akarsz-e *Utána* menni?!

Ha igen, akkor lépj a szűk útra!

6. FEJEZET.

A lélek csápjai.

«Semmit sem tagadtam meg szemeimtől.»
(Préd. 2,10.)

Két elv vezeti a tökéletességre törekvő lelkét a szűk úton: 1. vágyak nélkül – fölfelé; 2. hittel – fölfelé! Más szóval: a teljes lemondás és a teljes bizalom.

Nagyszerű program, kurta-rövid és félre-nem-érthető. Aki tartja, rövidesen a hegy csúcsán lesz.

Igen ám, de a tájékozatlanság, vagy a tudatlanság gáncsot vethet egész vállalkozásunknak. Azt hisszük, már elindultunk, s mégis lépten-nyomon egész sereg akadályba ütközünk. Miért?

Nem vagyunk tisztában önmagunkkal; *nem ismerjük önmagunkat*. Nem vesszük tragikusan, hogy «az embert vágyai vezérlik». Tehát nem az értelem, nem az akarat, azaz a lélek *szellemi* tehetségei, hanem az *érzéki*ség.

A gyakorlatban sejtelmünk sincs arról, hogy a vágyak – szolgák, amelyek alatta kell, hogy legyenek a szellem-uraságnak. Ellenkezőleg: nemcsak belenyugszunk, de készséggel át is engedjük nekik a vezérszerepet, s mikor már romba döntötték nehezen építgetett lelki-palotánkat, sőt egész jövőnket, – ráfogjuk az egész katasztrófát a korszellemre, embertársaink gonoszságára, féltékenységére.

Az összeomlás okát minden másban, csak nem magunkban keressük.

Pedig a baj egyetlen oka bennünk van: *vágyainkban*. A szolgálja úr lett. A lélek alsó és felső része helyet cseréltek.

Mik hát azok a vágyak?

A vágyak a lélek csápjai. Ezekkel kap az után, amit megszeretett. A vágy a *szeretetből* fakad, attól születik. A szeretet bocsátja ki magából, mint valami csápot, hogy nyúljon az után, amire a foga fáj, ami után eped, amit szeretne a magáévá tenni, birtokba venni.

Sok-sok évvel ezelőtt közöltek a lapok egy hátborzongató rövid hírt. Valahol az Adriai tenger partján, talán a Quarneróban, fürdőzők élvezték a pompás hullámverést. Az egyik nő, távolabb a többtől, a vízből kiemelkedő kis sziklán üldögélt, félig a vízben. Egyszerre csak egy hatalmas kar nyúl ki a vízből, – egy polipszörnynek a karja-csápja, – derékon ragadja a mit sem sejtő nőt, és borzalmas erejével a víz alá meríti. A megrémült közönség soha többé nem látta a szerencsétlen áldozatot.

A vágnak félelmetesebb érzékeltetéséről alig lehetne vaskosabb rajzot adni! – így nyúlt Éva karja is az alma után a Paradicsomban. – Az emberiség története – a vágyak története. Nemzetek vágy csápjai nyúlnak idegen területek után. Gondoljunk a tolvajok karjaira! Az uzsorások kezeire! Irtózat, kímeletlen csápjaik hány emberi életet rántottak a pusztulásba! – Említsük-e a paráznakat?! A tisztatlanság csápjait?!...

Aztán meg a Tízparancsolat nem ezeket a csápokat akarja-e lekasabolni?! «Ne lopj!» «Ne ölj!» Van egy parancsolat, amely «más feleségéről» szól; s joggal félünk, hogy egy újabb nemzet pusztul bele a nagy nyugati nép után a házassági válások pokoli növekedésébe!...

Valamennyi vágyat 3 *fővágy* köré lehet csoportosítani:

1. Élvezetvágy; 2. bírvágy; 3. becsvágy.

Könnyű, igen könnyű megjegyezni. Nehéz, igen nehéz velük megbirkózni!

1. *Élvezetvágy!*

Mindaz ide tartozik, ami csak a testet illeti. Testiség, érzékiiség, paráznaság stb., más egyéb ilyen fogalmak, a VI. parancs egész területe jelzi az élvezetvágnak testet-lelket, idegrendszereket tisztító, förtelmesen mohó csápjait. Ki merné, kinek volna kedve ezeket részletezni, leírni, magyarázni?!...

Szelíden kérdezzük: ezekre gondolva, lehet-e keménynek mondani a beszédet az önmehtagadás-ról?!

Ha pedig «csak» a finomabb élvezetvágyat emlegetnénk, nem a durvát, vagy a halálos bűnök melegágyait, hanem a mindennapi életnek, vagy a művészeteknek, irodalmi életnek a területeit, – akkor is, a tökéletességre vágyódó életnek a világosságában nem látjuk-e meg a lélek csápjait amelyek oly hamar nyúlnak, kíváncznak az után, ami nem Istentől való, ami nem a Lélek gyümölcse, hanem a testnek, az érzékiiségnek, az érzékszerveknek jó és élvezetes: a szemnek, a fülnek, az ínynek és a tapintószervnek!

A tökéletesség szűk útján lehet ezeknek helyük?!...

2. *Bírvágy!*

A szemek kívánsága! – A Sátán fölvitte Édes Jézusunkat a hegytetőre, megmutatta Neki a mezőket, a völgyeket, «a tej jel-mézzel folyó Kánaánt», s mindezt odaígérte Neki, ha leborulva imádja őt...

S az emberek a nélkül, hogy tudnák, imádják a Sátánt. Mert amit a szem meglát, azt bírni akarja, s érte a Sátánt is szívesen imádja.

A vagyontörténete – a hírvágy története. – A háborúk története is vajon nem főképpen ugyanennek a titkos vágynak a története-e?!

És az egyesek élete!... Rabszolgái a tárgyaknak: a ruhának, a bútornak, a képeknek csak úgy, mint a pénznek, vagy az italnak, ételnek! A cérnagombolyagon összemarakodnak s az elszántott barázda-földért koldusbotra juttató pörre megy a dolog.

«Élettér», – külön fogalom, s folyt vérben-pénzben a gazdasági háború – a nyersanyagért.

Nem kell-e leparancsolnunk a hírvágyat a szűk útról?!

3. *Becsvágy!*

Kitűnő nevén: *az élet kevélysége*. Ez a legmakacsabb ellenségünk. Kitart, nehezen enged; nem, – nem akar lemondani a jó hírnévről, a tiszteletről, a megbecsültekről; valóban kényes, szörnyen kényes arra, hogy megbecsüljék.

Mindig nyújtogatja csápjait, nagyokat, kicsinyeket, sokszor alig látható, hajszálnyi finomakat. Ha nem lát, nem talál tárgyat, ami után nyúlhatna, – keres, képzel, – de egy kis elismerésre, dicséretre szüksége van, ha nem a valóságban, legalább – ábrándban. Szimatolja szüntelen, hol, mikor foglalkoznának vele; lesi-várja a hízelgést; eleped egy szellemi cirógatás után. Nagyon szereti önmagát, – ő a központ!

Ne akarjunk más szívében beccsel bírni, – figyelmeztet Keresztes Szent János. Nekünk pedig minden vágyunk éppen ez. Jaj, mit szólnak az emberek!... S igen rosszul érezzük magunkat, ha kedvezőtlenül vélekednek rólunk. A kritika pedig halálra sebez bennünket; s jaj annak, aki megszól minket, vagy megrágalmaz. Nem, nem tudjuk elviselni, – nem tűrhetjük!

Mennyire nem értjük meg Jézust, de mennyire nem a keresztyénység lényegét!...

Vajon otthagyhathjuk ezt a szívós vágyat a szűk úton?!...

Áttekintettük nagyjában a vágyak sokaságát. Mennyi mozdulat, mennyi csáp, mennyi kar! Ha mindez Istenre irányulna, Isten felé nyúlna! – Ha csak egyetlen vágy uralkodnék bennünk, – *Isten után!*

Mily könnyű lenne a lelkünk, mily boldog a szívünk!

7. FEJEZET.

A lélek sötét éjszakája.

Az éjszaka az én világosságom. (138. Zs. 11.)

Egyetlen igazi érték emberi életünkben – *a lélek*. Minden kincsnél, vagyonnál, élvezetnél – több. Istentől lett, Istenhez megy. Rendeltetése a Vele való egyesülés.

Ne áltassuk magunkat! Az Istennel való egyesülés útjában rettentő akadályok vannak.

S mik ezek az akadályok? – A test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet kevélysége. Mi úgy mondtuk: az élvezetvágy, a bírvágy és a becsvágy. Röviden: *a vágyak*.

Ezek a vágyak a mi legnagyobb ellenségeink; ezekből alakul a mi leküzdhetetlennek látszó Énünk, önszeretetünk. Jézus erre gondol, mikor isteni komolysággal figyelmeztet: Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát..., azaz Én-jét, önszeretetét, vágyait.

A szűk úton való előrejutásnak ez az egyik súlyos, nagy nehézsége: *lemondani vágyainkról!*

A vágyaknak el kell tűnniük, meg kell halniuk, sírba kell temetkezniük, – *mintha sötét éjszaka borulna rájuk*. És ennek be kell következnie az egész vonalon, a lelkiélet egész területén; mindenekelőtt a lélek érzéki, alsóbb részében, azután felsőbb, szellemi részében.

A lélek az érzékszervek révén érintkezik a külvilággal. Kell, hogy először ezek csituljanak el, ezekre boruljon az éj sötétje. Ha ők nem közvetítenek, az érzéki vágy nem támad fel bennünkben. Ha a szem nem lát, a fül nem hall, a test nem tapint, – nincs mi izgasson, ami vágyat keltsen.

A külső tárgyak, az egész világ, mintha sötétben, éjszakában lennének. Megvannak, léteznek, de a vágy, amely rájuk irányulhatna az érzékszervek útján, az aludt el: *éjszakában van*.

Gondoljuk el azt a temérdek rendetlen vágyat a három fővágy körül: az élvezet-, bír- és becsvágy hajtásait, kibokrosodásait, azt a sűrű, szinte áthatolhatatlan vágyőserdőt, amelyről «a lélek csapja» összfogalma címén beszélünk, – micsoda zürzavart, mily boldogtalan lelkivilágot sejtet, ha úgy öszintén magunkba tekintünk!

Nos, képzeljük el, egyszer csak elcsitulnak a vágyak, mintha nem is léteztek volna; – mily nyugalom, mily édes béke a lélekben – boldogok vagyunk. Miért? Mert nincsenek vágyaink. Hová lettek, hová tűntek?!

Éjszakában vannak.

Valakinek közülünk egyszer álma volt.

Önmagát látta ősi kolostorunk csodaszép kertjében. Éjjel volt, de holdvilágos. Egy levél nem mozgott, madár nem dalolt. A lélek kifejezhetetlen boldogságban élvezte a tökéletes békét és Azt, qui non commovebitur, – az Örök Változhatatlant. A kert talaja mintha temető lett volna. Apró kis sírdomborulatok rajta, mozdulatlanul, egymás mellé simulva. Az volt a lélek érzése: «az én meghalt vágyaim 1» S amint kíváncsian surran végig tekintete a lélek temetőjének halmain, az egyikben megakad a szeme: a halom megmozdul, s lassan jő, tart feléje. Valami fantasztikus, barna, puha, hízelgő állatféle, hosszúkás fejjel; – tetszelegve, magát kínálva készül reá felkúszni buta-édesen, undorító vágyéhséggel. Lassan-lassan a többi kis sírdomb is megelevenedik; jönnek, kúsznak, hízelegnek, hogy meleg, puha érzékiségükkel elborítsák a lelket. De a lélek észbe kap, fölemeli az öklét, a torkán kiszakad egy félelmetes: Vissza! – s a gyáva puhányhad rettenve siet helyére... Már csak sírdombok, alig észrevehetők. Fejfájuk sincs; virág, fű se rajtok, – meghaltak – voltak...

A lélek megértette: a vágyak temetője a kolostor. A tiszta szív holdas, szüzi éjszakája, a lélek büvös csendje és isteni békéje a szerzetesi élet.

Ez a béke, ez a csendboldogság, ez a *tökéletesen tiszta szellemi élet azonban csak a vágyak temetőjén épülhet föl.*

A vágyaknak ez az elföldelése természetesen nem megy egyszerre. Olyanformán történik a dolog, mint a természetben. Lassankint bealkonyodik; a tárgyak, a fák lombjai, a hegyek körvonalai elveszítik élénk színüket, elhomályosodnak, aztán eltűnnek a leszálló sötétségben. Az éjszakának azonban vannak fokozatai. Legmélyebb éjfélikor.

A lélekben is így hálnak el lassankint az érzéki vágyak; rájuk borul az éjszaka, alusznak, mozdulatlanok: az érzéki tisztulás ideje, – szokták mondani. A kezdő lelki ember ilyenkor fékezi szemét, nyelvét, kíváncsiságát, eltompítja összes érzék-szerveit, mert tudja jól, hogy Istent, a fényességes Hajnalt, addig el nem éri, *míg éjszakán át nem haladt.*

8. FEJEZET.

Hittel fölfelé.

Öregbítsd bennünk a hitet. (Lk. 17,5.)

A legrövidebb út Istenhez a tökéletesek útja: a *szűk út.*

Megtárgyaltuk a tévelygő és a tökéletlen lélek útjának ismertetése után ezt az utat részletesen.

Megértettük, hogy ezen az úton csak *vágyak nélkül* lehet tovább jutni. Megismertük a vágyak természetrajzát, és behatoltunk a lélek sötét éjt-szakájába, amelyben a vágyak elalusznak.

Két éjszaka: a lélek érzéki és szellemi részének éjszakája rémítgetett bennünket. De végre is elindultunk rajta; meg nem állunk, vissza nem fordulunk.

Elhatározásunk kemény; a tökéletesség után való vágyunk lángol a szívünkben. Erre az egyetlen – Istenre irányuló – vágyunkra összpontosítottuk minden érdeklődésünket.

Most itt állunk ezen a szűk, rideg, meredek, szakadékok szélén futó, de egyenest fölfelé tartó ösvényen.

Pillanatra kétség fog el bennünket: lehetséges lesz?! Följutunk?! Kitartunk?!...

A legértékesebb földi, világi javak, mint: tudás, tisztelet, biztonság, gazdagság, becsület, vigasz tálas, hírnév, dicsőség – félrelökve!... Lehet így tovább?! – S még mi jön majd?!...

Rettentő megpróbáltatások, betegségek, mellőztetések, megvettetés, félreértések és félreismerések, gyanúsítások, elítéltetések, észbontó testi szenvedések, örületes fizikai fájdalmak, és olyan lelki szenvedések, melyek Jézusunk golgotái keresztyére emlékeztetnek, a legszörnyűbb pillanatokra, mikor Ég

és föld elhagy bennünket, – lehet, lehetséges ez?! Kibírható, embernek való?!

Vállalkozhat erre szabadon, önként a lelki ember?!...

A Szent irgalmatlanul kimondja: ezen az úton kizárólag csakis Istent *lehet* keresni és elnyerni, tehát kizárólag csakis Istent *szabad* keresni és birtokba venni.

Ki merne neki ellentmondani?!

Szellemi mezítelenség, a Semmi útja! Teljes lemondás, a léleknek teljes kiürítése, tökéletes önmegtagadás!...

A szentek élete! Valamennyié, kivétel nélkül! Hívják bár azt Alkantari Szent Péternek, avagy Kis Szent Teréznek! – *Mindent* oda kell adni Istennek, *mindenről* lemondani, *mindenben* megtagadni magunkat.

Ki tudjátok-e üríteni a kelyhet?!... – S ki kell üríteni fenékig! Az utolsó cseppig!...

Nem lehet semmit megtartani, valamiben engedni; nem – bizonyos százalékban kiegyezni! Nem, nem! Mert az első parancs így hangzik: Szeresd a te Uradat, Istenedet *teljes* szívedből... és *minden* erődből. Nem lehet tehát csak félig, vagy háromnegyed-részben, csak úgy valahogy, körülbelül, itt-ott, hangulatunk szerint szeretni, – *megosztott* szívvel. Isten egész szívet akar.

Szeretet az önmegsemmisülésig!

A földre vetett mag!... Ha meghal, dús termést hoz. Mint Jézus! Egészen úgy! – Halál a Kereszten, majd a sírba-tétel. Csak aztán jön a húsvét hajnala, – a feltámadás. Alter Christus! Egy másik Krisztus-sá, – Jézussá lenni! Meghalni önmagunknak egészen, azaz hogy meghaljon a természetünk mind érzéki, mind szellemi tekintetben; hogy Jézus élhessen bennünk: hogy természetünk romjain felépülhessen a tökéletesség palotája: – van kedvünk hozzá?!

Lehetséges ez a lehetetlenség?! – *Ó igen!!*

Amikor most kimondom a szót, amely fölsegít bennünket a Hegy csúcsára, az isteni erényt, amely *gyönyörűségessé* teszi az Ő igáját és *könnyűvé* az Ő terhét, azaz: keresztyét, – szeretnék térdre borulni és úgy hálálkodni a jó Istennek az Ő fölséges ajándékáért. És mi ez az ajándék?

Egész természetfölötti életünk alapja. A lélek szeme. A kincs, amelyet ha valaki egyszer megtalál, elmegy eladni mindenét, hogy azt megvehesse és örökre a magáénak mondhassa. A Szentírás dédelgett erénye az, amelyet Jézus oly lelkesen dicsért, és amelyet szinte megbámult a kananei asszonyban és Izrael fölő magasztalt a kafarnaumi századosban.

A hit! A hit!

Itt a földön *egyedül* ez egyesít Istennel. Nem a bizalom? De igen; – az erősít, az duzzasztja meg, az rögzíti előre. Nem a szeretet? De igen; – az tökéletesíti a hitet.

Hogy milyen hitről van szó, – arról majd a legközelebb. Addig imádkozzunk:

Uram, öregbítsd bennünk a hitet!

9. FEJEZET.

A hit, mint vezető a szűk úton.

«Az igaz a hitből él.» (Róm. 1,17.)

A természetfölötti hit valami *igen nagy* dolog.

Nem mintha nem volna nála nagyobb a remény-bizalom, s még ennél is nagyobb a szeretet. De ez a két utóbbi is belőle indul ki, sőt benne gyökerezik. Olyan alap, amelyre a legnagyobbat lehet építeni.

Isteni erény. Közvetlen tárgya maga az Isten s az isteni igazságok.

Olyan nagy dolog, hogyha nem lenne, semmit sem jelentene számunkra az, ami igazán nagy, ami valóban örök, ami maga a fölséges Létező, semmit, de semmit a Szeretet, a tökéletes, a végtelen Boldogság.

Ha nem lenne, nem volna számunkra fénye az örök Fénynek, a Világosság nem volna világosság, az egész szépséges, fényes Mennysorság – pusztán sötétség volna. Nem volna értelme az életnek!

Milyen lehet a lelke annak, akinek nincs hite?!...

Lelkünk Isten után eped. Vele akar egyesülni. Ő annak a célja, még pedig *kizárólagos* célja. Nélküle kielégítetlen, boldogtalan, elégedetlen. A léleknek el kell Őt érnie, el kell *Hozzá* jutnia, mert Belőle lett, Tőle küldetett, s Érte van. ő a végtelen Óceán, s a kis véges hegyipataknak, a léleknek, Feléje kell rohannia, Beléje szakadnia, – hová lesz különben?!...

Ha nem érjük el soha, – az a Pokol. Ha elérjük, – az a Mennysorszá.

Az az út, amely Hozzá visz, az a lépcső, amelyen mindig jobban megközelíthetjük, az a sötét fény, amely vezet Feléje, az a kéz, amely oda von, – az a hit.

A hit *egyesít* Istennel.

Ez a *biztos* út. A hitben nem lehet csalódni, aminthogy abban sem lehet csalódni, akiben hiszünk: Istben. *Érzékeink* megcsalhatnak; – mennyi érzéki csalódás! S mily hitvány kártyavárra épít az, aki csak az érzékeinek hisz, annak, amit «tapasztal»; – homokra épít. *Értelmünk* is folyton becsap bennünket, – téved ezerszer, milliószor; hogyan higgyünk tehát neki?!

A hitnek *azonban még a gonosz szellem sem árthat.*

Még a látomások, szózatok, fényességek, kápráztató jelenések is tele lehetnek hazugsággal és megtévesztéssel, de a tiszta, az egyszerű hit – *soha!*

Ez a *legbiztosabb vezető* a szűk úton.

A tökéletesség szűk útja lehet félelmetes, – s az is; hiszen nincsen rajta – semmi; vigasztalás sem, ami oly jólesik a meleg, érzékeny szívnek, és megbecsülés, tisztelet, elismerés sem, ami után oly forrón eped a hiú, kevély lélek!

És mégis, akit a hit vezet, annak ez a rettentő, rideg, magányos, kietlen út – fényes és boldogító, mert azt látja, akit érzékeivel nem lát – *Istent*, s mindig Őt látja.

A hit a *lélek szeme*. Nem az érzékek, nem a képzelet, nem a természetes értelem, hanem – a pusztá hit.

Ábrahám öreg volt már, felesége meddő, de az Úr megígérte neki, hogy lesz gyermeke, és mint az ég csillagait, megsokasítja utódait. És Ábrahám *hitt az Úrnak* (1Móz. 15,6.), és ez beszámíttatott neki megigazulásra.

Milyen lenyűgözően megható jelenet az, mikor fölszólítja őt Isten, hogy áldozza föl egyetlen gyermekét. Azonnal engedelmeskedik. Ha nem lett volna eleven hite, tudott volna az engedelmességnek erre a hősi fokára fölemelkedni?! Mikor pedig fia kérdi tőle, hol az áldozati állat, – azt feleli az ő csodálatos hitével: Majd gondoskodik arról az Úr!... És gondoskodott is.

Aztán hallunk olyan szavakat Ábrahám dicséretére az Úr ajkáról, ami csak egyszer adatott földi halandónak az Ószövetségben.

Nem hitéért magasztalja-e az Édes *Szűzanyát* Szent Erzsébet: Boldog vagy te, aki hittél...

És *Jézus* hányszor dicséri meg a betegeket hitükért!... De megfeddi a *kishitűeket*.

A haj ócskán átcaptak a hullámok, a vihar megtáncoltatta a gyenge alkotmányt, és a tanítványok – megijedtek. Pedig rajta volt a hajón a szelek, viharok ura. Csakhogy nem volt elég erős a hitük. S Jézus ajkán elhangzik a feddő szó: Mit féltek, kicsinyhitűek?

Péternek nagy volt a hite, rálépett a tenger vizére, de loccsant a hab, levette a szemét a Mesterről, s süllyedni kezdett.

Igen, a hit szem, amellyel mindig Istrenre kell nézni!

A szűk úton is!

Nem a látomásokra, nem a rendkívüli jelenésekre, nem az álmokra, nem az áhítat gyönyöreire és a lelki-vigasztalásokra, szívbeli élvezetekre; ne felejtjük tekintetünket, s ne támaszkodjunk azokra, amiket a lélek «ért, élvez, érez, vagy képzel, mert az ilyenek mind sötétségek, amelyek tévútra vezetnek... Ellenben a hit magasan áll amaz értés, élvezés és érzés fölötti. (Keresztes Szent János.)

Láthatatlan kéz a hit! De biztos, erős! Csak kapaszkodjék bele a lélek, de pusztán *ebbe* – vakon! Egészen bizza reá magát, mint Ábrahám, mint a Szűzanya, mint Szent József, a kananei asszony, a kafarnaumi százados, mint a szentek *mind valamennyien!*

Ez a kéz kivezeti a vágyak őserdejéből; a szűk úton csakugyan nem lesz semmi, csak – a hit, amely csüng Istenen, a Láthatatlanon.

A léleknek ez lesz az *élete*, mert megszabadulván minden hazugságtól, hiúságtól és a *teremtmények rabságából*, most már a pusztá igazság útját járja, – «az igaz pedig a hitből él».

Más szóval: ezen az úton semmi sem számít, csak – *Isten!* S Isten azé lesz, aki hisz Benne. Az egyesül Vele, akit a hit visz el Hozzá.

Szent akarsz lenni? Higgy Benne, de *csak* öbenne, ne a magad erejében.

Le akarod győzni a világot? *«A győzelem, amely meggyőzi a világot, az a mi hitünk.* (1Jn. 5,4.)

Miért nem tett csodát Jézus Názáretben? Megfelel rá az Evangélium: hitetlenségük miatt! Nem voltak fogékonyak az igazság iránt.

Omnia possibilia sunt credenti. Minden lehetséges annak, aki hisz. (Mk. 9,22.)

Uram, öregbítsd bennünk a hitet!

II. RÉSZ

A HIVATÁS

1. FEJEZET.

A drágagyöngy.

«Aki fel tudja fogni, fogja fel.» (Mt. 19, 12.)

A hivatás rendkívüli dolog. Istennek különös kegyelme.

A Lélek ott fű, ahol akar. Ebben az esetben, mintha egyetlen teendője volna: belefűjni az emberi lélekbe. És ez az édes, isteni Szellő addig fű, míg az a lélek megindul, arra, amerre Ő akarja, arra a tájra-vidékre, *azokra a vizekre*, amelyekre egyedül, kizárólag ő ösztökéli, unszolja, hajtja.

Meghívja, szólítja... *ez a hivatás.*

Ellenállnál Neki? –Jaj neked! Soha többé nem lesz igazán nyugtod, soha tökéletes békéd.

Nézd a gazdag ifjút! Jézus a maga isteni tekintélyével hívja: add el mindenedet...; az ifjú elszomrodik, nem fogadja el a meghívást. Mi lesz a sorsa? Két egyháztanító szent állítja: nem üdvözült.

A történelmi hírességű Robespierre szerzetesi hivatást nyer, már-már ott áll a noviciátus küszöbén, de visszafordul. Hogyan végezte? Mint véreskezű forradalmár, – a nyaktiló alatt.

De nézd az egyszerű galileai halászokat, meg a vámost. Elég volt nekik a Mester tekintete, egyetlen szava: Kövess engem. (Mt. 9,9.) S már mentek utána. Hová? – A keresztre. És aztán? A feltámadás dicsőségébe. Apostolok lettek. – És Saul? – Pál lett. És magdalai Mária, emberek rongya?! – Szent Mária Magdolna, aki a *legjobb részt választá.* (Lk. 10,42.) Vagy Dávid I Góliátot kellett Isten parancsára legyőznie. Ment – nem Saul fegyverzetében, hanem Isten nevével, s az egyszerű ifjú parittyája homlokon sújtotta a rettegett óriást. Hívta Isten; a hívást elfogadta és mi gyönyörűséggel daloljuk naponta zsoltárait a kóruson...

Mennyi haszon egyetlen igazi hivatásból!

Hány lelket indít mély bűnbánatra az 50. zs.?! Mily fenséges elmélkedésre készíti Dávid szelleme a röpködő lelket a zsolozsma szent óráiban! Hány és hány lélek ittasul meg évezredek óta az ő szent költészetén!

Pedig ez csak *egyetlen hivatás!*

Beszéljünk talán Ábrahámról, az ő meg-hivatásáról, a papi vagy szerzetesi hivatásnak erről a legősibb, de következményeiben kimeríthetetlen, főségesen gazdag példájáról: menj ki atyád földjéről... a földre, melyet én mutatok neked?! – Mivel elfogadta a hívást, megkaptuk a – Megváltót.

És a mi Egyetlenünk, Anyánk, Mária?! Ha nem mondja ki: *Ecce!*... Ha nem fogadja el a hívást!

Ó, hol vagyunk valamennyien!...

Egyetlen hivatás!

Nézd a gyümölcsét, nézd a hatását, tekintsd át a következményeit!

Ha Nagy Szent Terézia nem fogadja el Jézus felszólítását, – ma nem gyönyörködöl a Belső Várkastély menyei lakásaiban, nem merítesz erőt a Tökéletesség Útjának buzdításaiból, nem ismered világosan a belső ima útját; talán csupa zavar a lelkiéleted. – Ha Keresztes Szent János nem hallgat az Úrra, hanem megy a karthauzba, – nincs világos fogalmad, mi az a Semmi és mi a Minden! A vágyak tana csak megvalósíthatatlan álom előtted és csak elméletből ismered – homályosan, szürkén – a Szellemi Párbeszédet, meg az örök Pünkösöd leheletét az Élő Szeretetlángból.

Egyetlen hivatás!

Rejtett, ismeretlen, kolostor mélyére ültetett szerény kis százsorszép: Kis Szent Teréz! – Nézz körül! Ha szabad úgy mondanom: forradalmasította az ellaposodott lelkiéleted. Azt mondta, amit mások is mondtak.

De *hogyan* mondta? *Hogyan* hangsúlyozta? *Az egyszerűségei!* Aztán kiásta az elfeledés avarrétegéből a *lelki-gyermekséget*. Megtette a lelkiélet tengelyének az evangéliumi *bizalmat*. És trónjára ültette – a *Szeretetet*, hirdetvén: Csak a szeretet számít!...

És most figyelj!

Előttünk egy irtózatossá magasságú hegy: *Isten hegye*. Oda kell feljutnunk. Három út indul meg alatta: 1. a tévelygő; 2. a tökéletes és 3. a tökéletlen lélek útja. A biztos, a rövid, az igazi a középső: a tökéletesség szűk útja. *Mindenki hivataltos rá*. Igen ám, de csak rá kell nézni a tökéleteseknek erre az útjára, s már el is megy a kedvünk a rajta járástól. Hiszen semmi sincs azon. A teljes lemondás mindenről, – ez a felirata. Ki vállalkoznék, kiből van bátorság ekkora, ily teljes, «totális» – önmegtagadásra?! S hozzá az út meredek, egyenest tart fölfelé, csak a csúcsot keresi. Nem kanyarog, nem serpentinez, nem kényelmes. Menni, menni kell, nem szabad megállni, mert: *tempus breve est*, az idő rövid. (I. Cor. 7,29.) Még lélegzetet is alig vehetsz; olyan út ez, amelyen ha nem haladsz, akkor visszamaradsz, sőt zuhansz lefelé...

Ki merészkednék, ki volna rá képes – *erre az útra*, a tökéletes lelkek *szűk útjára*?!... Kicsoda?! – Megmondom.

Aki hivatást kap!

Hiszen erre való a hivatás. Jézus kiválaszt egyeseket, – «nem ti választottatok engem!» (Jn. 15,16.) – kegyelmét, még pedig különleges kegyelmét adja, szól a lélekhez: Sámuel, Sámuel! Vagy: Saul, miért üldözesz engem? Vagy: egy prédikációban, egy lelki könyvben, egy jó, szent élet megragadó példaadásában, egy magányos adoráción, – a Szentmisén, egy-egy megrendítő csapásban, egy ijesztő betegségben, s ki tudja, még hogyan, mikor?! A Lélek ott fű, ahol akar. Csak azt érzed, gondolod, vagy sejtet: *A Mester itt van, s hí téged*. (Jn. 11,28.) Az üzenet neked szól. Valami sorsdöntő fordulat következik életedben. Menni kell, meg kell változni, új életet kezdeni, – a szűk útra rá kell lépni. Lehet? – Most már lehet: hívást kaptál rá. A hivatás kegyelme segít. Le tudsz mindenről mondani; a Semmi útján haladhatsz a Minden felé. A hivatás visz, segít, emel, később már röpít is.

Mi tehát a szerzetesi hivatás?

Istennek egyik legnagyobb kegyelme. A szűk úton, amelyen oly régóta vágyói menni fölfelé – gyorsan, biztosan – a csúcsra: – a hivatás *a biztosíték*.

«Ha a biztosítékot kivágta...», ismered ugyebár ezt a gyakori kifejezést modern technikai életünkben?! – akkor beáll a sötétség, nem lehet villanyt gyújtani: nincs világosság. Miért? Mert a biztosítékot kivágta valami. Nélküle nincs villanyfény. Ez a biztosíték – a szerzetesi hivatás a szűk út sötétségében – zordonságában. Aki birtokában van, az nagy világosságban jár.

Nagy jó, fölséges ajándék: *drágagyöngy*!

Erről beszél az Evangélium oly kimondhatatlanul édesen, csábítóan: Találván pedig egy drágagyöngyöt, elment, eladta mindenét, ami je volt és megvásárolta azt. (Mt. 13,46.)

Mindenét eladta, azaz: mindenről lemondott. Ezt a drágagyöngyöt csak ezen az áron lehet megvásárolni. Ez a hivatás értéke. Megéri! A szentséget kapjuk érte: a tökéletességet. Nélküle nagyon nehéz ez az út. *Ez azonban biztosíték!* Mivel biztosít? Az evangéliumi tanácsokkal, a fogadalmakkal...

Nagy dolgok ezek; nem mindenki fogja fel, csak «akiknek adatott...», azaz: akik hivatást kaptak. Qui pofest capere, capiat. (Mt. 19,12.)

Aki azonban fel tudja fogni, fogja fel!

2. FEJEZET.

Van-e hivatásod?

«A Mester itt van, s hí téged.» (Jn. 11,28.)

A szerzetesi hivatás kegyelme olyan nagy jó, hogy ahhoz a világon semmi sem hasonlítható. Miért?

A kiválasztottságért! «Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket.» (Jn. 15,16.)

Szédtően édes gondolat: Isten tekintete rám esik, s ezek, talán milliók közül kiemel, kiválaszt engem, – ő, hogy érezzük nyomorúságunkat! – és odaállít a tökéletességnek fenségesen szép, egeket verő istenhegye elé a biztatással: ez lesz a te *egyetlen*, földi hivatásod, fölmenni a csúcsig! Ne félj, kegyelmem segít. A hivatás nagy kegyelme a lehetetlent is lehetővé teszi!

Kiválasztott! Electus!

Ő választott, nem én Őt, hanem ő engem. *A drágagyöngy* az enyém! Érdemes tehát érte mindent odadobni, pusztán, ezért az egyért egy emberi életet leélni, akár – a kereszten!

De – jöhet a kétségbeeső gondolat: igazi-e ez a drágagyöngy, igazi-e az én hivatásom, nem önbe-

csapás, nem önámítás, nem hazug képzelődés-e az egész, nem szörnyű tévedés-e az én vállalkozásom?!

Annyi jó ember szolgálja Istent, az ő érdekeit, odakünn a világban; és mennyi a szintiszta jellem; mily áldozatokat hoznak vallási meggyőződésükért; mily becsületes a múltjuk, mily feddhetetlen az életük,... és én, meg te, testvérem, – hiszen ismerjük magunkat, valósággal undorodunk egész lényünk-től! – mi *kiválasztottak* lennénk, – electi?!...

Képzeld el, a drágagyöngyöt elviszik a szakértőhöz, s az megállapítja, hogy – hamis, nem ér semmit, eldobható.

Vagy... – megtörtént, – valahol az Indiai-óceánban megtalálták a világ legnagyobb, legszebb drágagyöngyét, aztán egyszerre csak rettentő, végzetes hibát fedeztek fel rajta: fűreg, pici, hitvány, alig látható, – de *fűreg!* – fűrta be magát a gyöngy kellős közepébe... Eldobhatták!

Nem ilyen-e a mi kettőnk hívása is?!...

Van-e hívásom?!...

Nem pusztá érzélgés-e az, mikor Kis Szent Terézszel el-elábrándozom azon az evangéliumi jelene-ten: «Fölmenvén a hegyre, magához hívta, akiket ő akart». (Mk. 3,13.) Nem vakmerő elgondolás-e, hogy az én sorsom – éppen a lényegben, a kiválasztottságban – oly nagyon hasonlítson a jelenkor legnagyobb szentjéhez?! Engem is éppúgy «akart», tehát kiválasztott, mint tanítványait, Pált, Ágostont, a nagy karmelitákat, meg a többi, a tömeghez, a milliókhoz képest – a keveseket?!

Volna igazi hívásom?! Honnan tudom én azt? Miről lehet ezt az *igazi* hívást megismerni? Hogy nem hamis gyöngy az, hogy nem is fűrta meg fűreg...

Eltéktelve, hogy vannak jelei a hívásnak, nem is egy, pl. a testi-szellemi *alkalmasság*, vagy akár maga a felvétel *ténye* a rend részéről, stb., – kell lenni egyetlen lényeges valaminek, ami bizonyítja a hívás valóságát.

Ó, Istenem, ha én azt tudnám, van-e valódi hívásom?! – sóhajtasz föl talán erre a kízó igazság-kutatásra.

Nézd, testvérem, éppen ez a felkiáltásod árulja el, hogy bizony alig van, vagy legalább is ingadozó a hívásod.

Akinek hívása van, az tudja, hogy van hívása!

Tudja, tehát nem «sejti», nem «képzeli», nem ő maga «akarja», hanem föltétlenül tudja, hogy azt *Isten akarja*.

Honnan tudja?

Benne van az egész lényében; a lelke ezt visszhangozza, a szíve ettől eped, – *eleped*; egész benseje ezt súgja-búgja szüntelen neki; trahitur a Spiritu Sancto, vonzza a Szentlélek; édesen, békésen és mégis megingathatatlan erővel ösztökéli, unszolja, hajtja, – qui Spiritu Dei aguntur, ipsi sunt filii Dei (Rom. 8, 14.), akiket Isten lelke vezérel, mindazok Isten fiai. Ez a kellemes, szent, *kenetes* belső biztatás, a léleknek az a csodálatos szelídsége, amely talán nagy belső viharokra következett be, hiszen esetleg meg kellett küzdenie a kegyelemnek a természet ellentmondásaival, csatát kellett vívnia Istennek az «ember»-rel, de végre eljött az a nyugalom, biztos állapot, ez a *mennyei szelídség*, a Szentlélek munkájának ez az áldott gyümölcse: – a legbiztosabb jele az igazi, a 100%-os szerzetesi hívásnak.

Vannak, akik állítják, hogy ők tudatában vannak hívásuknak, s még sincs igazi hívásuk. Ezekből nem a Szentlélek beszél, hanem az önakarat; makacs, hajlíthatatlan, korlátolt jellemek, akiket nem lehet meggyőzni az ellenkezőről.

A Szentlélek működését nem lehet eltitkolni. *Az igazi hívás önmagát árulja el.* A meghívott tudja, hogy meg van hívva; s ha mégis ellenáll, ha visszautasítja a – Szentlelket, – *magára vessen!*... Nem egy ilyen szerencsétlen térfereg künn a még szerencsétlenebb világban.

De – mondod – ott vannak a kísértések a szent hívás ellen, az ezer ellenvetés, az ördög, a világ, főképp a test hatalmas támadásai, akár még künn, akár már bent!... Istenem! Tárd föl annak, aki illetékes erre: a lelki-vezetődnek, egy okos, tapasztalt gyóntatónak vagy, ha van számodra ilyen, – mindekelőtt előljáródnak.

Mily komoly Jézus hangja: Vigyázatok és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek! (Mt. 26, 41.) Szóval: *imádkozzál, imádkozzál, imádkozzál!*

De ne úgy, hogy: legyen meg az én akaratom, tehát a – test akarata, az én-é, a kevélységé, az érzékiségé, a hiúságé, a kényelemszereteté, ne úgy, hogy imádságodból kirezegjen a félelem: jaj, csak vissza ne tarts, Istenem, ki verejtékezzék a már leküzdhetetlennek érzett vágy: engedj szabadon, Jézusom, drága Szűzanyám! Micsoda gyöngye, erőtlenség, *ingadozó* imádság: szinte – imádság a hívásvesz-

tésért! Hanem úgy imádkozzál: legyen meg *a Te akaratod!* A Szentléleké! – Az ilyen imádság: oratio sine haesitatione, ingadozás nélkül való.

A kísértéseknél, belső csatáknál, szörnyű háborgásoknál, félelmetes *hivatáspróbáknál*, első és utolsó menedék, az egyetlen segítség: *az imádság!* De nem a kapkodó, rémüldöző, bizonytalan, hanem a – *nyugodt* imádság. Ebben bent van a Szentlélek ereje: a *fortitudo*, az erősség, a bátorság kegyelme.

Végül – csak egy egyszerű, de meggyőződéssel teli gondolat: a hivatás kérdésében is nincs-e *nagy* szükségünk a Szűzanyára?!...

Amiről pedig most elméltünk, annak lényege ebben tömörül össze: *a hivatástudat biztossága.*

Azaz, ha van igazi hivatásom, biztosan tudom, hogy az a Szentlélektől jön.

Most pedig dönts el: van-e hivatásod!

De mutatok még majd egyéb jeleket is.

A) A hivatás döntő jelei.

1. FEJEZET.

Istenszeretet.

Nescivi. (Én. én. 6,11.)

A Szentlélektől van a mi szerzetesi hivatásunk.

Ezt föl kell ismernie annak, aki egy szerzetesrendbe fölvételre jelentkezik, de az illetékeseknek is, akik a rend nevében a fölvételre jogosultak.

Ám, nem mindig egészen világos a Szentlélek fuvalma. Nem egyszer, bizonytalan a hivatás kérdése; a látszat könnyen csal; emberek szerepelnek mindkét részen, – a tévedés előfordulhat.

A felvételt szigorú vizsgálatnak kell tehát megelőznie, – így kívánja ezt az egyházi és a rendi előírás is.

Volt egy nagy pápa – XI. Pius, – aki az egyik szerzetesrend legfőbb elöljáróságának küldöttsége előtt különösképpen lelkére kötötte az összes rendeknek a leglelkiismeretesebb eljárást a felvételeknél, mivelhogy *ezen múlik a szerzetesrendek virágzása, avagy hanyatlása.* Ezért van szükség a jelölt- és újonc időre is. Kipróbálják, honnan fű a szél: a Szentlélek felől-e vagy az önakarat sötét barlangjából.

Vannak jelek, amelyek kétségtelenül eldöntik az igazi hivatás kérdését.

Ezeknek lelegeje: *az istenszeretet.*

Aki nem szereti Istent, hogyan szeresse hivatását?

A hivatás azt követeli, hogy Krisztus tanítványa lemondjon mindenről, amiye vagyon, mert másképp nem lehet az Ő tanítványa. (Lk. 14,33.) Ha nem szereti Istent, nemcsak nem mond le *mindenről*, de semmiről sem.

A lemondáshoz *lángoló* szeretet kell.

Jézus tanítványának apostolok, szentek az elődei; férfiak; ha pedig nők voltak, – a legférfiasabb lelkületű nők, akik nem ismertek mást ezen a világon ez Egyetlenen kívül: Jézus! *Nescivi!* (Én. én. 6,11.)

Nem tudni, nem ismerni mást Rajta kívül: ezt a jelszót beleégette testükbe-lelkükbe úgy, de úgy az istenszeretet, hogy azt földi erőhatalom, semmiféle, akár pokoli vegyszer legyen is az, onnan többé eltávolítani nem képes. Ki ne ismerne közülük nem egyet, akire Isten – ő tudja, miért! – ráeresztette egy időre a pokolnak egész hadát, hogy kísértsék, kínozzák, gyötörjék, hogy félrevezessék, eltávolítsák, s az eredmény? – Még lángolóbb istenszeretet! Mintha csak táplálékot nyert volna a rettentő, ijesztően veszedelmes kísértésben. Nem úgy volt-e ez Szent Jób életében? «Ha megölel engem, akkor is bízom benne.» (Jób. 13,15.) Szent Pétert megkísértette a saját önbizalma: «Ha mindnyájan megbotránkoznak is...» (Mt. 26,33.) Micsoda tisztuláson ment át a szeretete a kísértéssel, sőt elbukással! És a többi száz meg száz szent!

De ne menjünk messze! Nem ismerünk-e mi magunk is lelkeket, talán nem is egyet, kikben erősen lobog az isteni tűz lángja: mennyi kísértésnek, szörnyű próbának, testi-lelki szenvedésnek vannak alávetve, azt hinnéd: most lesz vége, összedől benne minden életszentség! – és abban az agyonhajszolt, üldözött lélekben jobban, erősebben, melegebben és szétsugárzóbban lobog fel újra az áldott Isten szeretete, mint valaha! Miért?

Nescivi. Nem akar tudni másról, csak a Megfeszítettről.

Az ilyen lélekben nincs más *maradandó, állandó* gondolat, csak – Jézus! Hogy keresztülfut rajta ezer más is, hogy zavarja millió meg millió ellenfél, hogy csetlik-botlik, hogy vissza-visszaesik, hogy közben talán nagyot hibázik, téved is, – ez mind nem baj! Úgy van vele, mint a versenyfutó. Mit törődik azzal, hogy leválk a bőr a lábáról, hogy mit kiabál a tömeg, hogy közben, nem is egyszer, elvágódik: neki csak a Cél a fontos, ez jár az eszébe, ezt látja szemével. Úgy futni, hogy beérjen – elsőnek! Nem hervadó, hanem hervadhatatlan koszorúért! *Istenért! Jézusért!...*

Ezért kérdezik a jelölttől hivatalosan is: emberi indítókok vezetik-e a belépésnél, vagy az, hogy *Istennek* szolgáljon?

Hányan felelték mosolyogva, öntudatosan: igenis, azért, hogy egyedül Istennek szolgáljak. Mintha csak rossz néven vették volna, – lehet tőlük ezt még csak kérdezni is?! S mégsem tartottak ki. Miért? Mert nem volt őszinte a szeretetük Isten iránt. A következmények megmutatták. Mikor le kellett volna mondani, talán nem is nagy dolgokról, csak itt-ott önmaguk kényelméről; csak valami fájt, érzékeny pontot: Achilles-sarkukat kellett érinteni; csak Isten kedvéért, Jézusért el kellett volna viselni valami megbántást, sértést, mellőzést, egy kis testi lefogyást, a kisportolt izmok legyengülését, eltűnni a kisebb-nagyobb megaláztatásokat, megszegyenítéseket, – akkor a jó Isten szeretete, a Jézusért való lelkes odaadás tüze hirtelen kialudt és föllángolt minden máglya tűzénél hatalmasabban – *az önszeretet*, bizonyosságul annak, hogy hazugság volt a nagy garral hangoztatott istenszeretet és hogy bebizonyosodott az írás szava: «Nem mindenki, aki mondja: Uram, Uram! megyen be a mennyek országába, hanem aki *Atyám akaratát cselekszi!*» (Mt. 7,21.)

Mert az Isten szeretete nem más, mint az Ő szentséges akaratának megcselekvése. Az Ő akarata pedig, ha már egyszer vállaltuk, elfogadtuk a meghívást, az, hogy lemondjunk Érte mindenről – akkor – *nescivi* – ne akarjunk tudni semmi másról, ne érdekeljen bennünket semmi – Rajta kívül! – Akiben ez a vágy lobog, tehát nem pislog, hanem lángol, ezer hibája ellenére is, – annak igazi, tiszta szerzetesi hivatása van.

A lángoló istenszeretet biztos, tehát döntő jele a hivatásnak.

De van, akiben nem ilyen erős még az a szeretet!... Talán nem is azért Jött a rendbe, hanem mert félt – *a pokoltól*. Érezte, ha künn marad, elvész; neki korlátok kellenek, testi-lelki szigor, korbács, megaláztatások, különben – vége?!

Ha így volna is, ne félj, akárki légy! Az indítók nem elsőrangú, de nem rossz, sőt! Ha meggondolom: Isten mily jót tett veled, hogy ide «beemelt», vagy «bekergetett» vagy mondjuk még közönségebben: «belökött», természetesen abban a reményben, hogy ezért a nagy imádandó irgalmasságért majd hamarosan megszereted őt nem a pokol miatt, még csak nem is a Mennysország boldogságáért, hanem önmagáért, mert ő maga a Szeretet, – ó, mondd, nem lángolt-e már föl azóta is százszorosán, ezerszeresen benned az a tűz, amely Szent Terézia anyáinkkal szüntelenül énekelte a zsoltáros szavait: «Isten irgalmasságát mindörökké éneklek!» (Ps. 88,2.)

De – ellenvehetné az ördög, – akkor nem igaz a felállított tétel: a hivatás biztos jele a lángoló istenszeretet?! Hiszen nemcsak nem lángolt még benned ez a szeretet, de alig is pislákol?... Ez látszólag – igaz. De – s most jól figyelj ide! – *hajlamos* vagy a lángoló istenszeretetre. Inklinálsz rá, mondják nemzetközi nyelven, mint egyesek a különböző betegségekre. Csak alkalom kell *hozzá*, megfelelő – hatás, fertőzés s kitör a – tüdővész! Vége az életednek!

Ó, szent «betegség»! Ó, boldog lélek, aki a Szeretet «betege» lettél! Szívemből kívánom neked, hogy mielőbb eméssze föl gyarló életedet ez a mennyei «TBC»!

Mi a biztosíték, úgy szokták mondani: garancia, arra, hogy *csakugyan* föltámad a lélekben ez a nagy istenszeretet? – Maga a meghívás. Akinek Isten ad hivatalt, ad hozzá megfelelő kegyelmet is. Mennyivel inkább megadja azt a szerzetesi hivatáshoz!

Vizsgáld meg magad, lángol-e benned Isten szeretete?!

2. FEJEZET.

Testvéri szeretet.

«Új parancsot adok nektek,
hogy szeressétek egymást.» (Jn. 13,24.)

Ha igaz az, – aminthogy mélységesen igaz, – hogy a lángoló istenszeretet döntő jele a teljes szerzetesi hivatásnak, éppen olyan igaz az is, hogy a testvéri szeretet is az. Miért? Mert a kettőt nem lehet elválasztani. Egyik a másikat feltételezi. Testvéri szeretet nincs istenszeretet nélkül, de Istent sem szeretheti az, aki testvérét nem szereti. Hogy mily jogon állítom én ezt?!

A Szentírás mondja, a szeretet nagy Apostola: «Ha valaki azt mondja: szereti az Istent, testvérét pedig gyűlöli, az hazug». (1Jn. 4,20.) «Mert ha nem szereti testvérét, – folytatja – akit lát, – Istent, akit nem lát, hogyan szeretheti?» (U. ott.)

Ez az *a nagy hazugság*, amely szerzeteslélek ajkát soha el nem hagyhatja. Vigyázzon tehát a szerencsétlen, aki henceg önmaga, avagy mások, vagy éppen Isten előtt, hogy szereti Őt, holott nincs benne testvéri szeretet, vigyázzon, mert maga az Isten bélyegzi meg őt: *hazudik*.

Nem állíthatja senki, hogy ez a kifejezés talán túlerős, túllő a célon, megbotránkoztat, nem felel meg a valóságnak! – Hiszen maga a Szentlélek mondja.

De hogyan is legyen abban igazi hivatás, aki mellékesnek tekinti a testvéri szeretetet, vagy éppen naponta megrugdalja azt, s nem hajlandó abban *komolyan* megjavulni, – hiszen a hivatás is a Szentlélek műve! Ahogy tehát a lángoló istenszeretet kétségtelen jele a hivatásnak, a testvéri szeretet hiánya éppúgy egészen bizonyosan döntő jele a hamis hivatásnak.

Akinek tehát nincs «*érzéke*» ez iránt a gyönyörű erény iránt, aki nem «*hajlamos*» reá, az meg ne próbálkozzék a szerzetbelépéssel! A *nagy hazugság* bélyege nemcsak őt magát bélyegzi meg egy szent Rend klauzúráján belül, hanem pokollá teheti egy szerzetes-testület mindennapi életét is. Ellenben, aki tud szeretni, akinek az ő testvérei valóban testvérek, az a Szentlélek kegyeltje, az a Paradicsom várományosa, s itt már a földön is mennyországgá varázsolja testvérei számára a siralomvölgyét.

Csodaszép erény, amelyért érdemes megküzdeni, harcolni teljes kifejlődéséért – egy egész emberéleten át. *Új parancs* ez, Istené, a szelíd és alázatos szívű Jézusé, szemben a nagy hazugság fejedelmével, Luciferrel: «Új parancsot adok nektek, hogy szeressétek egymást, miként én szerettelek titeket, hogy ti is úgy szeressétek egymást». (Jn. 13,34.)

Lehet-e ennél világosabban beszélni?! Adtak ki már parancsot, félreérthetlenebbet?!...

Parancs, még pedig *új parancs*, az újdonságnak minden frissességével, szívet-lelket elbűvölő színességével; úgy szeretni egymást, ahogy Ő szeretett minket! Lehet ebben valaha is – unalom, közöny, megcsömörlés?! – Nem tavasz-e, mégpedig mennyei, bár földre szállott – tavasz az ilyen élet, amely ebben a jézusos testvéri szeretetben telik el?...

Micsoda örök fiatalság tüzesedik abban az előregedett, tehetetlen testben, – a Szeretet tanítványában, mikor köréje sereglett fiainak nem tud mást suttozni, mint a halhatatlan Evangéliumot ebben a pár, mindig új lendületet adó, soha el nem fakuló szóban:

Fiacskáim, szeressétek egymást!

S mikor zaklatják, sürgetik, miért, miért mindig ez az egyforma figyelmeztetés, – akkor a szent Öreg a felülmúlhatatlan *tanítványnak*, minden szerzetes *ős eszményképének* édes bölcsességével és fedhetetlen rövidségével válaszol: Mert ez az Úr parancsa. S aki azt teljesíti, – annak elég! – Azaz *nincs másra* szüksége.

De az istenszeretet talán mégis csak fontosabb?!...

Nem, nem! Akiben megvan a testvéri szeretet, abban lángol az istenszeretet is. Aki szereti testvérét, szereti Istent is. S éppen ezért – *elég* – *sufficit* – a testvéri szeretet. Akiben megvan, betöltötte a törvényt, teljesítette a parancsot. A törvényt teljesítése pedig semmi más, mint – a szeretet.

Egyetlen jele annak, hogy valaki hivatásos szerzetes, tehát Krisztus igazi tanítványa, – a testvéri szeretet. Halld csak, halld csak, mind a két füleddel, teljes értelmekkel, tökéletes akarattal, egész szívvel, mit mond a Mester: «Arról ismernek meg benneteket, hogy az én tanítványaim vagytok, hogy szeretitek egymást». (Jn. 13,35.) – Íme az ismertetőjel: *signum praedestinationis*, az örök boldogságra, tehát a Szeretet országára való elrendeltség halhatatlan jele: egymásnak szeretete.

Ismertető jel!

Aki lesajnálja testvéreit, megveti, gyűlöli őket, aki nem tud összeférni velük; aki folyton veszekezik, áskálódik; kigúnyolja a többit; aki lelkiismeret furdalás nélkül megszólást megszólásra halmoz, rágalmaz, – már az csak nem lehet Krisztus tanítványa?! De hogyan legyen az akkor jó szerzetes?!

Ha nincs meg ez a döntő jel, lehet-e akkor ott szó *hivatásról*?!...

Mondd csak, tudsz-e lelkesedni a mondottakért? Eltölti-e a lelkedet, emeli-e azt a testvéri szeretetnek ez az isteni parancsa?! Ha azt mondanák neked: halj meg testvéreidért, talán éppen azokért, akik látszólag ártottak neked, akik elgáncsoltak, akik megkisebbitettek, «befeketítettek», akik ellenségeid,

akik annyi szenvedést zúdítottak rád, akik mérhetetlen sok keserűséget okoztak szívednek, – vállalnád-e értük a rövid, vagy a hosszú vértanúságot, – a halált értük?! – Igen? – Akkor – *van hivatásod!* Még pedig teljes, igazi, százpercentes. Mert «senkinek sincs nagyobb szeretete annál, mint aki életét adja barátaikért»).

Ha élsz-halsz ezért a jézusi parancsért, ne félj, ne rettegj semmitől ezen a világon, legkevésbé a – jövőtől. Tied az Örökkévalóság, tiéd az Isten, mert szeretetben vagy. Aki pedig megmarad a szeretetben, az Istenben marad és az Isten is őbenne. (1Jn. 4,16.) Aki tehát szereti Istent, szeresse testvérét is. (1Jn. 4,21.)

Lehet-e mindezek után valakinek csak *a legcsekélyebb* kétsége is: mi az igazi szerzetesi hivatás?!... *A szeretet!* Hiszen a Szeretettől van, a Szentlélektől. Adhat-e a Szeretet Lelke mást, mint csak szeretetet! Akiben pedig nincs szeretet..., abban nincs az Isten, nincs a Szentlélek, ott nincs a Boldog Szent-háromságnek helye.

Ahol nincs szeretet, ott nincs hivatás!

Kérd a Szépszeretet Anyját, ne hagyja el fiát. Mert ahol fogy a szeretet, fogy a hivatás is, ahol növekszik, nő a hivatás is. Aki nem vet, – nem arat; aki nem gyűjt Vele, – a Szeretet Istenével, – az szétszór. (Lk. 11,23.)

A testvéri szeretet embere – *gyűjt. Ó boldog kolostor! Micsoda mennyei Magtár! – A szeretet ellensége azonban – szétszór!*

Szépszeretet Anyja, mentsd meg a te fiaidat a testvéri szeretet mégoly kis hibájától is! Ámen.

3. FEJEZET.

Ami megfúrja a hivatást.

«Szeressétek egymást, miként én szerettelek titeket.» (Jn. 13,24.)

Aki hivatást kapott, az megtalálta az emberi élet óceánjában a legszebb, a legértékesebb drágagyöngyöt. Igaz, ingyen kapta, fölhozta neki, vagy «ölébe ejtette» maga Az, Akié minden. Akitől minden érték, jó, tehát a drágagyöngy is származik.

Vigyázzunk erre a drágagyöngyre: *meg ne fúrja a féreg!* Említettem egyszer, hogy találtak a gyöngyhalászok nem is olyan régen egy csodaszép kagylót a tenger fenekén, amely kitermelte a föld legtokéletesebb drágagyöngyét. Ó jaj! Hamarosán észrevették, hogy a féreg átfúrta a kagylót is, meg a drágagyöngyöt is. Eldobhatták! Elvesztette minden értékét.

Mi az a féreg, amely tönkreteszi a hivatás drágagyöngyét? És mi az a féreg, mely belefúr a kagylóba, mielőtt kiizzadná a szépséges drágagyöngyöt?! A féreg, amely a lélek szépséges házának falát keresztül-kasul fúrta, mielőtt a hivatás drágagyöngye megszülethetett volna benne?!...

Ilyen féreg több van.

Ha kicsi, még lehet segíteni; csak akarni kell, – meg kell ölni, kiirtani, vagy legalább is úgy visszaszorítani, hogy ne árthasson. Ha sok van belőle, vagy ha nagy, ha elhatalmasodott, akkor vége a hivatásnak, vagy ha még nem volt, – akkor meg sem születik. Ott nem lesz soha drágagyöngy!...

Ilyen a szerzetesi életben főleg három van. Mind a három halálos ellensége a testvéri szeretetnek:

1. A túltengő rokon- és ellenszenv.
2. A javíthatatlan bírálótermészet (kritikus!)
3. A gyógyíthatatlan irigy természet.

A jelzők kiemelésére: «túltengő», «javíthatatlan», «gyógyíthatatlan», – itt szükség van. Mert hiszen eredendő bűnben születtünk mindnyájan, s így nincs hiba, bűn, mely legalább csirájában meg nem volna bennünk. A kegyelmi élet azonban elnyom, elfojt minden *pusztító* hibakifejlődést. Csak az akarat tegye meg a magáét!

Ahol igazi hivatás van, ott nem is kell félni. A buzgó lelkiélet nem engedi érvényesülni az említett féregtípusokat. De ahol «túltengés»-ről, «javíthatatlanság»-ról, «gyógyíthatatlanság»-ról van szó, – ott nem is tudom, hogyan lehetne szó – *igazi* hivatásról?! Hiszen az akaratot – ez az a kagyló! – úgy megfúrta már az a bizonyos féreg, hogy a Szeretet hívásának aligha engedi át magát. Vagy – talán kényszeríti őt Isten az ő szabadvolta ellenére is?!... Aligha!

Isten nagyon respektálja, azaz tiszteletben tartja az akaratszabadságot, ezt a tökéletesen emberi tu-

lajdont. «Isten nem üdvözít akaratom nélkül», mondja Szent Ágoston. Hogyan tegyen szerzetessé akaratom nélkül?!...

1. «Túlteng» valakiben az *ellenszenv* vagy a *rokonszenv*.

Az ilyen ember képtelen az igazi szerzetesi életre. Miért? Mert nincs benne szeretet. De igen! – mondod – hiszen rokonszenvez ezzel is, azzal is. – Éppen ez a baj, – válaszolom, – mert sérti a szeretet törvényét. Egyeseket kiválaszt, a tapasztalat szerint inkább csak *egy*et, aki neki tetszik, akit becéz, a többi rovására dédelgeti, kitünteti; mindenkitől-mástól pedig megvonja a szeretetét: – megszületik a veszedelmes külön barátság, amely átka a kolostori életnek.

Ezer és ezer baj származik belőle. Megrontja az egyetértést, a harmóniának vége; a mennyei béke, a Krisztus békéje pedig mintha csak az Evangélium lapjain élne, de nem a kolostorban.

Mint a megbolygatott méhkas, olyanná lesz egy ilyen szerzetesház. – Ha egy efféle szerzetes kilép a szerzetből, utólag mindig megállapítják róla, hogy sohasem volt *igazi* hivatása! Bárcsak észrevették volna ezt már a próbaidő alatt vagy ne nézték volna el, s ne engedték volna fogadalomra! Mennyi seb, mennyi baj a nyomában!...

A nagy barátokozók, az erősen személyválogatók nem alkalmasak a szerzetesi életre.

Éppily veszedelmet jelent, ha nem nagyobb, az ellenszenv túltengése. A szerzetesi család melegét valósággal nulla-fokra szállítja le, sőt – megfagyaszítja a közös élet minden vérkeringését. A süvítő, idegeket tépő bőra járja ilyen «testvér»-nek a közelében keresztül-kasul a szegény ember-lelkeket, s nincs termés, s istenáldás sem a munkán, hacsak – el nem tűrik hősiezen.

Ha valaki küzd az ellenszenv ellen, ott nincs baj, csak a *küzdelemmel fel ne hagyjon!* De ha ez valakiben túlteng, a tapasztalat az, hogy meg sem kíséri a küzdelmet. Van-e itt hivatás? Tudott-e ott valaha is erőre kapni – a szeretet?! – Kicsoda vélekedhetné úgy, hogy egy ilyen lelket Isten kiválasztott?! – Lesz-e a cor obduratum-ból, a megkeményedett szívből termékeny, szerető szív, amelynek egyetlen forró vágya ebben a fohászban szakad ki naponta: Szelíd és alázatos szívű Jézus, tedd az én szívemet a Tiédhez hasonlóvá?! Lesz-e Fáraóból Mózes?! Az eretnekből alázatos hívő?! Ariusból – Szent Pál?!... *Jézushoz hasonlóvá csak a szeretet tesz!*

2. A «javíthatatlan» bírálótermészet! Közönségesen csak úgy mondják: a *nagy kritikus!*

Mindent bírál; neki semmi se jó; így mondta róla valaki: minden virágot szétszed, helyett, hogy koszorúba fonná.

Hol van az ilyen lélek a szeretet édes Mesterének és szeretetreméltó tanítványának a tanításától: Fiacskáim! Szeressétek egymást?!... Hol van az ilyen emberben a hivatás kegyelme?!... Ellenben az Evangélium szörnyű számolásra vonja: Ne ítéljetek, hogy meg ne ítéltessetek! A nagy Apostol hallatára pedig megremeg a kevély, de javulásra kész ember lelke: «Menthetetlen vagy, bárki légy, ó ember, aki ítélsz; mert amiben mást ítélsz, magadat kárhoztatod». (Róm. 2,1.)

Menthetetlen! Hogyan mentse meg akkor egy hamis «hivatás», a kolostor négy fala, ha önmagát kárhoztatja el!

De mi az oka ennek az igazán szörnyű lelkiállapotnak? Hiszen ennél nincs is nagyobb ellensége az isteni kegyelemnek!...

Az önismeret teljes hiánya. – És ez honnét van? – Mindig mást figyel, önmagára azért nincs ideje.

Ez a farizeusnak utált típusa. Ki ne ismerné az Evangéliumból?! – Jézusnak legnagyobb és *legmegátalkodottabb* ellenségei. – A farizeusokat az isteni Mester se tudta megjavítani. *Javíthatatlanok* voltak...

3. A *gyógyíthatatlan* irigy-természet! Nem azt a nőies irigységet értjük, amely oly sok tűszúrást okozhat a testvéreknek, de amely kellemetlenebb magának az illetőnek, mint társainak s az ilyen – igyekszik is megszabadulni tőle mindenáron. Hanem az *átkos* irigységet, amely pl. megbont minden szükséges egységet; amely irigyli a betevő falatot is embertársától; amely nem tudja megbocsátani testvérének, hogy az létezni mer.

Vannak ilyen természetek, s ezek alattomos eljárásukkal nagy ügyeket buktatnak el, temérdek jót akadályoznak meg a lelkek megmentésének terén éppen azoknak az elgáncsolásával, akiket oly «szív-ből» tudnak – irigyelni. – Bennük a Szentlélek kegyelme nem tud gyökeret verni!

De elég! – Egy néven nevezzük ezt a három «férget»: *irgalmatlan szeretetlenség!*...

Mit csináljon a jó szerzetes ezekkel szemben?

Gyakorolja még buzgóbban a testvéri szeretetet: *imádkozzék értük!* Tűrje, viselje el őket és fizessen *mindig* a rosszért jóval!

Megbocsátás és ellenségszeretet – a legkeresztényibb tan. Méltó a hivatásos istenemberéhez. Aki-

ben él a hivatás, tehát a szeretet, az nem tesz kivételt: az még a hóhérait is szereti.
Te csak szeress, s betöltötted a törvényt!

4. FEJEZET.

A közösség szeretete.

Egy szív, egy lélek.
(Const. C. XIV. p. 124.)

A szerzetesi élet gyönyörű fa. Mondjuk: tölgy.

Vastag, hatalmas törzse kíményen állja az idők viharait; lombosátora ezer titkot rejt, virágszirmok illatával édesíti a hullámzó levegőt, és bájos madarak százainak ad meleg, puha fészket.

Gyökérzete oly csodálatos erővel kapaszkodik bele a talajba, mintha valami örök tiltakozás akarna lenni minden elszakítási kísérlet ellen. Az ember érzi: egy a törzs a gyökérzettel, a lombkoronával, annak minden ágával; még a talajjal is egy, amelybe mélyen beleásta gyökereit. Egyetlen, ugyanaz a nedv itatta át minden porcikáját, minden rostját. Ugyanaz az életerő kering gyökérben, törzsben, ágakban. *Az egész – egy szív egy lélek.*

Ez a szerzet!

Miként az Anyaszentegyház, a Krisztus misztikus teste! Krisztus a fej, – a Szentlélek e misztikus test lelke, mi pedig a tagjai.

Miért vannak a tagok? A testért! Az egészért! Az egységért!

Éppen így van a szerzetben. De így az egyes szerzetházakban is, a kis communitas-okban, az egyes közösségekben.

A rendtagot nem lehet elválasztani szerzetétől, nem az ő közösségétől. Hogyan éljen meg különben?!... elvérezik, elsorvad, elszárad, elpusztul. Letöröd az ágat a fáról, vagy lenyeesed, levágod, – mi lesz belőle?!...

Ha a szerzetes mást akar, mint a közösség, másként gondolkozik, sőt ellentmond a közösségnek, nem fogadja el szellemét, kritizálja azt, nem alkalmazkodik, különködéseivel feltűnően elválk a többitől, – vajon kinek használ?! Talán önmagának, talán a közösségnek? – Egyiknek sem! Ellenkezőleg: átka mindkettőnek!

Íme, a hivatásnak egyik rendkívül fontos döntőjele: *a közösség szeretete.*

Aki szereti, ápolja, szüntelenül akarja a közösség mindenféle életmegnyilvánulását, annak van hivatása.

Érdekes tapasztalata a rendi életnek, hogy a hivatásvesztés akkor lesz egészen nyilvánvalóvá, mikor a rendtag unja, sőt utálja a közös-gyakorlatokat.

Az újonc jelentkezik mesterénél: távozni akar, mert már nincs hivatása!... A kérdésre: nem tenne-e próbát önmagán, s még egy ideig részt venne a közösség gyakorlatain, – gyors a felelet: «Borzongás fog el még a gondolatára is, hogy együtt legyek a többivel!»

De így van azzal is, akinek nem igazi a hivatása. Bár marad, talán igen soká, a rendben, mindamellett szívesen kibújik a közösség terhei alól; vagy számos kivételt tesz, a fölmentések egész légiójával próbálkozik, s lelkiismeretlen a végletekig az enémű előírások megtartásában.

Nem érti, talán nem is akarja érteni: mit jelent *az egy szív, egy lélek* parancsa! Miért? – Mert az áldozattal jár, én-jéről kell lemondania mások, testvérei, tehát a közösség kedvéért. Ön-szeretete sokkal nagyobb, semhogy ezt az áldozatot meghozza.

Más a szíve, más a lelke – dehogy egy a többivel! Nem lelkesül az egészért; ellenben annál buzgóbban törekszik kiváltságokat élvezni, különleges bánásmódban részesülni. Külön kiváltságait aztán keresztül is viszi tűzön-vízen át; ha pedig nem áll kötélnek az előljáró, vagy a közösség, akkor elégedetlenségét ugyancsak kimutatja akár szóval, akár arccal.

Vannak, akik remetének jönnek a Kármelba. Igaz, hogy szent Rendünk a remeteségből fejlődött, s hogy ennek szép és jótékony nyomai még mindig megvannak, ápoljuk azokat; s féltékenyen őrizzük ősi származásunk jellegzetességeit, de azért a tény mégis csak az, hogy a remeteség, mint ilyen megszűnt, – nincs; remete-rendházaink is «conventus»-ok, ahol szép számmal virulnak a közös gyakorlatok. Mit tegyünk az ilyen «remeté»-vel, aki remete akar maradni, s semmi kedve sincs ahhoz, hogy «rendtag»-gá legyen? – Elbocsátjuk. A remeteéletet eltörölte az Egyház, a remetéket szerzetrendekbe

küldte, vagy szélnek eresztette őket.

A rendi élet – *vita communis*; *közös* élet. Akinek ehhez nincs kedve, nincs hajlama, hogyan legyen annak *hivatása*?!

Szabványaink XIV. fejezete előírja, *ut inter nos... sit unum cor et anima una*, hogy közöttünk, miként a születő Anyaszentegyházban volt, egy legyen a szív és a lélek.

Egy szív, egy lélek! Micsoda gyönyörű gondolat!

De a közös élet el sem képzelhető másként. Ha ez – egy szív, egy lélek – megvan, akkor *mennyeség*, ha nincs – *pokol!*

Valaki belép a szent Rendbe. Figyel, vigyáz, s tesz mindent úgy, ahogyan a többi. *Alkalmazkodik*, még ha nehezen is meggy egyes esetekben, – legyőzi önmagát. A figyelmeztetéseket szívesen veszi, – igyekszik, *akar* megjavulni. Elfogadja a szabályokat, az előírásokat, a parancsokat, a szokásokat, a hagyományokat úgy, ahogy látja, ahogy azokat el kell fogadnia, még értelmének, belátásának, jobb meggyőzésének árán is. Örül, hogy olyanná lehet, mint a többi: modorban, testtartásban, ruházatban, még – hangban is, de mindenekfölött lelkületben, gondolkozásban.

Ez az igazi hivatás!

Egy szív, egy lélek a többivel! Ugyanaz a szent nedv kering benne, mint az egész fában: a szent Rend szelleme. *Csak a közösség érdekli!* Természetszerűleg, mert hiszen *ez vitális*, – *azaz életérdeke*.

Mily balga lenne az, aki ki akarná húzni magát a közösség életéből! *Az élettől fosztaná meg magát*. A sok egyéni akció mily rettenetes ártalmára volna a közösségnek! Végre is megszüntetné azt. Nem ezért pusztultak-e el egyes szerzetesrendek, s nem ezért szorúlnak-e reformokra mások?

A közösség gondolata egységessé teszi a szellemet, sőt az egész rendet. Isten áldása van rajta. A buzgó részvétel, a lelkiismeretesség, a pontosság a közös gyakorlatok végzésében gyorsan visz előre az életszentség útján. Egykettőre kiirtja az önszeretetet; altruista lesz a szerzetes – másokért: testvéreiért él.

Virágzóvá teszi a testvéri szeretetet.

Az igazi karmelita él-hal a közösségért. Magáévá teszi minden ügyét, előmozdítja érdekeit, értük föláldozza a saját érdekeit, résztvesz a közösség sikereiben, de megaláztatásaiban is. Szereti azt, összeforr vele: *egy vele – egy szív, egy lélek!*

Ha így gondolkozol, testvérem, s így is cselekszel, – igazi, s nem «hamis» a hivatásod.

5. FEJEZET.

Engedelmesség.

«Engedelmes... a halálig... (Fil. 2,8.)

Csodálatos kép: a mérhetetlen embertömeg! Ember ember hátán, vagy szétszórta, házakban, utcákon, szórakozóhelyeken, templomokban összezsúfoltan, vagy magános ösvényeken, dolgozószobákban, gyárak gépei mellé, katonák rajvonalaiban, pilóták, matrózok között, egyszerűek és műveltek társaságában... Egyszer csak *Isten különös kegyelme* érint egyet-egyet közülük, s szólítja, hívja azt a lelket. És a lélek megy vagy ellenáll. Van, aki ráfogja, hogy őt hívja, holott nem Isten hangját hallja, hanem a maga akaratát téveszti össze Istenével.

Vannak jelek, amelyek világosan döntenek a hivatás kérdésében. Ilyenek: Istennek lángoló szeretete, a hajlam a testvéri szeretetre, a közös életre. Nincs több talán? De igen! Van még egy, amely különösképpen döntő módon jelzi a szerzetesi hivatást. Erre a döntő jelre kérdés alakjában találunk rá.

Mire hívja meg a lelket Isten?

A felelet kategorikus, igen határozott, félreérthetetlen és végtelenül egyszerű:

Engedelmességre.

Mert ez a szerzetesi élet. Se több, se kevesebb. Ez a gyökere, ez az alapja, ez a bázisa.

Ez teszi a szerzetest szerzetessé.

Torino mellett van egy magas hegy. Tetején ketrecben sasokat őriznek. Miért? Ki tudná megmondani! De szálnalmasabb látványt alig lehet elképzelni. A szegény madár – a madarak királya! – a királyi sas! – a magasságok felségesen magányos és kizárólagos lakosa és birtokosa! – ketrecben, csukott szárnyakkal! Sas, amely szárnyát soha ki nem bontja! Sas, ez a sas?!... A sаст szárnya teszi sassá!

Nos, ami a sas szárny nélkül, az a szerzetes engedelmesség nélkül: nem szerzetes! Csak a neve az.

Szálnalmas valaki, aki nem annak él, amire meghivatott. A sast sem ketrecbe hívta Isten, hanem a levegő legmagasabb régióiba. Mire hívta meg Isten a szerzetest? Engedelmisségre. Azaz az Ő, tehát Isten akaratának a teljesítésére. Miként Fiát, Jézust, akinek tanítványa, akinek a követésére, nyomdokaira vállalkozott. Ecce venio, ut faciam voluntatem tuam. (Heb. 10,7.) Íme, jövök, hogy tegyem akarodat. – Jézus élete – engedelmisség. Eledele kizárólag mennyei Atyja akarata: «... ne az én akaratom legyen meg, hanem a tied».

Különb akar-e lenni a tanítvány a Mesternél?!

Könnyű már most lekövetkeztetnünk: kinek van hivatása?! Annak, akinek az engedelmisség, a szerzetesi élet veleje, – nem okoz nehézséget. Azaz, aki *hajlamos az engedelmisségre*.

Lelki-ember kimondhatatlan gyönyörűséggel olvassa Ábrahám esetét. Az Úr szólítja: Ábrahám, Ábrahám! S már is feleli: *Adsum!* Itt vagyok! Mit kíván tőle? Azt, hogy megszülött fiát, akit szeret, áldozza föl Neki. Nem szívet tépő parancs, nem örjítő kívánság ez?! És Ábrahám még azon éjszaka elindul. Harmadnapra már fogja a kardot, hogy az oltárra tett Izsákot leszúrja. De hallatszik megint az isteni hang: Ábrahám, Ábrahám! És a vir obediens, az engedelmes férfiú azonnal válaszol: *Adsum*, itt vagyok!

Isten akarata az, hogy a szerzetes oltárra tegye, fölláldozza, megölje azt, akit legjobban szeret: *ön-magát*, az ő végtelenül szeretett Izsákját, Én-jét, természetét, s mindent elpusztítson vele együtt, amihez csak ragaszkodik. Ez nem megy egyszerre, ehhez idő kell.

De az engedelmisségben valami bűvös erő van Nagy Szent Teréziaként, – annak a lehetetlen is sikerül. Az *Adsum*-nak szünetlenül, minden pillanatban kell hangoznia.

Miként Szalézi Szent Ferenc mondja: «Az engedelmeskedő *szereti* a parancsot, és ha már messziről meglátja, *bármilyen* is legyen, akár kedvére való, akár nem, felkarolja, megsimogatja, gyöngéden becézi».

Szent Bernát meg egyenesen szárnyakat ad nekünk.

«A készséges engedelmeskedő nem ismer halasztást; irtózik a holnaptól; nem ismer késlekedést; *ellesi* a parancsot; szeme mindig figyelmes, füle mindig nyitva, keze hajlandó a cselekvésre, lába kész a futásra; mindig összeszedett, *hogy azonnal megragadhassa* annak akaratát, aki parancsol.»

Testvérem, ha ilyen a lelkileted, akkor – *van hivatásod!*

6. FEJEZET.

Adsum! (Az előljáró!)

Ez a szó a tökéletes szerzetes szavajárása. Mégis nem pusztá szó, hanem – cselekedet.

Felelet Isten akaratára.

Nem itt-ott, nem hébe-hóba, vagy csak nagy események alkalmával, hanem – *minden* pillanatban.

Annyit jelent szó szerint: *Itt vagyok!* Azaz *készen*, ó édes Istenem, a te szent akaratom megtevésére! Készen az ostorokra, a megpróbáltatásokra, megszégyenülésekre és megalázásokra, de készen a te dicséretedre is, örömrre, bánatra, dalra, énekekre, szórakozásra, de szenvedésre is, betegségekre, testi-lelki kínokra.

Adsum, adsum! Mint Ábrahám, mint Sámuel, mint Dávid, mint szentjeid valamennyien. Mint az Édes Szűzanya, akinek ajkán Adsum, mint *Ecce* – *Íme* gyöngyözött ki, hogy legyen Neki a Te ígéd szerint.

Hivatásunk valóságát ezzel az egyetlen szóval, mint állandósított cselekedettel – eldőlt. Hogyan áll ezzel szemben a nem igazi, a hamis hivatás?! Azaz *mi az engedelmisség próbája?* Mi az, ami megpróbálja a szerzetest az ő hivatásában?! Más szóval: hogyan lesz szinte kézzelfoghatóan világossá, – ki hívta a Rendbe: Isten-e, vagy a saját akarata?! Nos, kicsoda, micsoda ez a próba?

Az előljáró!

Ha a szerzetes számára ő képviseli magát a jó Istent, valóban Őt látja benne, – akkor minden rendben van, legalább is úgy látszik az első pillanatban.

Igen ám! De az előljáró lehet kiváló, lehet szent, lehet egészen hivatása magaslatán álló egyén, de lehet – gyenge, ügyefogyott is, méltatlan az állására, vagy az alattvaló számára túl szigorú, talán igazságtalan, embertelenül kemény, lehet igen tapintatlan is és kíméletlen, lehet elviselhetetlenül ellen-

szenves, talán örökösen gúnyos és mindig nem-et mondó, hajszoló, piszkálódó, és oly igen gyakran – türelmetlen, ideges!

Vajon ez utóbbi esetekben is visszhangzik az alattvalóban az Adsum?! Többé vagy kevésbé, gyengén, vagy erősen?!... Ha igen, akkor csakugyan – *valóban* – minden rendben van. Vir obediensről, engedelmes szerzetesről szól a krónika. De ha nem?!...

Az Evangéliumot nem lehet, s nem is szabad félreérteni, még kevésbé csűrni-csavarni, s önszeretetünk javára magyarázni. Már pedig maga Jézus mondja: Aki titeket hallgat, engem hallgat, aki titeket megvet, engem vet meg.

Vajon ez csak a «jó» előjárókra vonatkozik, s nem a «rosszak»-ra is?!

A szerzetes akkor téved a legnagyobbat, ha – válogat az előjárókban.

A szenttéavatási per világosan mutatja, hogy Kis Teréz szentségét nem kis mértékben segítette elő nem éppen eszményi előjárója, Gonzaga perjel nő-anya.

Hogyan szerezzen érdemeket a tökéletesség útját járó karmelita, ha áthelyezését kéri – a *neki* nem «megfelelő» előjáró bánásmódja miatt? Ha nem akar «hallgatni» nem szívelt előjárójára, hallgathat-e akkor Jézusra?! S ha őt megveti, nem veti-e meg magát Jézust?! Hiszen Őt képviseli még a «méltatlan» előjáró is!... Keresztes Szent János kisebb lett-e azzal, hogy hálásan elviselte a goromba prior bosszúját, s nem inkább dicsőségére vált-e ez, s nem adott-e azzal nekünk kitűnő példát?!

Az *Adsum* nem ismer kivételt. Mert előjárónk tévedhet ugyan, mikor parancsol, de mi nem tévedhetünk, mikor engedelmeskedünk.

Íme, a hivatás kérdése ott nyugszik az előjáró személyében. Aki válogatás nélkül, bármiféle előjárónak – engedelmes, az Isten hívására jött a szerzetbe. Az ilyen lélek azt mondja: Adsum! Hiszen Isten beszél belőled, Ő cselekszik általad. Tehát *rendelkezzél velem!* Átadom magamat neked! Tégy velem, amit akarsz! Parancsolj, óhajts, kívánj, ami jólesik! (Természetesen egyet, a bűnt, a vétet kivéve!)

Nem jut-e eszünkbe a Kis Jézus labdája Kis Szent[^] Teréz engedelmesség-elméletében?!

Ő roppant kedvesen, gyermeki egyszerűséggel istenien bájos szeszélyességre gondolt, de mi egészen a való igazságnak megfelelően beszélhetünk emberi szeszélyről, amely türelmünket ugyancsak próbára teszi. Sőt ne röstelljük a kifejezést: miért ne vehetnők mi át a futball szerepét, amelyet összevissza rugdalnak lábbal, de ütnek ököllel is, visszautasítanak könyökkel, karra, fejfel, sőt a sarokba is odavágnak, de aztán meg is becsülhetnek, hogy aztán újra kitöltsék rajta játékos, vagy örült sportkedvüket a nekivadult rekorderek?!

Vagy menjünk el egészen a nagy középkori misztikusnak, Suso Henriknek az eszményéig. Kutya nézi a rongyot a kolostor udvarán, szájába kapja, elfut vele, ledobja, ráncigálja, ott hagyja, aztán megszűröl neki szalad, hogy előlről kezdje a – komédiát. A rongy te légy, – gondolta magában s önmagára mutatva a kolostor szent szerzetese.

A rongy is, a futball is, a Kis Jézus labdája is – hagyja magát, engedi, hogy tegyen vele a gazdája, amit akar. A mi gazdánk az – Isten! Helyettese, az, aki az Ő képét viseli, – az előjáró! Nekünk nincs, nem is lehet más teendőnk, ez egyen kívül, mint szünetlenül, szóban, cselekedetben, de gondolatban is felelni, még pedig lelkesen, készségesen, gyorsan és örömmel, sőt vakon: Adsum! Adsum!

Könnyű megérteni azt a szentség hírében elhunyt nagy papot, aki plébános-létére azért kívánczolt szigorú szerzetbe, hogy – állandóan engedelmeskedhesse. Alig pillantotta meg a távolból előjáróját, máris titokban meghajtotta a fejét, s mély alázattal köszöntötte: Ave, Christe! Üdvözlégy, Krisztus! – Krisztust magát látta benne, nem az ő gyarló személyét. – Magas életszentségre vitte...

*

Aki mindezekre könnyen hangolódik, aki mindezt nemcsak lelkesítő elméletben, de a száraz és keserves gyakorlati életben is szívesen átéli, – annak a hivatása Istentől van!

Adj, Uram, minél több *ilyen* hivatást!

7. FEJEZET.

Akik nem tudnak engedelmeskedni.

«Jobb az engedelmisség, mint az áldozat.»

(Kir. I. 15, 22.)

Nagy dolog hatalom alatt lenni: önként átadni magunkat egy rendtárs kezébe, aki éppúgy ember, mint mi, akinek csak úgy vannak hibái, mint nekünk, sőt megtörténhetik, hogy lelki, avagy szellemi szintje mélyen alatta van a miénknek. De hatalmat kapott Istentől fölöttünk, s nekünk őt úgy kell tekintenünk, mint Isten helyettesét. Elöljáró, főnök: – ez a neve. Superior, akit fölénk rendelt Isten. – Ha szól hozzánk, mond valamit, kér, óhajt, vagy parancsol, – miként az Isten szava! Fedd, korhol, kifogásol, büntet, – miként az Isten feddése és büntetése! Dicsér, elégedett velünk, elismeri buzgalmunkat, – Isten jutalma! Szenvedünk tőle, gyötör a személye, eljárása, –kitüntetés Isten részéről!

Nagy, igen nagy dolog elöljáró hatalma alatt lenni; leélni egy emberi életet nem is egy, hanem számos, a legkülönbözőbb jellemű, természetű, képzettségű, korú elöljáró kormányja alatt! Valóban igen nagy dolog! – Ki állja meg a helyét, vagy – ahogy szokták mondani – ki bírja azt ki?

Könnyű a felelet: *aki hajlamos az engedelmességre!*

De aki nem hajlamos? Aki nem akar engedelmeskedni? – Az mit keres a zárdában?! – mondaná Szent Terézia. Az miért ment oda?!...

Érdemes eltűnődni a hivatás természetén. Ehhez is – szokás-mondás – «adottságok» szükségesek. Hogyan legyen például jó szerzetes, azaz engedelmes egy emberéleten át, akinek elégedetlen a természete!

Nincs is a jó Isten előtt kedvesebb, mint aki mindig és mindennel elégedett; akinek ajkát soha el nem hagyja a keserű szó: miért teszi ezt az Isten?!

A lázadó lélek nem tud engedelmeskedni; diszharmónia az élete: pártütő. Lucifer jut eszünkbe, amint harcol az engedelmes, a hű, a megelégedett Mihállyal.

Minden lázadó, elégedetlen szerzetes Lucifer tábora felé tart. *Boldogtalan!* Miért? Mert elégedetlen! Mert nem teljesíti hivatását. Mire hívta meg az Isten? Engedelmisségre! Ő pedig lázong, kifogásol, kesereg. Nincs derűje, sem mosolya: *boldogtalan.*

Byron, a nagy angol költő beszéli el, hogyan ismerte meg a boldogtalanságot.

Főúri gyermek volt. Éppen vendégeket vártak. Nevelőnője csinosan felöltöztette. De várni kellett, mert a vendégek késtek. A gyermek unalmában lement a várárok partjára békákra vadászni. Mikor megszólalt a csengő, jelezvén, hogy megérkeztek a vendégek, a kis békavadász csupa sár és piszok volt. A nevelőnő keményen feddette, miközben hirtelen, az idő rövidsége miatt, fehér köténykével fedte el a szórakozás nyomait. «Ekkor – mondja Byron – föltámadt bennem a harag, a gyűlölet indulata; egy rántással letéptem magamról a kötényt, odavágtam a nevelőnő lábai elé, s egy megvető tekintettel ott hagytam. Ez volt – folytatja – életem első lázadása; aztán jött a többi, szakadatlan egymásutánban: lázadás a szülők ellen, lázadás a tanítók ellen, lázadás a törvény, s lázadás – az Isten ellen. *De én, a lázadó, boldog nem voltam soha!*»

Képzelnünk el egy ilyen lázadó, örökösen elégedetlen lelket Isten, a Szűzanya paradicsomkertjében: a Kármelen!

Ki merné állítani, hogy azt Isten, vagy a Kármelhegyi Bold. Szűzanya hívta oda?! Lehet ilyennél szó hivatásról?! Hiszen pokollá teszi a mennyországot.

Szent Bernát azt mondja: szűnjék meg az önakarat, s nincs pokol többé! Természetesen! Mert ha nem az önakarat uralkodik, hanem Isten akarata, – az maga a Mennysors.

Isten akarata azonban az elöljárón keresztül jó tudomásunkra. Ahol pedig elöljáró van, ott engedelmisségnek kell lennie. Az elégedetlen, a lázadó azonban nem tud engedelmeskedni. *Nem hajlamos rá!...*

De nincs hajlama az engedelmisségre annak sem, aki mindig *ellentmond*, mindenben *ellenkezik*. Madách így mondaná: bennük a tagadás ös-szellemé kísért. Más szóval: a luciferi lelkület!

Minden igazi katolikus *igenlő lélek*. Még hatványozottabban az a szerzetesi lelkület. «Mindent elfogad Isten, tehát az elöljáró kezéből, mert a Szeretet szellemé hajtja, sürgeti, az él benne. Már pedig a szeretet mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel.» Azaz: *mindent igenel*.

A Szűzanya élete egy-Ecce volt, egy-Igen! De az volt Jézusé is. Minden szenteké is.

Már most hogyan tudna engedelmeskedni a tipikus ellentmondó, akinek természete a folytonos ellenkezés! Lám, nem is oly nehéz a hivatás kérdésében tájékozódni!...

De menjünk tovább! – Vannak, akik ütik a mellüket, hogy így, meg úgy, nekik Isten adott hivatást a Kármelen! S máris belemelegednek a vitába. «*Disputáinak*», ha kell, ha nem kell, éjjel, nappal, mindenütt, ahol elfoghatják az embert, s mindenről, nemcsak a hivatásról. Az ilyen lelkeket meggyőzni

sosem lehet. Milyen lesz ezeknek az engedelmissége? Milyen? – Ha nincs rá hajlamuk?!... És a hivatásuk? – Arról jobb nem is beszélni!

Nagy dolog az akaratot átadni, de még nagyobb az *ítéletet*, a *meggyőződést* megtagadni, alárendelni mások véleményének. Pedig, amíg ez nem megy könnyedén, addig nem beszélhetünk valódi engedelmisségről.

S hogy befejezzük ezt az elmefuttatást azokról, akik nem tudnak engedelmeskedni, ki kell jelentenünk, hogy általánosságban arról lehet igen könnyen felismerni a hivatás hamisságát, azaz azt, hogy nem Istentől származik, ha valaki – *gőgös lélek*. A gőg a legsajátosabban luciferi tulajdonság. Már pedig mi köze a gőgnek az alázathoz, Lucifernek Jézushoz, a sötétségnek a világossághoz?!...

A hivatás a Szentlélektől jó. A Szentlélek pedig maga a Világosság és a szeretet Lelke.

Ő árasztja lelkünkbe a szeretetet, hogy tökéletesen tudjunk engedelmeskedni és így teljesítsük Isten szent akaratát egész szerzetesi életünk folyamán!

8. FEJEZET.

A hamis hivatás átka.

«Magához híva, akiket ő akart.»

(Mk. 3,13.)

Azzal kell kezdenem, hogy a jó Isten őrizzen meg minden szerzetesrendet a hamis hivatásoktól. Egyetlen egy ilyen – valóságos csapás arra a közösségre, rendházra, zárdára, ahová befészkelte magát.

Képzelnék el egy pompás gépházat. Itt minden rendben volna, minden vadonatúj, óriási költséggel szerelték fel az egészet, – mégis, mikor megindítják a gépezetet, valahol valamiféle akadozás észlelhető. Roppant bántó a fülre, mindenkit idegesít, a munka sem megy simán, s éppen nem tökéletesen. Keresik, kutatják az okot, végre rájönnek: egy csavar nincs a helyén, sőt egyáltalán nem effajta gépekhez való. Kiveszik, eltávolítják, megfelelővel pótolják. Többé nincs semmi baj, a munka akadálytalanul, zökkenések, akadozások nélkül folyik. Amilyen baj egy meg nem felelő csavar a gépben, éppen olyan, vagy még nagyobb baj a hamis hivatás a szerzetben.

Ki ne hallott volna hangversenyt! Gondoljuk el: az egész hangverseny lefolyása alatt egyetlen hamis hang szünetlenül rontja, csúfítja az összhangot. Mily bántó, mennyire bosszantó a dolog a hangversenyzőkre, a karmesterre, de mennyire, s mily nagy fokban – a közönségre nézve. Bizonyos, hogy a hamis hang tulajdonosát többé föl nem engedik a pódiumra.

Ez a hamis hang – a hamis hivatás a szerzetben. Mindenkinek kellemetlen, mindenkit *bánt*: a hangversenyzőket, tehát a rendtársakat, akik egy harmonikus, gyönyörű koncerttel igyekeznek kedveskedni természetfölötti, ámbár földi életükben a jó Istennek, aki dirigálja, de egyúttal hallgatja is őket. De bántja a jó Istent is, akinek akarata ellenére betolakodott a hamis hivatású egyén oda, ahová csak *Éledi* – a kiválasztottak juthatnak.

Miért a baj, az «átok», a csapás, a zűrzavar egy ilyen hamis hivatás nyomán? – Mert nem odavaló, nincs a helyén, mert – *nem kiválasztott!* Non est electus.

Fölmenvén Jézus a hegyre, magához hívta azokat, akiket *akart*. Nos, ezeket *nem akarta*. Mit keresnek akkor ott?!...

Hogyan jön létre az ilyen hamis hivatás? – Olvassuk el figyelmesen, elmélkedve ezt a roppant jellemző részletet a Makkabeusok I. könyvéből (I. 5,55-63.):

József, Zakariás fia, meg Azariás, a hadsereg vezére értesültek a sikeres haditettekről és a vívott harcokról, és így szóltak: *Szerezzünk mi is nevet magunknak!* Menjünk, harcoljunk a közöttünk lakó pogányok ellen. – Megütköztek. «És megfutamodott József, meg Azariás egész Júdea határáig. Izrael népéből aznap elesett közel kétezer ember, és nagy vereséget szenvedett a nép, *mert nem hallgattak Júdásra és testvéreire, abban a hitben, hogy vitézi tetteket visznek majd véghez. Ám ők nem voltak a férfiaknak abból a fajtájából, amely szabadulást hozott Izraelre.*» «Júdás embereit ellenben nagyon magasztalta egész Izrael, sőt még mindazok a pogányok is, akik hallottak nevükről.»

Egészen nyomatékosan kihangsúlyozza a Szentírás a hivatás lényegét: Ám ők nem voltak a férfiaknak abból a fajtájából, amely szabadulást hozott Izraelre. Erre a nagy dologra, – mondanánk a Szentlélekkel, – külön hivatás, külön «férfi-fajta» szükséges.

Hiszen nagy, fönséges feladatról van szó. Meg kell menteni, föl kell szabadítani Izraelt, tehát or-

szágot, népeket, lelkeket, az emberiséget.

Az evangélium tanácsai szerint élni, harcolni rettentő ellenségek ellen, tökéletesen legyőzni önmagunkat, hogy diadalt arathassunk embertestvéreink számára is, lehetővé tévén számukra a szent életet, megkönnyíteni nekik az örök üdvösség elérését: erre kiválasztottság kell, Istennek különös kegyelme, *gratia specialis*, – igazi, félre nem ismerhető meghívás: *vocatio religiosa*!

Ipsi autem non erant de semine virorum illorum, ám ők *nem voltak* abból a fajtából valók...

Mit kerestek tehát ott? Mit akartak, mi indította őket a harcra?

Világosan megmondja a szent szöveg, ők maguk elárulták önmagukat: *Faciamus et ipsi nobis nomen! Szerezzünk mi is nevet magunknak!*

Hiúság, túlbecsülése saját erejüknek, helytelen ambíció, meggondolatlan, önszeretéből s nagyra-vágyásból származó vállalkozó kedv!

A hamis hivatás túlértékelésből ered.

Mi az, amit túlértékel? A maga természetes ereje, testi-lelki képességei. «Abban a hitben vannak, – hogy vitézi tetteket visznek majd véghez: *existimantes fortiter se facturos.*»

De hogyan lehetséges ez a nagy, gyökeres tévedés?

Erre is ad feleletet az idézett szent szöveg: «*Mert nem hallgattak* Júdásra és testvéreire». – A tapasztalat vaskosan bizonyít: a hamis hivatású szerzetes nem hallgat a nálánál bölcsőbbekre, nem az előljárókra, nem a szent Rendre, csak – önmagára.

Beszélhetsz, érvelhetsz neki, – hiába! Megy a maga útján, a saját feje, a saját elgondolása szerint. Átka lesz önmagának.

Mindig nyugtalan, nincs békéje; de nem hagy békét másoknak sem. Képtelen beleilleszkedni a Rend kereteibe, a közösség életébe, amelyet előírások szabályoznak. Éppen azért átka lesz a közösségnek; állandó «tehertétel», amelytől megszabadulni annyit jelent, mint – mélyen föllélegzeni, *Te Deum*-ot és *Magnificat*-ot zengeni a szabadító Istennek.

És az igazi hivatás?

Olvassuk csak a Makkabeusok könyvének idézett jelenetét: «Júdás embereit ellenben nagyon megasztalta egész Izrael, sőt még mindazok a pogányok is, akik hallottak nevükről».

Igen! Az igazi szerzetes áldás a népre, áldás mindenkire, mindenekelőtt arra a közösségre, amelyben harmonikus, szent, egyszerű, békés életét éli.

Ahol tiszta hivatású szerzetesek élnek, ott béke van, nyugalom és boldogság. Mert a béke is, de hát a boldogság is attól való, aki a hivatást is adja, s egyedül csak Ő adja: az irgalmas, jóságos, nagyfölségű – Istentől.

B) A karmelita máriás hivatása.

1. FEJEZET.

A szent Rend Tulajdonosa.

«Szeretem azokat, akik engem szeretnek.»

(Prov. 8,17.)

A szerzetesi hivatás a legnagyobb kegyelmek közé tartozik. Mily nagy kegyelem akkor a *karmelita* hivatás!

Honnan származik?

Még nem jött el az idők telje, még meg sem született a Szűzanya, de előképe már megjelenik. Oly nagy valami, oly csodálatos hivatás – Isten Anyjává lenni, hogy az Őszövetség hosszú évszázadaiban ott fodrozódott az emberi lelkek élővizének tükrén; beszéltek, elmélkedtek róla; női szívek rebbentek meg a gondolatra: Istenem, ha én..., vagy: ha rokonságból..., vagy legalább mily tisztesség is a női nemnek! Férfiak fantáziája színesedett meg, értelmük megzenésült a gondolat gyönyörétől, akarataik fellángolt az Isten szeretetére a bámulattól: milyen lesz az Isten Anyja! A Szentlélek pedig már ki is mondta az írás lapjain: *Tota pulchra es...! Egészen szép vagy...!*

Az élet fájának gyümölcse megfűgesegett. Kígyó csúszott be a gyönyörűség Paradicsomába. Ezentúl már a legszebb gyümölcsben is, – mégoly ígész, mégoly kíváncsú legyen is külsejében, – a belsejében féreg rág, ront-bont minden jót: telik a pokol!... Csak egy gyümölcs, egyetlen maradt épen.

Isten meg akarta mutatni, milyen lehetett a rontás előtt a boldog ember! Gondolatából kipattant, – gondolata örök volt! – megteremtette a legremekebb, a legszebb embert, az Ő Anyját, Máriát. És Maga mondta Neki: Tota pulchra és, Mária! Egészen szép vagy, ó Mária!

Ő az Isten legszebb gondolata.

Mily szépet gondolhattak az Ószövetség prófétái, mikor Róla jövendöltek! – Már előre tisztelték, előre szerették.

Isten gondoskodott róla, hogy a nagy próféta, Szent Illés, kiimádkozza az előképét. Egy kis felhő, alig emberlábnyomnyi ott a tenger végtelen tükrén, – a szerény kis Szűzanya az Isten végtelenségében – fölemelkedik, s íme, beborul az ég, és a zápor ömlik Izrael szikkadt, repedéses földjére. – így lesz akkor is majd, ha eljő a Szűzanya az Ő Jézusával.

A Kármel ősi szent hegyén pedig megkezdődött a Szűzanya tisztelete. De nemcsak tisztelték, – szerették is. Az Anyát szeretni kell.

Isten azt akarta, hogy az Ő Anyját egy szent embercsoport külön is tisztelje, szeresse, az Övé legyen. Őérte, Számára éljen, – a Kármel csodaszép hegyén, – a prófétafiak, a későbbi remeték, külön-külön, aztán együtt, végül összeforrva, mint rend, mint szerzet. Neki adta azt különösképpen, hogy rendelkezék vele, hogy gyönyörködjék benne, hogy az Ő külön tulajdona legyen. Ő maga a tulajdonos, a birtokos, a Királynő, az Úrnő, sőt – Édesanya. A legösibb rend ezért – semmi kétség! – a Máriáé, a Szűzanyáé, a Kármelhegyi Boldogasszonyé.

Isten adta Neki a jogot, hogy a rend tagjait kiválogassa az ezrek, a milliók közül. Isten adja a hivatás különleges kegyelmét; de miként minden kegyelmet, ezt is reá bízta a Szűzanyára. Akit akar, akit óhajt, akit szeret, azok közül, akik Őt szeretik, mert azokat Ő nagyon szereti (ego diligentes me diligo), – csak válogasson, szakítsa, emelje ki a tömegből, falusi házakból, városi lakásokból, puszták-ból, íróasztal, vagy eke mellől, iskolapadokból, vagy egyszerű műhelyekből...

És a legszebb, legfehérebb, gyönyörű kéz lenyúl a Siralomvölgyébe, s el-elvisz egy-egy boldog választottat a Boldogság hegyére, a Kármelre.

2. FEJEZET.

A kiválasztott.

Dignare me laudare...
Méltass arra, hogy dicsérjelek!

Electus, kiválasztott! A Szűzanya választotta az Ő karmelitáját. A Regina Decor Carmeli, Kármel Ékessége és Királynéja! Áldott legyen érte százezerszer, meg ezerszer... Ő a Szent Rendnek, tehát a rendtagoknak is, Tulajdonosa, Úrnője, Szépsége, Boldogsága, édes gyönyörűsége, mindenekfölött Édesanyja, – ó, igen, Mindene!

Hogy doboghatott a szíve annak a két nemesi ifjúnak, akiket a magyar vármegye kijelölt, elküldött – testben-lélekben a legkiválóbbakat! – testörnek Mária Terézia, a felséges királyné mellé! Ezt a boldogságos, édességes szívdobogást ismeri minden karmelita, aki először teszi be lábát a Kármel küszöbén – a Szűzanya kolostorába.

Miért választotta éppen őt Kármel ékes Királynéja? Mert a legkiválóbb volt, a legtehetségesebb, a legtökéletesebb talán? Ó, dehogy! – Hanem azért, mert szerette Őt, Máriát, legalább egyszer, de akkor nagyon... Vagy úgy látta a Szűzanya Istennél, hogy az ha most még nem, de majd a szent Rendsben tündökölni fog a Mária-szeretben és gyönyörűsége lesz fiában.

Ezt várja Mária minden karmelitájától. Elvárja...

A karmelita a Szűzanyáé *mindenestől*, már beöltözése pillanatától, aztán fogadalmától – *hivatalosan is*. Mindene az Övé... Teste, lelke, minden képessége, minden gondolata, szava, tettei, erényei, sikerei, minden porcikája fizikumában és szellemében; jövője és sorsa; és Neki adja még övéit, akiket szeret, a bűnösöket, a szerencsétleneket, a vergődő lelkeket, a betegeket, a szenvedőket, mind-mind, hogy rajta keresztül, általa legyen minden az ő Édesanyjáé! Hát nem Jézusé?! De igen! Sőt! Így még jobban, még inkább, még gyökeresebben, áthatóbban, még nagyobb «átütő erővel», még teljesebben-tökéletesebben megszűrve, megrostálva, megfinomodva, megszépülve, megaranyozottan – Per Ipsam, et cum Ipsa, et in Ipsa – a Szűzanyán keresztül, Általa, Vele és Benne – *Jézusé!*...

Megy vagy áll, ül vagy fekszik, szórakozik vagy komolyan dolgozik, eszik vagy italt vesz magá-

hoz, imádkozik, énekel, könnyeket hullat, játszik, vagy ír, olvas, bármit végez, – *az mind Máriáért van.*

Máriás egészen az élete.

Ez színezi, ez árulja el őt; – rá lehet ismerni, hogy ő senki másé, – Máriáé.

A karmelita – máriás.

Nem lehet más. Ha más volna, s nem egészen jellegzetesen máriás, – nem lenne karmelitás.

Minden Neki szól, – a Szűzanyának, – a beszéded, a mozdulatod, az egész emberi, meg szerzetesi életed. Őt hirdeted – szóltanul is, Őt dicséred hangtalanul is. Leolvassák rólad: *Máriáé vagy!* Ó, Istenem, *az Ő dicsérete vagy*, dicsőségének dicsérete, szépségének, jóságának, irgalmasságának dicsérete.

Laus gloriae Mariae!... – Mária dicsőségének dicsérete!

Ezért választott ki; ezért lettél karmelita, – a jó Isten is ezt akarta; ó, áldott legyen érte a Kármelhegyi Szép Szűzanya!

3. FEJEZET.

A Szűzanya dicsérete.

Ave Maria!

A karmelita mindenestől a Szűzanyáé. Arra választotta ki, hogy az Ő dicsőségének legyen a dicsérete: *laus gloriae Mariae!* Rendje Mária rendje. E Renden belül minden Őt szolgálja, őt dicséri. E szent Rend Érte van; létezésének az az értelme, s csak így van a fennmaradásra jogosultsága. Ha megszűnnek ezt a feladatát teljesítem, ha Királynőjének tiszteletét elhanyagolná, ha szeretetével nem törődnek, ha hűtlen lenne e sajátosan karmelita kötelezettségéhez, – megérett az elpusztulásra.

Éppen így a rendtagok is. Csak annyiban és abban a mértékben karmeliták, amennyiben s amily fokban szeretik a Szűzanyát.

Mi jellemzi tehát elsősorban a karmelita hivatást?

A kérdésre nem nehéz a felelet. Hiszen benne van a szent Rend keletkezésének történetében, illetve a keletkezés okában.

A karmelita Máriáért van, mert miatta kapta a Rendbe való meghívást.

Mit tesznek az angyalok az Égben? – Szüntelenül dicsérik az Istent. Ez a hivatásuk. De ez minden emberé is, és minden teremtményé égen-földön. Gloria Deo! Dicsőség az Istennek!

És valóban az egész mindenség: szerves és szervetlen természet, angyal és ember, naprendszerek, csillagok és bolygók – «dicsőít Téged, nagy Égi Teremtő» nemcsak beethoveni, eget-földet rázó muzsikával, hanem tökéletes hódolattal, porbahullott imádatlalt.

Mióta azonban az angyaloknak királynéjuk is lett, azóta Őt is dicsérik, dicsőségét zengik a pátriárkákkal, prófétákkal, apostolokkal, vértanúkkal, szűzekkel, az összes szentekkel együtt, hiszen ő – Istennek Szent Anyja.

Ami kijár a Fiúnak, kijár az Anyának is. Nem ugyan imádás; ez csak Istent illetheti; de oly fokú tisztelet, amelyet semmiféle szent nem kaphat, még együttvéve sem jár akkora tisztelet nekik: *hyperdulia!*

Méltó, hogy dicsérje Isten Anyjának dicsőségét az Ég. De méltó arra is, hogy dicsérje a Föld, a Természet, az egész Világ, az Ember!

Kell dicsérnie, – kijár Neki! Fia a Király. Anyja a Királynő! Dicsérni, dicsőíteni kell a Királyt, éppen azért a Királynét is!

Mennyire kell Bakkor dicsőíteni Őt a saját Rendjének, amely Őérette lett, van, létezik! – A karmelita hivatás elsősorban tehát:

a Szűzanya dicsőítése – dicsérete!

De menjünk még mélyebbre, nézzük ezt a hivatást közelebbről.

Dicsőítené-e Kármel Ékes Királynéját a karmelita, ha nem köszöntené?!

Miben áll a dicsőítés? Pusztán abból-e, hogy elsorolom másoknak a dicsőítettnek kiválóságait, nagyságát, szépségét?! Ebből is! De nem elsősorban.

A dicsőítésnek szemtől-szembe kell történnie, közvetlenül személyhez intézettnek lennie. A dicső-

ítés *első fokon*, s legszebb, legméltóbb – valóban jogos megnyilatkozásában – *köszöntés*.

Mikor a király, vagy bármily magas rangú személy, vagy nagy művész, költő, államférfi előtt hódolnak, e hódolathoz az első lépés a köszöntés.

Nos, a Szűzanya dicsérete, dicsőítése mindenekelőtt az Ő köszöntésében áll.

Köszöntsük Máriát!

A karmelita életnek legsajátosabb része éppen ebben a köszöntésben telik el. – E köszöntés rövid, de kimondhatatlanul szép és megunhatatlan foglalata:

Ave Maria!

Istentől tanultuk, Ő köszöntötte így Anyánkat. Ilyen köszöntés soha több el nem hangzott az egész világtörténelem folyamán. A Teremtő fényes követségbe küldi legerősebb, tehát legtekintélyesebb, az Ő isteni Fölségét a leglenyűgözőbben sejtető képviselőjét, és az egész megnyílt Mennysorság előtt, a Boldog Szentháromság magasságos jelenlétében, a megteremtett Mindenség önfeledt várakozása közepette, elhangzik az első – *Ave!!*

Amit Isten megkezdett, azt kell folytatnia az Ő Szent Anyja kiváltságos, máriás rendjének. Nagyon sokszor – fényesen tündöklő módon, hogy eszébe jusson a felejtő világnak az első köszöntés, – a Teremtőé.

Lehetne-e többet adnia, felmutatnia egy szegény, kolduló rendnek, mint amennyit a bámuló, avatott és avatatlan szem elé varázsol minden karmelita kolostor július 16-án.

Ez az ő *legeslegnagyobb* ünnepe. Ebben diadalmaskodik, ujjong, – kifogyhatatlan benne; pedig a köszöntés oly rövid, ó, de oly bűvös erejű, oly gyönyörűségesen szép, hogy nem lehet elég sokszor, szinte szüntelen mondani, hogy újra meg újra meg ne kívánnók az illatát, a muzsikáját, az ízét, a lehet-finomságát, a szépségét, – a nagy, édes, elbűvölő tisztaságát: Ave Maria!

4. FEJEZET.

Ave Maria!

Ave Maria!

Egyetlen ünnep – a Kármelhegyi Boldogasszony ünnepe július 16-án – *központosítja* a karmelita életet.

Ez az alfája és ómegája létezésünknek.

Erre várunk pünkösdtől fogva, erre készülődünk kilenceddel, s olyan böjttel, amelyet csak az egyetlen nagypéntek múlt felül. S miért?

Azért, mert azt akarjuk kimondani, eldalolni, belezengeni a világba, hogy:

Ave Maria!

S aztán a szent zsoltosma a kitett Oltáriszentség előtt!

Ó, Jézus fürdik az oltár trónján lelkünk mámorában... Az egész nyolcad ünnepi magasztosságban, a prédikációk özönében, a Szűzanya Édes Fia imádatában, a skapuláré-körmenet diadalmas fölvonulásában olyan felejthetetlen nyomokat hagy még a kívülről szemlélő lelkében is, amelyekkel egyetlen ünnep sem vetekszik. Ennek a megismétlése a havi skapulárés körmenet.

Aztán a Salve Reginák!

Minden szombaton este fehér palástban, égő gyertyákkal a szentélyben – az egész testület! s ugyanez minden Mária-ünnep előtt! Aztán a szürke hétköznapiakon is, minden completorium végén este fölzeng-cseng a kóruson a Salve, vagy az esedékes Mária-antifóna.

Mit mondjak a roppant bensőséges, gyönyörű melódiájú szombati gregorián votív-Szentmiséről!

Ki álmodhatna szebbet, gyönyörűsebbet?! «Gaudens gaudebo»-introitusával, a páratlanul művészi összeválogatott Gradualéval, Tractussal, Offertoriummal, és a Kármel alatt kéklő tenger moráját visszaidéz és a déli ég kékjét mosolygó Praefatióval, amelyben verhetetlenül diadalmasan szárnyal az Illés-hagyomány!...

Mikor novíciusok voltunk, a kezdetén s a következő időkben, azt hittük, nem a földön vagyunk,

hanem ott lebegünk közvetlenül szépséges Anyánk trónja előtt.

És azután, ahogyan ezt mi az előírások szerint megcselekedj ük, t. i. a köszöntést, – az nincs sehol másutt a föld kerekiségén. A mozdulatok, a meghajlások, kis-, közép- és mély inclinációk, fordulatok, – mennyei látvány!

És mi hisszük, valljuk, érezzük, szinte-szinte érzékeljük, hogy azon a szent helyen, az imakórusban, vagy a szentélyben, ott van valósággal az Édes Szűzanya, Kármel Ékessége és Királynéja, és gyönyörködik hódolatunkban, elfogadja köszöntésünket, reánk borítja az Ő palástját és reánk zúdítja a kegyelmek záporát, hogy maradjunk tiszták és hófehérek, alázatosak és ne kevélyek, hogy maradjunk mindvégig az Övéi, és ki ne fogyjunk a köszöntésből: Ave, Ave, Ave Mária!...

Ez a karmelita hivatás igazi áriája, – ez, ez, az: *Ave Maria!*

5. FEJEZET.

Rózsaojtás.¹

Ave Maria!

A mi elsődleges hivatásunk: Mária köszöntése. Közös életünknek ez a legszebb feladata. Külső megnyilvánulása a Votív-szentmisékben és a Salve Reginá-kban éri el csúcspontját.

De a Szűzanyát *nemcsak a közösségnek, hanem a magányos karmelitának* is szünetlenül kell köszöntenie. Ez hozzátartozik az ő állandó imaéletéhez. Ez biztosítja szinte az imádság folytonosságát, hogy az meg ne szakadjon, el ne laposodjék. Ez a hézagpótló a nehézkes időszakokban, de az emelő is, sőt a lendítő, magasba szöktető: mint mikor megnyitják a csapot a szökőkutaknál... Mert Jézus akarata az: kell mindig imádkozni és soha meg nem szünni!

Nos, az Ave Mária kitölti a szakadékokat, helyreállítja az összeköttetést az Éggel, Istennel, természetfölöttiekkel; de nemcsak ezt műveli, hanem még szárnyakat is ad a léleknek, amely hamarosan már nem is passer solitarius-nak, magányos verébnek, hanem magasban ívelő sas-nak érzi magát.

Ave Maria!

A Salve Reginánál védence voltam a Szűzanyának, kliense, bizonyára nem egyszer páciense is. *Ott* az én ügyvédem, szószólóm volt. *Itt*, az Ave Mariában a gyermeke vagyok. *Ott* pártfogóm volt, *itt* – Anyám. *Ott* közösségben, közösségben jártam eléje; *itt* – egyedül, mint magánember. *Ott* egyesülve másokkal, *itt* elkülönülve. *Ott* – sokan; *itt* – mintha kettőnkön kívül senki sem léteznék. *Amott* Királynő, aki irgalmasságot gyakorol, fején korona, kezében kormánypálca, és országa, birodalma, kincsei vannak; *itt* – kizárólag az – én Anyám. *Ott* minden és mindenki hódol Neki; *itt* – én, csak egyedül én gyönyörködöm Benne. *Amott* valami természetfölötti szomorúság késztet, – hiszen a Siralom Völgyében vagyok, – hogy kezem alamizsna után nyújtsam; *itt* – el vagyok telve Vele, szépségével, kilétével, és áldom Őt, áldom Fiát.

Isten Anyja ő, és az én Anyám. Olyan nincs több!

Azért most az Ave, és nem a Salve!

Önzetlen, de igen hálás és elbűvölt szívem köszönti Őt: Ave Maria! Lourdesban háromszor mondják: Ave, Ave, Ave Mária! Mi nem háromszor, de ezerszer naponta: Ave Mária!

Nekünk ez a legfőbb foglalkozásunk. Mi Gábor angyalok vagyunk.

A zeneszerzőket elbűvölte a Szűzanya. Csodálatosan szép zeneműveket köszönhetnek Neki: Gounod, Liszt, Schubert, meg a többi.

A középkor festői nem tudtak betelni Mária szépségével. Oly gyönyörű Madonnákat a mai művészet képtelen alkotni. Azok a Madonnák a – Szűzanya voltak, ezek – földi nők. A maiak, a modernek nem értik. Miért? Mert *csak* művészek, és nem a Szűzanya gyermekei. Ismerik a színhatások technikáját, a festés minden csínját-bínját, – szakemberek, kitudnók ezen a téren, de, de – Mária nem Anyjuk. Hiányzik belőlük az áldott középkor *igaz* lelkisége, gyermekien ártatlan tisztaszívűsége. A modernség szereti a húst, a testieket – carnalia, nem lelkieket, – spiritualia. Aktokon tanul...

A középkori egyszerű kis szerzetesek tökéletlen technikájukkal is mennyi életet, szépséget vittek bele képeikbe. Gondoljunk egy Botticellire, egy Giottóra. Átélték azt, amit alkottak. A lelkükből lelkedzett... De az a lélek Máriával volt tele, Jézussal, természetfölöttséggel. Édes fiai voltak az Édes

¹ Részletesen kifejtve a függelékben.

Szűzanyának...

Ha ezeket a zeneszerzőket, meg festőket el tudta bűvölni, s úgy megihletni a művészet utolérhetetlenül legszebb tárgya-témája: Mária, akkor – ne bűvölné el Mária a karmelitát?!...

Ki veheti tőlem rossz néven, hogy szeretem Máriát?!

Szebb rózsza nincs a földön, mint Mária; és minden rózsaszirm: egy Ave Maria! Így, s csak így szép a föld!

Valahogy olyanformán van, ahogy a költő fejezi ki költeményének, vissza-visszatérő refrénjében:

Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld.

A költő vadászni megy; közben egy magányos kis házikóra talál. Künn előtte pad, rajta egy sajátos külsejű, remeteszerű férfi ül. A haja bozontos, a sapkája is furcsa. Amint a költő szeme betéved az udvarra, csupa rózsát lát mindenfelé. Kerítés, udvar, fal – mind tele – szebbnél-szebb rózsával. Megkérdi a különös embert, miért a tömérdek rózsza?! És az elmondja röviden élete történetét: hogy részt vett a világháborúban, haza jött, de mit lát, mi lett a vége az egésznek... – És amikor elsorolja keserűségeit, mindannyiszor hozzáteszi:

Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!

Nos, nincs nekünk – karmelitáknak – igazunk?!

Mi is ugyanazt tesszük: vadócba, ebbe a vad földbe, meg a vadóc lelkekbe rózsát oltunk, hogy megszépüljön a föld. Mert ez a föld, értsük bár rajta akár hazánkat, akár az egész világot, – tele van bűnnel, sáttánnal, tüskével, bozóttal, bojtorjával; vad itt minden!

Ne oltunk hát vadócba rózsát?!...

Elég egy Ave Maria, s máris szebb lesz tőle a föld. De egy karmelita élete csupa Ave Maria. Mily szép, mily fenséges, mily gyönyörűsége a karmelita hivatása: Ave Maria!

6. FEJEZET.

Meghívás az imádságra.

«Imádság nélkül semmi
a Kármel.» XIII. Leó.

A karmelita azért *van*, hogy a Szűzanyát szolgálja, az Ő dicséretét hirdesse, tiszteletét-szeretetét elterjessze. Máriáért él, őerte hal, – ez az értelme karmelita hivatásának.

Hogyan felel meg ennek a gyönyörű elhivatásnak?

Talán szóval, beszéddel, meggyőzéssel?! Mindenesetre ezzel is.

Vagy azzal, hogy tesz, cselekszik Érte, mindent elkövet, hogy a Kármelhegyi Boldogságos Szép Szűzanyát megismerjék, megszeressék, szent vállruháját hordják, és Ég és Föld dicsérje Kármel Ékes-ségét és Királynéját?! Igen, igen, ez mind hozzátartozik a karmelita szent hivatáshoz.

De nem ez a lényeges.

Ez csak a máriás hivatással együtt járó, magától értetődő kötelesség; valami, aminek nem szabad elmaradnia, amiről ildomtalanság és rút hanyagság volna megfélelkezni, mert alig jóvá-tehető sérelem esnék Kármel Úrnőjének fenségén.

Mi dönti el tehát a «*Hogyan*» kérdését? Mi márkázza ezt a szent hivatást?

A karmelita élete.

Mi ez az élet? Két szó: *istenszemlélet és apostolkodás.*

A Kármel ezt az Egyház hivatalos nyelvén így emlegeti szerzeteseinek: *kontempláció és aktivitás*, szemlélődő és tevékenykedő élet.

Ennek a kettőnek az egymásba fonódása az igazi karmelita élet, de – teszi hozzá szigorúan és el-lentmondást nem tűrve a Szabványok Előszava – úgy, hogy *mindig* a kontemplációé, azaz az isteni dolgokkal való foglalkozásé legyen az *elsőség*, ez *megelőzze* a másodikat, fölötte legyen, irányítsa azt.

Sőt még azt is hangsúlyozza, hogy e második életformában – a tevékeny életben – embertársainknak főleg a *lelki üdve* lebegjen szemünk előtt.

Más szóval: nem kizárólag szemlélődő rend vagyunk, még kevésbé aktív szerzet, hanem a kettőnek eszményi vegyülete, de igen erős beállítottsággal a kontempláció, azaz az Istenszemlélet felé!

A Kármel olyan szerzetesrend, amelyben a pálma az imádságé. Olyan szervezet, amelyben minden az imát szolgálja.

De mi lesz akkor *az apostolkodással*, *ezzel* a fenséges életfeladattal, hiszen az maguktól a szent Apostoloktól maradt ránk?! Talán elcsenevészedik a kontempláció erős hangsúlyozása miatt?!

Ó, dehogy! Ellenkezőleg! Belőle fakad, tőle duzzad meg, onnan kapja, meríti erejét; annak lesz kiömlése, szétáradása. Szent Bernát hasonlata a medencéről és a csatornáról nem sántít, sőt tökéletesen megmagyarázza az igazi apostolkodás lényegét.

Az apostoli lélek ne legyen *csatorna*, amelyen minden átfolyik, mi sem marad benne, – üres lesz; hanem legyen *medence*, amely megteljen csordultig az Isten-szemlélet életvívásával. Ami kiömlik belőle, az lesz embertársainké. De csak addig csordul túl és árad szét, amíg tele a medence: a lélek.

Az üres lélek mit adjon, mit is adhatna?! Üres önmagát; kinek kell az?! De aki tele van Istennel, az Istent adja: *caritas Dei diffusa est...* Isten szeretete elárasztja a lelket.

A szeretet evangéliumát csak az ilyen lelkek képesek s hivatottak terjeszteni, ők – Jézus apostolai. Egy Istennel telidesteli karmelita lélek még ha semmit sem tevékenykednék, akkor is tüzes apostola az Egyháznak. Nem volt-e az Kis meg Nagy Szent Teréz?! Nem az-e az Istenben egészen elmerült Keresztes Szent János, meg a többiek?!...

Karmelitának lenni tehát annyit tesz, mint *imádságos életet élni*. Erre kapott meghívást. Az imádságra!

Ez azonban nem annyit jelent, hogy bizonyos számú és mennyiségű imára kötelezi a Rend az ő szerzetesét, ámbár ez is benne foglaltatik, mert nagyon is szép számmal vannak előírt imák, hanem úgy értendő, hogy imádság legyen a karmelita egész élete: benne éljen, az Istenben elmerülve, az Ő szemléletében, az Ő színe előtt legyen, álljon, járjon, mint ősalapítója, Szent Illés próféta, az első karmelita, s mint szentjei mind, egytől-egyig.

Kell, hogy minden tevékenységét imádsággá tegye, munkája is ima legyen, mindent megszenteljen, – konsekráljon az imával – Istenért, Jézusért, a legtisztább szándékkal, – szeretetből.

Meg kell valósítania a jézusi eszményt: *kell mindig imádkozni és soha meg nem szünni!* Hogyan tegye ezt, ha csak nem jár *Isten jelenlétében?!...*

A karmelita éppúgy Isten embere kell, hogy legyen, mint volt Szent Illés és Szent Elizeus. – Ezért tanítják szentjeink szünetlenül az imádságot. Erről beszélnek, értekeznek, ezt magyarázzák, ajánlják és – *élik meg* írásaikban is.

A karmelita szentek kivétel nélkül mind különlegesen, egészen sajátos módon *az ima szentjei*. Nagy Szent Teréz felülmúlhatatlan szakember ebben, s nem az-e a nagy egyháztanító Keresztes Szent János?!

A szemlélődésre vezető belső imádság a Kármelon virágzott ki a legszebben; és ma is ez az eszménye minden vérbeli férfi vagy női karmelitának.

Kérdem, lehetne-e másként szolgálni *az imádkozó Szűzanyát?* Imádságos lelkület nélkül?

Máriát, akit az angyal ima közben lepott meg; Máriát, aki a legszárnyalóbb imát dalolta: a Magnificatot; a Szűzanyát, aki imádkozta Gyermekeit Betlehemben, a számkivetésben, názáreti otthonában, aki maga volt a legeszményibb imádságos Édesanya?! Mi egyéb volt az Ő élete minden percben, házi teendőinek végzésében, anyai kötelességeinek teljesítésében, Fia táplálásában, gondozásában; mi volt ez az élet Szentséges Fiának nyilvános 3 esztendeje alatt, s mi még inkább a keresztúton, a Golgotán, s legesleginkább Jézus mennybemenetele után, a keletkező Egyház első évtizedében, itt a földön is, mi más, mint állandó, meg nem szűnő imádság és imádság és újra csak imádság!...

Mit tegyen egy karmelitával Úrnője, Testvére, a Kármelhegyi Boldogasszony azzal, aki nem akar imádkozni, aki az imádságot lebecsüli, vagy a maga hanyagságából fölládozza – a tevékenységnek?!

XIII. Leó azt mondta, hogy imádság nélkül semmi a Kármel. Mi imádság nélkül a karmelita? – Az is – semmi!

S mi az imádságos karmelita? – *Beatus vir*, boldog ember, mert szíve, lelke tele – Istennel. Mi az Isten? – Szeretet. Egy lélek, amely tele van *ezzel a szeretettel*, nem lehet más, mint csak boldog ember. A boldogság forrása Isten, sőt ő a Boldogság.

Mily gazdagság, micsoda kincs, ha valakinek tiszta fogalma van az imádságról!

Mily boldog a karmelita; akinek az élete egy-imádság Máriának, Édesanyja életének a mintájára, – aki akkor is imádkozik, mikor szórakozik; imádság a mosolya, derűje, az – a mulattatása, a mások szórakoztatása, minden testi vagy szellemi legcsekélyebb munkája is! Hiszen mindent Máriával tesz, mindent Jézusért, mindent szeretetből, a legtisztább szándékkal.

Arra hívta meg őt Jézus, arra választotta ki, hogy tudjon mindig imádkozni és soha meg nem szünni! Mert csak egy ilyen imádságos lélek képes Mennyei Anyját dicsérni és dicsőségének dicséretére lenni.

Szeretsz-e imádkozni, szentjeink módján, Máriás lelkülettel? Ha igen, – biztos a karmelita hivatás.

7. FEJEZET.

Meghívás vezeklésre.

«Aki utánam akar jönni,
tagadja meg önmagát.»
(Mt. 16, 24.)

A karmelita élete imádságból és önmegtagadásból összetett élet. Így mondja ezt a hivatalos szöveg. Isten tehát erre a kettőre hívja meg választottját.

Emelkedik a lelkünk, mikor halljuk: *imádságra!* Igaz, minden szerzetest erre választ ki az Úr. E nélkül nem képes még a tevékenységre sem. A karmelitánál azonban ez a meghívás valami egészen rendkívüli különlegességet jelent. Gondoljunk csak Szent Illésre, Szent Elizeusra, a nagy imaszentekre, és mindenekfölött az imádság hallatlan erejére, valami Mózes-féle, óriási teljesítményre, amelynek következménye mindig az Ég, az Isten meghódítása.

De mit szólnak az *önmegtagadáshoz*?! Hiszen ez is közös bármiféle szerzetesi élettel.

Nem kell magyaráznunk, mennyire támogatója, sőt felgyújtója az imaéletnek. Szent Terézia egyenesen élére állítja a dolgot: miféle imádság az, amelyet nem kísér önmegtagadás?! Azaz elképzelhető-e ima nélküle?!...

Mégis, miként az imádságnál, ennél is valami rendkívüli elhivatással kell számolnunk.

Az önmegtagadó élet jellemzője a karmelita életnek.

Mint ahogy az olaszt különösképpen művészi néppé teszi a muzsika szeretete, ámbár minden nép-nél van zene. Éppen így a karmelitának is ki kell tűnnie az önmegtagadásban, mert éppen erre kapott különleges meghívást.

Vajon miért?

Alig tudjuk megmagyarázni, ha magát az önmegtagadás fogalmát használjuk. Mindjárt megértjük azonban, ha a *vezeklés-szóval* élünk. És miért ne használhatnák ezt a szót?! Nem egy ugyan a kettő teljesen, de nem is különböző. Az egyik kiegészíti a másikat; a vezeklés fogalma az önmegtagadásét. Az előbbi többet jelent az utóbbinál. *Célt ad neki* és értelmet: a vezeklés az önmegtagadásnak.

Azaz így tehetjük fel a kérdést: mire való a karmelita önmegtagadása? A felelet ez: *hogy vezekeljen vele*. Kiért, miért?

Elsősorban önmaga bűneiért, hanyagságaiért, melyeket a rendi életben külsőleg, bensőleg egyaránt elkövet, de aztán, ha másodsorban is – t. i. csak a sorrend szerint másodsorban, – mégis különösképpen másokért, a bűnös emberekért, Isten megbántásáért.

Azaz a vezeklés nála egészen krisztusi értelmet nyer: minden karmelita alter Christus, Krisztus mása, arra rendeltetve, hogy másokért engesztelje az Urat.

A karmelita kolostorok vezeklő szigetek a bűnök óceánjában.

Ezért sürgette az Édes Jézus Szent Terézia Anyánkat kolostorok alapítására, mind a női, mind a férfi ágon. Ezért hangzott el Kínában egy püspök ajkáról a szó ilyenformán: többet ér egy karmelita kolostor a missziók világában nem tudom hány misszionáriusnál!

Áldozatos lelkek kellene az Úrnak, akik *egészen*, tehát tökéletesen megtagadják magukat. Éppen azzal vezekelnek a bűnösökért, a romlott társadalomért, mert a bűnösök *nem* tagadják meg magukat; tagadja meg magát *tökéletesen* a karmelita!

A hangsúly azonban éppen ezen a szón van: *egészen!* Nemcsak úgy «valahogyan», hanem egészen!

Az egész karmelita élet berendezése olyan, hogy szinte kényszeríteni látszik az egyént erre a tökéletes önmegtagadásra. Világos, hogy aki akar, ki is bújhat alóla. De még akkor is érezteti vele a Rend, hogy bűnös ebben a dologban, hogy szégyenére válik szent Rendjének.

Miben áll ez a vezeklés?

Külsőségekben? Abban is, még pedig az egész vonalon: ruházat, étel, fekvés, cella, virrasztás,

ostorozás, vezeklő öv, napirend, mind ebben is, – úgy van! – mert mind ez kísérője, külső megnyilatkozása ennek a sajátos szerzetesi életnek.

De a lényeg nem ebben van. Hanem miben?

Az Én megtagadásában.

S itt az egész Én-re kell gondolnunk, annak összes hajmaira. Pl. ha valaki nagy muzsikussá, ennek a hajlamának nem kedvezhet tetszése szerint; le kell mondania a zeneóriások élvezéséről, ha csak egy küssé is megmutatkozik a *szenvedély*. Nem botanizálhat valaki kedvére; semmiféle tudomány-ágba bele nem merülhet a napirend rovására, hacsak külön *parancsot* nem kap rá. (Nem engedélyről van szó, hanem előjárói parancsról!) Fúrhat-faraghat valaki az előjáró akaratára, de nem pusztán a saját kedvteléséből; s oda megy abba a beosztásba, ahová a többség kívánja.

Az engedelmesség mindenek fölött!

Ez teszi rá a pecsétet a vezeklésre.

A rendi élet berendezkedése olyan, hogy a *keresztet* tömegesen megtalálja napról-napra, sőt pillanatról-pillanatra mindenki a saját Én-je számára.

Prés a karmelita élet, olyan szőlőprés, amely egyformán préseli ki a nedvet a legszebb szőlőszemből, de a fonnyadtból is, az édesből éppen-úgy, mint a savanyúból. Mindegy; ami kicsorog a kádba, – az már édes must.

S aki ellenáll ennek a présnek? – Az nem vezekel, az nem önmegtagadó lélek. Nem adta oda Énjét, nem valódi karmelita. Isten nem tudja felhasználni lelkek megmentésére.

A karmelita élet tehát *teljes önátadásban* áll: rendelkezésére bocsátja magát Istennek, tegyen vele, amit ő akar!

Ha pedig azt kérdeznők: röviden-kurtán, – mit is adjon oda abból az Én-ből? Erre csak egy szó felel: *akarata!*

Ahol nincs önakarat, ott Isten akarata cselekszik.

Nem egyszer nagy út ez odáig! *De a szeretet*, az Isten- és testvéri szeretet meggyorsíthatja azt. Aki – szeret, lángolóan és állandóan, aki nem sajnálja Énjét, hanem azt – gyűlöli, utálja, megveti, – az azt szívesen föl is áldozza; annak az akarata ebben a szeretetlángtengerben eltűnik, mint csepp az óceánban, mint a száraz falevél a kemence tűzében, annak nincs többé akarata, ott már csak egy akarat van: Istené!

Boldog az, aki meghívást kapott erre az önmegtagadó-vezeklő életre, de még boldogabb, aki – éli szívvel-lélekkel ezt az életet, aki megtagadja magát, vezekel, engesztel, szüntelen áldozatot hoz, mindaddig, míg egyszer Isten maga pontot tesz erre a gyönyörű életre – a boldog örökkévalóság kapujában, amelyen belül már nincs vezeklés, csak szem nem látta, fül nem hallotta boldogság, – cuius regni non erit finis! – amelynek soha nem lesz vége!

Aki vállalja boldogan ezt a karmelita életet itt a földön, az biztos lehet hivatásában.

III. RÉSZ.

A HIVATÁS BIZTOSÍTÉKAI

1. FEJEZET.

A fogadalmak.

Vessünk egy résztvevő pillantást a keresztúti jelenetre.

Jézus hordozza a keresztet. Nehéz, szörnyen nehéz... Alig bírja. Később segítség is kell hozzá: Cirenei Simon. De azért a lelke egyik tehetsége: az akarat – csupa láng, fölséges elszántság, – a legtökéletesebb szellemi szeretet óceánjában fürdik. Nem *érez* semmit e magasra, egekbe csapkodó lángból, legfölből kinyúló, testet-lelket kiszárító gyötrelmének. Oly fáradt, amilyen ember még nem volt ezen a földön; oly összetört: mint a sajtóba került szőlőszem; kifacsart, mint a citrom. És mégis az akarat – *akar!* Mit? – Még többet, az igazit! Ugyan mit?...

Keresztre! – ordítja a tömeg.

Keresztre, keresztre! – Igen, ezt kívánja ő is, ezért eped, ezért sóhajtozik, ezért lángol.

Mindketten: áldozat és hóhér, ezt akarják: keresztre!

Biztosítani a keresztalált!

Befejezni, tökéletessé tenni az engedelmisséget, meghozni az áldozatot egészen! – ez Jézus akarat.

Igen, igen, ehhez szögek kellenek, amelyek rá verjék a keresztfájára. Ott halni meg rajta, fönt, magasan, a fölemelt, Golgota tetején magasodó gyalázatfáján, kiontani az utolsó csepp vért is: ehhez, ehhez *szegek* kellenek.

Végre reáverték. Ott függ, ó Istenem...

Szállj le a keresztről! – rikácsolják feléje sátáni gúnnyal.

Csak ezt várták, erre a pillanatra lestek. Nem akarták, hogy meghaljon a gyengeségtől az úton, inkább segítsen neki a pogány.

Elő a szegekkel!

Ezek biztosítják a kereszthalált. Mint gonosztevő!... – ez volt az óhajuk.

Hadd üritse ki fenéki a kelyhet!... így gondolta ezt az Áldozat maga, de így, egészen így a hóhérai is.

Ha egyszer már rá van szegezve, hogyan tudna leszállni, – gondolták a zsidók. De nem is akar már akkor leszállni; örül, hogy rajta van, – gondolta Jézus.

A szegek, – ezek voltak a biztosítékok.

Ha nincs szeg, – hiába a keresz; nem lehet *rajta* meghalni.

Ha nincs szeg, – nincs befejezés; nem lesz koronája a mérhetetlen szenvedésnek; mi értelme akkor annyi gyötoremnek?! –

Ha nincs szeg, amellyel odaszegezük, – még életben marad; a tanítványok talán megszöktetik; bűvészek is gondolhatták, talán kisurran kezük közül. De így, odaszegezve, – próbálja meg, szálljon le a keresztről, ha tud, hiszen «Isten fia»!...

A szegek, a szegek!

Kellenek, szükségesek. Hóhérnak, áldozatnak egyaránt.

Ezek a szegek – a fogadalmak!

Biztosítékai a szent, az igazi hivatásnak, a kiválasztottság valóságának. Aki vállalja, az kétségtelesen: igazi szerzetes! Nem akar szabadulni a kereszttől. Hordozza. S még ez sem elég neki. Rászegezteti magát, – hátha elgyengül, elveszik tőle, vagy összetörik rajta... Szegezzék rá, haljon meg rajta, mint a Mester!... Ha egyszer rászegezik, – rajta marad. *A hűséget* biztosítani kell!...

A hűség biztosítóka – a fogadalom.

Szerzetes vagyok. Sőt! Mária karmelitája. Tökéletességben akarom befejezni földi életemet. Az én-emnek, egész-magamnak meg kell semmisülnie. Meg kell halnom a világnak, meg – teljességgel – önmagámnak. Lehet-e ez másképp, mint – a kereszten, rászegezve, elvérezve, ki-múltan, meghaltan, mint a Mester a Golgotán!

Mint a földbe vetett mag, ha el nem hal, megmarad, de ha elhal, bőséges termést hoz...

Uram, add, hogy tökéletesen rászegezzenek keresztemre a 3 fogadalom 3 szegével! De ne lazán, ne csak úgy valahogy, hanem egészen, elválaszthatatlanul, elszakíthatatlanul!

Uram, add, hogy lássak világosan. Mit? A szent hivatás, a karmelita-szerzetesi élet fonságát, a kiválasztottság magasztosságát. És lássam *a szegeket*, amelyek megölik az én-emet, s kiontják utolsó cseppig lelkem vérét: *az akaratomat!*

Add, add, ó Uram, hogy lássam a hű Mester keresztje alatt a Virgo Fidelis-t, a Hűséges Szület, az én Anyámat, akiért vállaltam a legdrágább kegyelmet, elfogadtam a meghívást: szerzetes, karmelita lettem.

Add, hogy megcsókoljam lélekben mindig a szegeket, valahányszor kínlódom miattuk súlyos, nagy, de szent keresztemen. Talán rég eldobnám, talán rég megszökném, ha nem lennék odaszegezve, ha nem volnának fogadalmaim!

Add, ó add, Uram, hogy *szent legyen előttem* e szegek mindegyike: a szent tisztaság, a szent szegénység, a szent engedelmisség, hűségemnek s szent hivatásomnak biztosítékai! Ámen.

2. FEJEZET.

Honnan a fogadalom?

Az emberi nyomorúságból.

Kettős ok hozta létre. Mondjuk így: lélektanilag két oka lehet. 1. A végtelen emberi nyomorúság. 2. A lángoló istenszeretet.

Az emberi nyomorúság!

Van-e, lehet-e fogalom, amely közismertebb volna, mint éppen ez?

Az egész földi lelkiéletünk *egy-harc* önmagunk ellen. Vágyaink, szenvedélyeink, velünk született hajlamaink, mint a kiéhezett vadállatok, tépik, marcangolják szüntelenül szegény, repülni vágyó, a sas hivatására rendeltetett lelkünket.

A dantei fenevadak: a gőg oroszlánja, a kék párdúca, a kapzsiság nőstényfarkasa, ott csörtetnek, ordítanak, vagy ugrásra készen ott lapulnak emberi életünknek csupa-indás, sötét erdejében. Nincs miattuk nyugtunk, pihenésünk.

Harc, harc, rettentő küzdelem éjjelünk csak úgy, mint nappalunk. *A három vágy*, a szemek kívánsága, a test kívánsága és az élet kevésége lángol, lobog bennünk, s emésztí fizikai és szellemi erőinket. Kicsoda, micsoda szelídíti meg e fenevadakat?

A felet: *a fogadalom!*

De talán tévedek: a kegyelem! Úgy van! Azonban a kegyelem is a fogadalmat használja eszköznek. Hogy a fogadalmat letegyem, ahhoz nagy, áldott, rendkívüli kegyelem szükséges. A hivatás kegyelme. A fogadalmat ez telíti természetfölötti erővel.

Olyan végtelen a nyomorúságom, – vágyaim, szenvedélyeim oly gyorsan, oly elemi erővel támadnak föl egy rövid időre való elcsitulás, a megszentelő kegyelemnek elaltató, megbűvölő hatása után, hogy a *visszaesések* egész sorozata ejtethet igen könnyen végzetes csüggedésbe. Hol a *test* követelődzik, hol a *szemek* falják a másét, hol meg a *becsvágy* emelgeti vipera-fejét, – szinte tehetetlenek vagyunk velük szemben. Szelídítő kell nekünk, korbáccsal a kezében, szigorú, hajthatatlan férfikéz, «vasmarok», – ez a fogadalom. Mivel telhetetlenek ezek a vágyak, s mivel emberi gyengeségünk, meg szenvedélyeinknek a lázadozása, éhsége, szomjúsága – kipusztíthatatlannak látszik, – *hóhérra van szükség, amely kivégzi őket...*

Nincs más, nincs más! –Ó, bocsánat e durva hasonlatért! – ezt a hóhérszerepet vállalja a *fogadalom*.

Szelídít, bilincsbe ver, sőt – kivégez!

Nem megy másképp! Emberek vagyunk. Sokan mondják: fenevadak, bestiák! Talán nem úgy van?!

Egy kis engedmény a testnek: kényelem, tüzes ital, erős étel, – a tisztátalanság máris úgy beborítja a vergődő lelket, hogy alig-alig képes tisztán látni: mintha csupa gőz, felhő, füst s szennyes láng volna ott belül minden! Talán majd szépszóra hallgat? Okos, meggyőző érvekre?!

Hóhérra van szükség! Hogy ez a hóhér mennyei származású, – *a Szent Tisztaság* fogadalma, úgy hívják, – abban alig kételkedhetik bárki is. A szó csúnya: – hóhér! – de annak kell lennie. Teljesítenie kell feladatát, ez a kötelessége: haljon meg a piszkos vágy!

Vagy a kapzsiság, azaz a bírvágy! Hogy tele van vele a világ, egyháziak, szerzetesek is, még a kisgyermekben is mily gyorsan, mily kiálthatatlanul kap egyszerre erőre; mennyi az apostázia miatta, t. i. az igazi, a százszázalékos lelkiéletet illetőleg!

Ki parancsoljon neki, ki végezze ki?! Talán valami lágy kéz, finom ujjak, selymes kacsó?!...

«Hóhér, hóhér», de mennyei, Dávid városából származó, Betlehemből való, az egyszerűséget szerető, érte élő-haló – *Szent Szegénység fogadalma!*

De még e két vágnál is erősebb, nem egy percenttel, hanem 90-nel hatalmasabb: a megbecsültetés szeretete; az, hogy nekem adjanak igazat, hogy engem jobban szeressenek, mint a másikat, hogy sike-reim legyenek, szépségben, tudásban, fellépésben; hogy mindenki engem dicsérjen; ó, igen, végtelenül kényes vagyok arra, hogy megbecsüljenek, nebánsvirág vagyok, nenyúljhozzám, a végletekig érzékeny mimóza, s amellet makacs, uralomra vágyó, önakarátát mindenekelőtt s fölött érvényesítő «Valaki»!

Ó, ki-mi lesz ennek a hóhéra? – Talán valami szép elgondolás, lelki könyvek támasztotta, elmélkedésekben rejtőzködő, szent *ábrándozás*; mily jó volna szentnek lenni, úgy szépen, zavartalanul, finoman, áhitatosan, tömjénfüst illatában, amely inkább felém szállna, mint Isten felé?!... Talán valami szent póz, vagy ábránd szülte csoda?!

Nem, nem! Vaskesztyűs kéz kell oda! Egy szorításra csepegjen a vér abból, amit megszorít: – *a Szent Engedelmesség fogadalma!*

Ez az egyik lélektani oka annak, hogy van fogadalom, sőt szükséges az: *a végtelen emberi nyomo-*

rúság!

3. FEJEZET.

Honnan a fogadalom?

A lángoló istenszeretéből.

A határtalan emberi nyomorúságon kívül van egy szebb, tökéletesebb oka a fogadalom szükség-szerűségének:

a lángoló Istenszeretet.

Odaadni mindent Annak, akit szeretünk, *mindent*, tehát testünket, lelkünket, minden képességün-
ket, úgy, hogy ebben az átadásban ne akadályozhasson senki, semmi: *ezért* szükséges a fogadalom.

A három vágy: bírvágy, élvezetvágy, becsvágy, megkötözi, bilincsekbe veri testünket, szívünket, lelkünket. Nem tudunk *szabadon* Isten felé szárnyalni, vergődik a lelkünk, a hármass vágy csapdában tartja; – fogadalomra van szükség, hogy ezeket a bilincseket elszaggassa, a csapdából kiszabadítsa.

Vajon nem elég maga a lángoló istenszeretet?!...

Ó, igen! Csakhogy a másik ok: az emberi nyomorúság, sűrűn jelentkezik, s félő, hogy lohasztja a lángot, ó, talán el is oltja.

Mindent megtesz Isten szerelméért! Hogy biztosítsa azt, ezért tesz fogadalmat. Tudja, hogy ez Istennek kimondhatatlanul kedves, tetszik: rabjává lesz, leköti magát Neki.

Eddig a föld láncolta le, most az Ég! Előbb az érzések rabja volt, most az Istené.

Vannak lelkek, akik alig tudnak valamit a fogadalomról, lelki-vezetőjük nincs, de megszállottá őket az Istenszeretet, s máris fogadkoznak fogadalommal. Minél jobban engednek a kegyelem hatásának, Isten szerelmének, minél teljesebb odaadással mélyednek el Istenbe, annál gyorsabban borulnak az Úr lábaihoz, s hangzik szilárdan, férfiasan, visszavonhatatlanul ajkukról a fogadalom.

A sorrend ebben a «természetes» természet-fölöttiségben szinte magától értetődően ez: *először a szent tisztaság!* Ez a legkönnyebb, de a legmagátólértetődőbb is. A szívnek tisztának, gyermekien ártatlannak kell lennie, hogy Istent befogadhassa. A boldogság érzése, élvezése is viszi, hajtja erre: Boldogok a tisztaszívűek...

Ebben a fogadalomban, lángoló istenszeretete miatt, nem lát semmi nehézséget. Könnyű a lelke, szárnyakat kap, s úszik a fehér boldogságban: *tisztaságot fogadok...*

És Isten nem hagy neki «békét».

A lélek még nem tudja, hogy a Vőlegény az, az isteni Jegyes. Csak a mámort érzi; a koldus, a szegény, a lenézett Krisztust áhítja, sajnálja, s kimondhatatlanul szereti.

Egyetlen vágya: ő is *olyan* legyen!

És nagyon szereti a szegényeket, a koldusokat, a megpróbáltakat, azokat, akiknek nincs vagyonuk, tehetségük, sem fizikai, sem szellemi, – az együgyűeket; szeretne nekik kezét csókolni, a rabszolgájuk lenni.

Nem egyszerre, de fokozatosan eljut az evangéliumi jelenetig: a gazdag ifjú ő... Neki mondja Jézus: Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el mindenedet...

Mert lángol benne Isten szeretete, gondolatai csakhamar egy ismeretlen kolduló rend ajtaján kopogtatnak, s verik a nehéz kaput, amelynek kívülről nincs kilincse, csak belülről lehet nyitni: *szegény-ségei fogadok...*

Aztán jön a *harmadik*.

Kínok, gyötrelmek között, a lélek legsötétebb éjszakájában. De már hevesen, szenvedélyesen, erőszakosan jelentkezik. Ha mondtál á-t, meg b-t, mondj c-t is.

Engedelmesség!

S jön a világ! Mint az orkán támad neki a szegény léleknek: mit szólnak az emberek?!... S jön a Sátán! Minden ravaszságát összeszedi. Ősi büszkeségét a meggyötört Én-nek egész elemi erővel fölláztatja: lemondanál legelemibb, még a legnyomorultabb lényt is megillető – szabadságodról?! Hogy ne legyen akaratom, hogy mindenki parancsoljon neked, hogy sohase tedd azt, amit akarsz?!...

Függetlenség! S felordít benned a farkasok dala: átlőve mindkét oldalunk, de legalább szabadok vagyunk!...

És az Isten-szeretet, ez a lángoló, nemtudom-hányezer fokú hőjű tűzkohó mégis győz: *Engedel-*

mességet fogadok...

Kinek, te örült, Isten bolondja?

A szent Rendnek!...

És már mégysz is az okos, tudós lelkiatyához. És elmondasz neki mindent, de mindent... Hogyan keletkezett benned ez a tűz, hogy terjedt, hogy lángolt föl!

«Egy lélek története», – ez a címe. S alig egy-két esztendő még: fogadalmat teszel az egész menyeyei udvar jelenlétében a Kármelhegyi Boldogságos Szűz Máriának, a generális atyának, az előljáróknak.

De akkor a fogadalom a te lelkedben nem – «hóhérv nem is «biztosíték», hanem – *szent* bilincs!

Úgy ejtsd ki, mintha *méz* lenne a szádban. Boldog rabság, amely élvezi szent bilincseit!

Függelék.

Ave Maria!

Sis benedictus!

A Szűzanyáé vagyok.²

E pillanattól, s mindig: újra meg újra, *ettől* a pillanattól a Tied vagyok, Anyám, olyan *igazán és egészen*, ahogyan a Tied volt és szíved alatt hordoztad, szűzi véreddel tápláltad, szeplőtelen lényeddel éltetted, alakítottad az isteni áldott Magzatot. A Tied, ahogyan a Tied volt Betlehemben, ahogyan pólyáztad, gondoztad, s lettél mindene a Kis Jézusnak. A Tied, ahogyan a Tied volt Ő Názáretben, ahogyan neveltél Őt bölcsé és kedvessé Isten és emberek előtt. A Tied, ahogyan féltetted Őt jártában-keltében a világban. A Tied Pilátus előtt, aki kiszolgáltat majd bíráimnak és vádlóimnak, azaz a világ előtt; a Tied a kereszt-úton, amint volt Jézus, a Golgotán, a kereszten; a Tied *minden változatban*, éjjel és nappal, ébren és álomban, minden pillanatban, életben és halálban, a Tied – az egész örökkévalóságban!

Most, mint a Kis Jézus, majd meg a Nagy Jézus; vagy mint a Magzat tisztaságos Bensődben, avagy a kereszten vergődve, aztán onnan lehullva – szent öledbe.

Édesanyám, mindenem a Tied. A testem is minden porcikájával, összes tagjaival, minden érzékével és sejtjével. Tehetsz vele, amit akarsz. Büntetheted, fenyítheted; betegséggel, fájdalommal sanyargathatod; szenvedésekkel és kínokkal kitüntetheted, de simogathatod és pihentetheted is, ahogy szokta az édesanya szeretett magzatával. Tied a lelkem, az egyetlenem, hogy Jézusodat tedd benne korlátlan Úrrá; tehát az értelmem is, hogy ne gondolhasson mást, mint Te és Jézus, azaz az Ő Szent Lelke. Az akaratom, hogy csak azt akarhassa, amit a háromszor Szent Egy-Isten. Az emlékezetem, hogy egyedül azt tartsa meg, ami Neked kedves és Jézusnak dicsősége. Tied egész valóm, lényem, a hibáim is, gyarlóságaim mind-mind, hogy azok is Téged dicsérjenek; és a bűneim, ó Anyám, az én kis és nagy bűneim, hogy az isteni Bárány elvegye, föleméssze őket örökre.

Tied a sorsom, jövőm, hivatásom, minden munkám, örömem és bánatom, gondjaim és ügyeim: kicsinyek és nagyok, nehézségeim, bajaim és sikereim, minden gondolatom, szavam, beszédem és cselekedetem, ó Édesanyám, Tied a *szívem*, hogy úgy szeressen, ahogy még nem szeretett senki Téged e világon!

Tied, Tied vagyok, Jézus helyett Jézusod, minden pillanatban, újra meg újra, s mindig *ebben* a pillanatban, Tied – mindörökre! Ámen!

*

(Szigorú utasítás: az első két szót – «e pillanattól» számtalanszor kimondom, vagy határozottan gondolom. Az egész szöveget csak időnkint de annál megfontoltabban, határtalan bizalommal és lán-goló szeretettel elmondom.)

Gyakorlati Máriás élet.

² Túl az önátadás aktusán, inkább már az önátadás *állapota* ez (habitus).

Rózsaoletás.

I. Rosa mystica.

Egy nagy katolikus költő gyönyörű versében olvassuk ezt a sort:

Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!

Ó, mily szörnyű volt a nagy Úristen atyai, szerető Szívének az *első* bűn! A rombolás, amit az végzett. A Paradicsomkertnek vége; pusztaságos, zord, kietlen lett a föld. Emberlelkek gazosodtak, jégbe fagyva merevedtek, vagy legfeljebb termettek a mérges virágfajtákat. Férges volt minden, és fanyar és fanyar; a szeretet melege, sugara rideg, kényszeredett, minden, csak nem az igazi Napé. – Megesett a Szíve, isteni, atyai Szíve rajtunk: Vadócba Rózsát oltott, hogy szebb legyen a föld!

Vadócba, ebbe a szegény, bűnös földre, azaz a kárhozat útján ténfergő-támolygó emberiségbe: Rózsát, a Rosa Mystica-t, a titokzatos Rózsát: Máriát!

Azóta megszépült a föld, és megtermékenyült. Mert a gyönyörűség szép Rózsza meghozta csodálatos gyümölcsét: a kis Jézust.

Az Ember azóta gyönyörködik Anyjában és eszi annak Fiát. Mert mindaz, aki Őt, Máriát, megtalálja, megtalálja az Életet, Jézust, és üdvöt merít az Úrban.

Az Úr tehát beoltotta a Titokzatos Rózsát a vadócföldre. Csakhogy úgy van a dolog, Ő megtette a magáét, tegye meg az ember is! Jézus megváltotta az emberiséget, de az egyeseknek személy szerint kell gondoskodniuk arról, hogy a megváltás gyümölcsöző legyen a lelkükre. Éppen így mindenkinek külön kell törődnie azzal, hogy lelkének vadócába beoltsa a Rózsát, az Édes Szűzanyát, – különben elkopik, terméketlen, zord lesz a lelke, s alig hoz gyümölcsöt. Máriát kell megtalálnia, s megtalálta az Életet, Jézust. Ó, micsoda édes valóság! Édesanya szülte-hozta, Édesanya ringatta, nevelte, Édesanya öle tartotta még akkor is, mikor értünk való határtalan szerelmében kereszthalált halt. Azóta nem keserű a szenvedés, nem átok a kereszt, és nem elviselhetetlen a megaláztatás! Miért? – Van Anyánk, aki mindezt megédesíti, aki mindennek értelmet ad, aki letörli a halálverítéket embergyermekai homlokáról, s békét csókol a zaklatott szívre.

Titokzatos Rózsá!

Oltsuk, oltsuk, szüntelenül, vadócainkba!

Ma talán ezer kín gyötör bennünket: aggódunk lelkünkért. Mennyi próbálkozás, kísérletezés, mennyi könyvtanulmány, lelki olvasmány és elmélkedés: – semmire sem mentünk!...

Oltsad, oltsad a Rózsát, Máriát, az Édes Szűzanyát, bele a lelkedbe! – Nélküle vad és zord és bizonytalan minden.

Akarsz bizalmat, akarsz kedvet, – erőt, fellendülést, kizsendülő életet, virágot virágra?!

Oltsad, oltsad a Rózsát lelked vadócába!

Holnap meg talán jó a szörnyű kísértés. Szemed nem állja meg a helyét. Egy-egy el-elmaradozó tekintet kedves személyeken, talán nem is a valóságban, csak a képzeletben, s már érzed: mintha a Csúcsról, a Tökéletesség Hegyének már-már kiküzdött, végre elért Ormáról rántottak volna le! Érdekel a föld; az érzékek még nem «aludtak el», az a bizonyos vágy fel-felnyöszörög vészesen, mint az őserdők csapdába került párduca, s rémülten veszed észre: még mindig *van* tested!...

Oltsad, oltsad a Rózsát! Most az ideje! Meglásd, fehér rózsák, sőt liliomok nyílnak körülötted.

Máskor meg becsületedben gázolnak, felelőtlenül, kíméletlenül, hol suttogva, hol nyíltan, de tépnek, szaggatnak, talán még a foszlánya sem marad meg jóhírednek.

Oltsad, oltsad a Rózsát, hogy szebb legyen a föld, s el ne átkozd ezt a siralomvölgyet, mert érdemes élni; belőle hajtott ki a Rosa Mystica!...

És ha annyira megülnek a gondok, a kenyérgond és a munka, meg a jövő és a jelen ezer apró meg szörnyű baja, – ne törődj velők! Te csak oltsad, oltsad a Rózsát!

Kell, kell, kell, hogy szebb legyen a föld!

S mikor már imádkozni se tudsz, a kétségbeesés úgy fenyeget, mint a rohanó ár a csöpp dunai sziget: elöntéssel, elsöpréssel, teljes megsemmisüléssel, akkor

oltsad, oltsad igazán a Rózsát!

És hidd el, nem önt el az ár, nem pusztulsz, nem halsz bele kétségbeejtő helyzetedbe, hanem élni fogsz és örülni, mert a Titokzatos Rózsa virul körülöttd; illata mennyei, színe soha nem látott, nem élvezett színek színe, megejtő egyvelege; szárán nincsen tüske, gyökere a földben, a te emberszívedben, kelyhe, sziromerdeje a magasságos égboltozat kékségében: Istennek szent ölében!

A következőkben megtanítlak a *csodás rózsaoztás módjára*.

II. Köszöntsük Máriát! Vagy: Az áhítatos Ave Maria.

Sokan nem tudják a módját: hogyan szépíti meg a Mária-tisztelet a mi csúnya és jajjal teli földi életünket. Hogyan?! – Legyen az az igazi, a tökéletes Mária-tisztelet, vagy még helyesebben: *Mária-szeretet!* – mondják rá azonnal az igazi Máriás-lelkek. Úgy van, úgy van, – mondom én is. De éppen ebben van a nehézség sokaknál. Hogyan leszek én *igazi* máriás lélek, ha még nem vagyok az? Vagyis: *hogyan kezdjem?*

Mert miről van szó?

Vadócba rózsát oltani, hogy szebb legyen a föld!

Ismerjük emberi természetünket: igazi vadóc! Abba rózsát oltani?! *Hozzá* még a legszebbet, a leggyönyörűsebbet, a titokzatos, a misztikus Rózsát, a Szűzanyát, aki *egészen szép?!...* S úgy beoltani ebbe a mi vadóc emberi természetünkbe, hogy az valóságos rózsakerdő legyen! Eszünkbe jut Petőfi verse:

Kedvemnek ha magja volna, Elvetném a hó felett. Ha kikelne, rózsakerdő Koszorúzná a telet.

Éppen ez az! Hogy: hó és hó, meg tél és fagy, – és oda most hintsünk, szemezzünk – rózsát? – Mi – és rózsakerdő?!...

Pedig lehet! Petőfi csak ábrándképet fest, – semmi az! A mi ábrándunk nemcsak lehetséges, – valósággá lesz. Csak – a módját kell tudni.

Ha tudom a módját a rózsaoztásnak, akkor már azt is tudom, hogyan leszek igazi máriás lélek, azaz, hogyan kell kezdenem sikerrel, mégpedig meglepő sikerrel a Szűzanya-szeretetet.

Hogy följajong a lelkünk! «Meglepő» siker! Tehát nem kell sokáig kínlódnom, kísérleteznem, vergődnöm, próbálgatnom?! – Nem, nem kell! – Egyszerű az egész:

Köszöntsük Máriát.

Két szó! De a világon a legszebb, a legbájosabb, a legédesebb – egyen kívül, mert az még ennél is szebb: *Jézus!* De ezt is csak úgy tudjuk méltóképpen mondani, ha azt a másikat begyakoroltuk, s azután is sokszor mondjuk. – Nos? Melyik az?

Ave Maria!

Valósággal muzsikál. Olyan dallamos, oly ritmusa van, hogy ha tudsz verselni, s ismered a dactylust és a trochaeust, még az ujjaidon is mértékre zongorázhatod. Ejtsd ki az első szóban az A-t és a másodikban a ri-szótagot – *hosszan*, a többi szótagot pedig csak *röviden*. Azaz a *dőli* szótagot nyomd meg, a többi *nem-dőltet* pedig csak leheletszerűen mondd:

A-ve Ma-ri-a!

Sokszor próbálgasd; most! mondogasd mindjárt egymás után; mindig szebben, – mindig finomabban, – mindig halkabban, – mindig mindig, mindig nagyobb – *áhitattal!*...

Meglátod, hamarosan muzsikál, dalol, fuvolázik, édesen hullámszik a lelked és egyszerre csak azt veszed észre: megtisztult a bensőd; durva, nyers természeted megfinomodott; haragod, bosszúságod, mérgeled lecsillapodott; türelmetlenséged, idegességed eltűnt, érzékiséged elenyészett; kemény jellemed meglágyult, makacsságod fölengedett; és – a test templom lett; tiszta körülöttd minden; tavasz van; hajnali frissesség, és az Alpeseiken megszólal a havasi kürt, a magyar falvakban és városokban pedig szól a harang – Angelusra.

Tiszta, tiszta, minden tiszta!...

Tiszta a szíved is. Gyermek vagy újra és ártatlan. Nem búbanatosan, nyavalygósan és érzelmösen, meg ostobán, hanem valóban, ahogyan kell lenned az Evangélium szerint: Hacsak nem leszek, miként e kisdéd, nem mentek be a meny-nyék országába.

Gyakorold most ezt néhány héten keresztül úgy, ahogy mondtam, – derűre-borúra, minél sűrűbben és állhatatosan, meglásd: «rózsaerdő koszorúzza a telet». Tele lesz a lelked harmatos rózsával, tele az éjjeled, a nappalod, tele a te szürke emberi életed; csak mondd, szépen, dallamosán, áhítattal:

Ave Maria!

Ez az *áhítatos* Ave Maria! – A finom érzékű zeneművészeket valósággal megbűvölte. Gondoljunk csak Gounodra, Schubertre, vagy Liszt Ferencre. Érezzük a muzsikájukon, hogy nem a pusztá szöveg varázsa alatt vannak, hanem előttük az – Immaculata, a Szeplőtelen; s mint Gábor főangyal, ők is térdreesve köszöntik rebegő ajakkal, mennyei vonóval, édes ájulatba hulló szívvel és imádkozó értelemmel az *Egészen Szépet*: Isten Anyját, Máriát. Alig-alig tudják abbahagyni!...

Mennyei muzsika – Ave Maria!

Kitől tanultuk, honnan vettük? – Magától Istentől, Ő tanított rá. Legerősebb angyalával köszöntötte így Máriát.

Olvasd el az Evangéliumban Lukácsnál (1,26.) azt a részletet: Missus est... Küldetett Gábor..., és megérted, miért tudott erről az egy névről: et nomen Virginis Maria, és a Szűznek neve Mária... oly gyönyörűen elmélkedni a nagy zseniális egyházdoktor, Szent Bernát! Ritmikus prózába lendülnek szavai:

Respice Stellam, voca Mariam!

Nézd a Tenger Csillagát, hívd segítségül Máriát!

Vele történt meg, hogy addig-addig köszöntgette kolostora egyik folyosóján – valahányszor arra ment – a szép Mária-szobrot, így, szépen, alázatosan, áhítattal és roppant melegséggel, meg nagy gyöngédséggel: Ave Maria! – míg egyszer csak meglevenedett a szobor, és a szép Szűz-anya mosolyogva viszonozta: Ave Bernarde! Üdvözlégy Bernát!

Azt mondtam: derűre-borúra, csak mondjuk: Ave Mária! Igen, lépten-nyomon! De *vannak alkalmak*, mikor különösképpen hasznos és kedves ez a köszöntés, e mennyei *salutatio*!

Először is szoktassuk magunkat *hozzá*, hogy mondjuk, valahányszor *harangkondulást* hallunk, vagy általában harangozást. A reggeli, déli, esti Angelusz egyébként is Szűzanyánké. De mikor csak megüti fülünket a harangszó, mondjuk azonnal: Ave Maria! Ave Maria! Az ércnyelvek is Őt köszöntik, köszöntsék őt az eleven, élő, piros emberi nyelvek is! Versenyezzünk velük.

Azután szokj ük meg: *óraütéskor*! Ahányat üt, s amikor csak üt, – mondjuk, suttojuk, leheljük, vagy a szívünk dobogja – mikor-hogyan! – Ave Maria! – Ne feledjük: az óraütés elhangzik, elmúlik, az Ave Maria föl lesz írva, megmarad örökre.

És még mikor? Meg hányszor?

Csak úgy általában mondom, – a gyakorlat találékonnyá tesz bennünket, – mondogassuk tehát: lépcsőkön, le-fölmenet, nehézségeknél, szenvedélyek föltámadásánál, jóban-rosszban, káromkodások, rossz élcak, kétértelmű beszédek elhangzásakor, szép és rossz időben, haszontalan gondolatoknál, kisértésekben; hajnalban, alkonyatkor; lefekvésnél, ébredéskor.

Legyünk igazi gyermekek! A gyermek mindig anyjával foglalkozik, őt emlegeti.

Ez a köszöntés jóvá, könnyűvé, tisztává, széppé, gyermekivé teszi a lelket. Sőt bűnbánóvá is! Minden megtisztul körülöttünk s bennünk. – 2 szó: Ave Maria! S benne vagyunk egy-kettőre a Szűz-anyá, – majd Isten jelenlétében.

Megéreztetni Istent. Megszépül a létünk s lényünk. Elmélyed a lelkiéletünk. – S ha még megszoknánk: Jézus (talán a kis Jézus) mondaná a mi ajkunkkal, Ave Maria! – az lenne ám csak a nagy gyönyörűség, s «meglepő siker»!

Ilyenkor megtelik a lelkünk, a levegő, a ház, a szív, minden – Máriával, – Jézussal...

Vegyük programunkba: májusban, októberben, szombati napokon, Mária-ünnepeken, bennünk, körülöttünk, az egész természetben, minden ezt a két szót: Ave Maria! – lehelje, Őt, Őt, az Édes Szűzanyát köszöntse!

Ó, mily kedves ez Jézusnak! Szent Gertrúd egyszer azt kérdezte Jézustól: mit tehetne számára valami kedveset! – *Köszönts! Anyámat!* – felelte Jézus.

Igen, igen! Köszöntsük Máriát!

Imádság ez. Fölemeli a szívet, elmét azonnal Istenhez. Elszakít a mulandóktól; összeköt az Éggel.

Ó, ha tudnák az emberek: mily kincset jelent ez a két egyszerű szó: Ave Maria! Be gyakran élnek vele! Kihasználnák, felhasználnák, jobban, eredményesebben minden idegcsillapítónál ezt a kitűnő

szenvedélycsillapítót (szomorúság, harag, stb.), ezt a nagyszerű *fertőtlenítő*, tisztítószert (megtisztul az A. M.-val a lélek, a szív, az egész ember). S micsoda szerepe van a *kísértésekben*...

Nos, ha maga a Felséges Isten adott rá példát, miért ne mondhatnék mi is az Ave Mariát! Máriát dicsérje lelkünk, Máriát dicsérje szánk!

Egy vers, amely a sűrű Ave Maria-zás hatására jött létre.

Ave Maria!

*Csendül a csöndben esti harangszó,
Messziről zengő, messzire hangzó,
Mélyen a szívbe hullva lehulló:
Ave Maria!*

*Hogy lebeg át a tavaszi esten!
Édes örömmel telve a lelkem,
– Soká bolyongtam, soká kerestem, –
Ave Maria!*

*Mintha dalolna körüliem minden,
És, hogy szívembe szent békét hintsen,
Oh érzem, érzem, itt van az Isten:
Ave Maria!*

*Tavaszi széllel csókol az ajka,
Konok fejemet, íme lehajtja,
Imába kezdek: Ő is akarja,
Ave Maria!*

*Köszönöm Néked azt, amit adtál,
Ami több nékem kincsnél, aranynál,
– Nekem bűnösnek, anyám maradtál:
Ave Maria!*

*Halkul a csöndben esti harangszó,
De zeng a szívem s messzebbre hangzó
Ez a szent, áldott, drága, két halk szó
Ave Maria!*

Barkóczy János verse.

III. Anya és gyermeke.

A Szűzanya köszöntése: az igazi máriás életnek csak a kezdete.
Milyen legyen a *folytatása*?

Kétségkívül: rózsaoaltás a leírt módszere ennek a törölmetszett Mária-szeretetnek. Mégpedig olyan, hogy ha az avatott szem beletekint egy ilyen lélekbe, – ott meg kell találnia a rózsát nemcsak itt-ott elhintve, – hanem rózsáliget lesz a neve annak a léleknek. És mégis azt kell mondanunk, ez még nem az igazi, vagy legalább is nem a teljessége a máriás-életnek. Teljessé, már amennyire a földön erről szó lehet, csak akkor lesz az ilyen élet, ha a lélek úgy összefonódik, annyira eggyé lesz a Szűzanyával, ahogy az egység megvan a természetes életben anya és gyermeke közt.

Anya és gyermeke!...

Kifejezőbb, jobb megjelölést nem is adhatnánk ennek a szent, édes viszonynak, amelynek szemet-lelket gyönyörködtető eredménye-gyümölcse a valóban rózsás, szűzanyás, máriás élet.

Hogy ez az ideál, az eszmény, hogy ez a cél itt a földön, arról tanúskodik az Evangélium Szent Jánosnál. Végrendeleltül hagyta számunkra a kereszten haldokló Istenember. Anyjához fordulva, ránk gondolva, szólt: «Asszony, íme, a te fiad!» Majd a tanítványhoz, átadván neki Anyját: «Íme, a te Anyád!» (Jn. 19,26-27.)

Megrendítő ennek a páratlanul gyöngéd rendelkezésnek következménye. A tanítvány «et ex illa hora accepit eam in sua. Azon órától fogva magához vette Őt». (Jn. 19,27.) A latin ezt a szót használja: *in sua*, a sajátjába fogadta, tehát az – *otthonába*. Vajon mire?! Hogy ott – bocsánat a szóért! – múzeumba tegye, üvegszekrénybe, polcra állítsa, vagy kirakatba; mutogassa, mint valami csecsebecsét, vagy esetleg mint drága ékszert, avagy talán, mint ritkaságot, megbecsülhetetlen értékű bútordarabot, amelyet keveseknek néha megmutat, maga is itt-ott elővesz, vagy a legszebb szobában, talán a szalonban elhelyez a legelőkelőbb helyen, néhanapján maga is rányit és gyönyörködik benne, imádkozik is hozzá, kéri a segítségét különös alkalmakkor, mikor nagyon rászorul, – külön is, vagy naponta, egypár percen át, megszokottan, több-kevesebb bizalommal?

Nem, nem, nem azért, nem erre a szerepre szánta! Hanem miért fogadta otthonába?

Hogy *vele együtt éljen* elválaszthatatlanul.

Tehát *együttélésre, életközösségre*. Hogy legyen Ő neki, a gyermeknek – Édesanyja, igazi, hamisítatlan, amilyen volt a végrendelkező Istenember számára Betlehemtől, sőt a názáreti fogantatás első pillanatától halálig; viszont ő, a gyermek, legyen Anyjának oly igazi, édes és valóságos gyermeke, mint volt Jézus, Mária számára. A hangsúly ezen van:

valóságos Édesanya és valóságos gyermeke!

Arról van szó: – és ez az értelme a véres golgotái keresztről kapott megváltói rendelkezésnek –

Meg kell valósítanunk a végrendeletet:

Anyád és fiad! Azaz, hogy a Szűzanya a valóságban, a szó legszorosabb és legigazibb értelmében Anyánk, sőt, így, *személyesen*: Anyám! És hogy mi az Ő letagadhatatlan, a természetfölötti rendben valósággal valóra vált gyermekei vagyunk, azaz így: igazi gyermeke vagyok Neki.

Valósítsd meg ezt, s «rózsás» lesz az életed. Végezd el, azaz inkább engedd át a kegyelmi életnek a beoltást hiánytalanul, tökéletesen és az életed már itt a földön megkezdett Mennysorság lesz. Ezen a beoltáson szünetlen dolgozni kell, az nem ismerhet szünetet; itt nem lehet fönnakadás, mert a testamentum Istentől származik, aki golgotái komolysággal, isteni akaratával, vérével írta meg ezt a páratlanul nagyszerű és nagyírgalmasságú okmányt. Azt teljesíteni kell, annak a tökéletesítésén és befejezésén dolgozni kell, mindaddig, amíg élet leszen halandó testünkben. – Micsoda fölséges szép feladat! Együttélésben, *életközösségben élni a Szűzanyával*, mint

anya és gyermeke!

Hogyan valósítsuk meg ezt, azaz hivatalos nyelven szólva: hogyan hajtsuk végre az utolsó betűig, a leglelkiismeretesebben, ezt az egyetlen golgotái áldozatban fogant és megírt végrendeletet a – *gyakorlatban*?! Mert hiszen a végrendeletet «foganatosítani» kell. Nem elég csak gyönyörködni benne, elábrándozni rajta, dicsérni, szép beszédekkel mondani, előkelő értekezéseket írni és eszme-futtatásokat végezni róla, hanem – megvalósítani, realizálni, – *életté tenni*, – állandó élménnyé, – átélni és *folytonosan* élni azt!

Adnék reá egypár utasítást – kipróbálásra.

1. *Legyünk mindig Anyánkkal*. Egészen úgy, ahogy a kis tipegő gyermek mindig együtt van az édesanyjával. Nem tudja őt nélkülözni. Ha nincs vele, fájdalmasan érzi, és nem nyugszik meg, míg meg nem találja.

Egy valaki emlékszik gyermekkorára, ő mondja el az én tollammal: «Anyámat nagyon szerettem,

mindig vele voltam. Egyszer lefektetett a díványra, hogy aludjam. Mikor fölébredék, szemem azonnal az én drága anyámat keresi – nincs! Lecsúszom, ide-oda tipegek a szobában, ki az ajtón, a folyosóra, a konyhába, a másik két szobába, az éléskamrába – sehol. Szorongás fog el, valami hallatlan vágy anyám után, amely méginkább növekszik, mikor észreveszem, hogy a folyosóajtó is zárva. Erre vissza a szobába! Felkúszom apám székére, onnan föl az ablakba, kinyitom; át a roppant szűk vasrácsra, – ami máig érthetetlen előttem, hogyan történhetett, de – átbújtam; aztán le a magas párkányról az udvarra, – őrangyalom nagyon őrizhetett, foghatott, mert semmi bajom nem történt, – aztán ki az utcára! A vágy *a nélkülözhetetlen* édesanya után hajtott, szinte – mint a szél a levelet – magával ragadott, és vitt, vitt, és én inkább repültem, mint futottam – el a házig, ahol anyámat sejtettem, szívdobogva és a kétségbeesésig szorongva; – *aztán* be a kapun, be az ajtón, és – anyámat megtaláltam. Azt a boldogságot – teszi *hozzá* – leírni nem lehet»...

Az Anyaszentegyház így mondja ezt a Szűzanyáról: Qui me invenerit, inveniet vitam, – aki engem megtalál, megtalálja az életet.

A gyermek számára az édesanya az – *élet*.

Az a mi számunkra is. Aki Őt megtalálta, az megtalálta Nála az Életet: Jézust.

Ne felejtjük a képet: a gyermek *mindig* együtt van vele!

Ebből következik a

2. utasítás: *Mindent Vele, semmit Nélküle!*

Vele megy mindenfelé, beléje fogódzva. Vele eszik, tanul, – alszik is; ahol az anyja, ott a fia. Ahogy szokták mondani: mindig a szoknyájába kapaszkodik; fölűszik az ölébe. Mindent közöl vele. Semmit nélküle nem végez, nem intéz. Mindenben és mindenhol és mindenkor: legyen ott az ő édes-anyja!

Így kell összeforrnunk az Édes Szűzanyával.

3. *Társalogjunk Vele!* Mégpedig oly természetesen, oly közvetlenül, mint tettük gyermekkorunkban földi anyákkal. És még valamit: éppoly bizalommal, vagy méginkább: *bizalmasan*. Ne legyen előtte titkunk. Mondjunk el Neki mindent, tárjunk fel előtte mindent. Még sebeinket is, bűneinket, őszintén, könnyeinket hullatva; rossz hajlamainkat már fölébredésünk kezdetén fedjük fel előtte; mutassuk meg magunkat Neki úgy, ahogy vagyunk, szépítgetés, mentegetődzés nélkül: Anyánk, Édes Mennyei Anyánk ad írt, ad balzsamot, vagy keserű orvosságot; talán az operációt is elvégzi, ha kell; nem bízta idegen, avatatlan kezekre, de meggyógyít, megment, és előreviszi a lelkünket, magasba, olyan magasságokba, ahol csak a sasok keringenek.

Legyen Ő a mi igazi Titkárunk! A beavatott, az egyetlen, az igazi, és – biztosítlak, «garantálom»: Jézusé vagy!

4. Szokjuk meg: in conspectu Mariae – *legyünk mindig szeme előtt!*

Ezt is valakitől tudom. Hadd mondja el. «Anyám nagyon szeretett, tehát féltett is; ritkán engedett az utcára a többiekkel játszani. Főképp, mert az egyik játszópajtásom mindig meg szokott támadni s így veszekedés-verekezés lett a dologból. Irigy, féltékeny volt rám s szörnyen bosszúálló. Sápadt, sohasem mosolygó arca most is élénken áll előttem. Nagy tér közepén, átjáró híd tövében, lent az árokban játszottak csapatosan a gyermekek. Elkíváncsoztam közéjük. Addig faggattam jó anyámat, míg végre engedett. Figyelmeztetett: ne soká maradjak s vigyázzak, mert az én «ádáz» ellenfelem is ott van. Elmentem, de éreztem, anyám szeme rajtam, – a kis utcaajtóból figyelt. Lent vagyok az árokban. Egyszer csak azt veszem észre nagy rémületemre, hogy az én kis irigy, bosszúálló «baj»-társam fönna a híd «karfájá»-nál áll, fölemel egy neki ugyancsak hatalmas terméskövet s már-már azon van, hogy ráereszti az én gyermek-, még be nem nőtt fejem-lágyára. Valósággal megdermedtem, a halálveríték kivert rajtam. De abban a pillanatban hangzik az én édes jó anyámnak erélyes, éles, átható, szigorú, roppant tiszta csengésű hangja:

– Te haszontalan, nem teszed le azt a követ?!

A kis gyilkos-jelölt megszeppent; hirtelen visszatette a követ a helyére, én pedig futottam anyám ölébe. – Ha akkor kiesem anyám szemsugarának «hatóköréből», – most nem mondom el ezt a jelene-tet.»

Igen! *Legyünk szem előtt!* A Szűzanya édesanyjai szeme előtt!

5. Viszont *a mi tekintetünk is legyen mindig Anyánkon!*

6. *Gyönyörködjünk Anyánkban!* Lehetne-e szépérzékünket jobban kifejlesztenünk?! S volna-e érdemesebb tárgya – Istenen, Jézuson kívül – ennek az előkelő, emberhez méltó érzéknek?!

Tota pulchra es, Maria, et macula originális non est in Te. Egészen szép vagy, ó, Mária, az ereden-

dő bűnnek nyoma sincs benned! Ő a Szeplőtelen – Immaculata. Hónál fehérebb. Tisztaságos. A Hajnali Szép Csillag. Ó, nézzük Őt, gyönyörködjünk Benne! Mint a balatonparti csöpp kisleányka! – Teme-
tőben volt, frissen hantolt sír előtt. Fiatal asszony gyászruhában, hosszú-hosszú percekén át merengett
bánatosan a sír előtt. Talán a férj, az apa... A kisleány pedig csak nézte, nézte az ő édesanyját. Végre
észreveszi anyja s kérdőleg néz rá. A kis csöppség ragyogó, boldog arccal mondja:

– Anyukám! Te vagy az én életem!

Az anya nem akar hinni fülének; lehajol hozzá: Mit mondtál, kislányom?

– Anyukám! te vagy az én életem! Persze, hogy ölébe kapja, össze-vissza csókolja...

A Szűzanya is a mi életünk, méginkább, ezerszer jobban, mint földi anyánk. Ő jelenti számunkra
az igazi, az örökké boldogságos életet: Jézust!

7. *Helyettesítsük magunkat a Szűzanyával!* Bízunk rá mindent. Hiszen Ő a mi ügyvédünk is:
Advocata nostra!

Bájos, ú. n. fehérdarabot játszottak nagyon régen, még ennek a századnak egészen az elején a Ma-
gyar Színházban. «Majd a Vica!» – ez volt a címe. *Benne a Vica minden ügyet elintéz.*

Valakinek ez a színdarabcím jutott eszébe, mikor egy roppant nehéz ügy elintézéséről volt szó.
Akkor hirtelen átformálta ezt az aranyos, derűs címet így:

– «*Majd a Szűzanya!*»...

S azóta nem volt sem kicsi, sem nagy ügye, amit, ha a Szűzanyára bízott, a mennyei, jóságos
Édesanya el ne intézett volna pusztán erre a bizalomteljes kijelentésre:

– *Majd a Szűzanya!*...

Mert ami a sikert biztosítja, az éppen a határtalan *bizalom* a Szűzanyában.

Ezek után pedig elhiheted, akárki vagy: ilyen bizalmas együttlét mellett – *rózsardő koszorúzza a
telet!*...